

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_200752

UNIVERSAL
LIBRARY

॥ ಶ್ರೀ ಹರಿಃ ಓಂ ॥

ಧ್ರುವರಾಜರಂಶದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮವಿಷ್ಣುರಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದ
ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಪಾದರಾಜಯತೀಶ್ವರ ವಿರಚಿತ

ಶ್ರೀ ಮಧ್ವನಾಮ

(ಟೀಕಾ ತಾತ್ಪರ್ಯ ಸಹಿತ)

೪

ಲೇಖಕರು :

ಶ್ರೀ. ಬೆಳ್ಳೀಕಲಮದಾನಿ ನಾರಾಯಣರಾಯರು
ಧಾರವಾಡ

೧೯೪೦

ಬೆಲೆ ಎರಡು ಅಣ

ಇದೇ ಗ್ರಂಥಕರ್ತರ ಬೇರೆ ಗ್ರಂಥಗಳು

v

1	Haridasas of Karnatak	1—8—0
೨	ಶ್ರೀ ಜಗನ್ನಾಥರಾಯರ ಚರಿತ್ರೆ	೦—೪—೦
೩	ಏಕಾದಶೀ ಮಹಾತ್ಮೆ	೦—೪—೦

CHECKED. 1951

ಬರಲಿರುವ ಗ್ರಂಥಗಳು

- ೧ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತ ಸಾರೋದ್ಭಾರ
(ಕನ್ನಡ ಅನುವಾದ)
- ೨ ಪಂಚಭೇದ ತಾರತಮ್ಯ
- ೩ ದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತ ರಹಸ್ಯ
- ೪ ಶ್ರೀಮದ್ಧರಿಕಥಾಮೃತಸಾರಾರ್ಥಸಂಗ್ರಹ
- ೫ ಕರ್ನಾಟಕದ ಹರಿದಾಸರು (೬ ಸಂಪುಟ)

CHECKED 1956

Checked 1961

Checked 1969

೧೯೪೦

ಸರ್ವಾಧಿಕಾರವು ಲೇಖಕರದು

ಪ್ರಕಾಶಕರು :

- ಶ್ರೀ ನಾ. ಭೀ. ಬಿಲ್ವೀಕಲಮದಾನಿ
ರ. ರೇಲ್ವೆ ಎಂಜಿನಿಯರ
ಕಿಲ್ಲೆ, ಧಾರವಾಡ

ಮುದ್ರಕರು :

- ನಾ. ಅ. ಹೊಸಕೇರಿ
ವಿಜಯ ಮುದ್ರಾಲಯ
ಧಾರವಾಡ

ಅಧಿಕಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಅರಿಕೆ

ಕರ್ಮಜದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನವರೆನಿಸಿ ಶ್ರೀಧ್ರುವರಾಜರಂಶದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಾವಿಷ್ಣುರಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಪಾದರಾಜಯತೀಶ್ವರರು ವಿರಚಿಸಿದ ಸುರಗುರುಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಪ್ರಧಾನ ವಾಯುದೇವರ ಪೂರ್ಣವರ್ಣನೆಯ ದಿವ್ಯ ನಾಮಕ್ಕೆ, ಟೀಕಾತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನು ಅಜ್ಞಾನಿಯಾದ ನನ್ನಿಂದ ಪ್ರಧಾನತತ್ವೇ ಶರು ಬರೆಸಿರುವುದು, ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಮದ್ವೇದವ್ಯಾಸದೇವರು ಅತಿ ಹೃದ್ರ ಕ್ರಿಮಿ ಯೊಂದರಿಂದ ಮಹಾಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಆಳಿಸಿದಂತೆಯೇ ಆಗಿರುವುದು. “ ಅರಸುಮೆಚ್ಚಲು ದಾಸಿ ರಂಭೆಯನಿಸುವಳು | ಪರಶು ಮುಟ್ಟಲು ಲೋಹ ಸ್ಪರ್ಶ ಗೋವಿಂದ ” ಎಂಬ ಇದೇ ಶ್ರೀಪಾದರಾಜರ ಅಮೃತವಾಣಿಯುತ ಪದದಂತೆ, ಯದ್ಯಪಿ ನಾನು ಅಲ್ಪಜ್ಞನಾದಾಗ್ಯೂ, ನನ್ನಲ್ಲಿ ನಿಂತ ಶ್ರೀಪಾದರಾಜರಂತರ್ಗತ ವಿಜ್ಞಾನ ಮೂರುತಿಯಾದ ಪ್ರಧಾನವಾಯುದೇವರು ಮಹಾ ಸಮರ್ಥರಾಗಿದ್ದು, ತನು ಮನಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಕಥಾರೂಪದ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಎರಗಿಸಿ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುವಾಗ್ಗೆ “ ಭವತಿ ಯದನೂ ಭಾವಾದೇಡ ಮೂಕೋಪಿ ವಾಗ್ಮೀ | ಜಡಮತಿರಪಿ ಜಂತುರ್ಜಾ ಯತೇ ಪ್ರಾಜ್ಞಮೌಲೀ; || ” ಎಂಬ ಸತ್ಯವಚನದಂತೆ ಅಘಟಿತವಾದ ಕಾರ್ಯವೂ ಕೂಡ ಘಟನವಾಗುವದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

ಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಚಾರದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವುದು ಆ ಶಾಸ್ತ್ರಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಬಲ್ಲ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಸಲ್ಲುವ ಕಾರ್ಯವು. ಯಾಕೆಂದರೆ, ಅತೀಂದ್ರಿಯವಾದ (ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ) ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯುವುದು ಸುಲಭವಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಆ ವಿಷಯವನ್ನು ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಬರೆದಾಗ್ಯೂ ಸಾಲದೆ, ಮಳಲ ಹಗೆಯನ್ನು ತೋಡಿದಂತೆಯೇ ಇರುವುದು. ಆದುದರಿಂದ, ನ್ಯೂನಾದಿ ಛಿದ್ರಾಸ್ತೇಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಲಕ್ಷ್ಯವನ್ನಿಡದ ಮಹನೀಯರು, ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಗುಣವಿದ್ದದ್ದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಮಿಕ್ಕದ್ದನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡುವರೆಂದು ನಂಬಿರುವೆನು. ಈ ಗ್ರಂಥಬರಹದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧೋಷವಾದದ್ದೆಲ್ಲ ತತ್ವೇಶರಿಗೆ ಸಂದಿದ್ದು. ದೋಷ ಯುತವಾದುದೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಅಜ್ಞಾನ ದೋಷಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು.

ವಾಯುದೇವರ ಮೂಲ ಹಾಗೂ ಅವತಾರಗಳ ಕಥಾರೂಪದ ಈ ಮಧ್ಯನಾಮವು “ ಬಳಿತಾಸೂಕ್ತ, ಪವಮಾನಸೂಕ್ತ, ಮನ್ಯುಸೂಕ್ತ,

ವಾಯುಸ್ತುತಿ" ಗಳಿಗೆ ಸಮಾನವಾಗಿದ್ದು, ಇಂಥಾದ್ದನ್ನು ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರು "ವಾಯುಸ್ತುತಿ," ಎಂಬ ಮೂಲರೂಪದ ಹೆಸರಿಟ್ಟು ಕರೆಯದೆ ಕೊನೆಯ ಅವತಾರದ 'ಮಧ್ವನಾಮ' ವೆಂದು ಕರೆದದ್ದನ್ನು ಊಹಿಸುವದು ಸುಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದಾಗ್ಯೂ, ಈಗಿನ ಅವತಾರರೂಪದ ನಾಮವೆಂದಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಪದ್ಯದ ಪಲ್ಲವಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ನಾಮವೆಂದಾಗಲಿ, ಅಥವಾ ಸಿದ್ಧಾಂತರೂಪದ ಸಚ್ಚಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ರಚಿಸಿ ಸಜ್ಜನರನ್ನು ದ್ವಾರಗೈದ ರೂಪವೆಂದಾಗಲಿ. ಆ ನಾಮದಿಂದ ಕರೆದಿರಬಹುದು. ಅದುದರಿಂದ, ದೇವತೆಗಳ ದೇವವಾಣಿಯ ಈ ಪದವನ್ನು ಪ್ರಾಕೃತ ಪವನಾನಸೂಕ್ತ, ವಾಯುಸ್ತುತಿ ಎಂದೇ ವಾಯು ಭಕ್ತರು ಗ್ರಹಿಸಿ ಇದನ್ನು ನಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಪಠಿಸುವರೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂವೇಕವಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀಪಾದರಾಜರಿಂದ ಈ ಪದವು ೨೯ ನುಡಿಗಳಾಗಿ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು, ಇದನ್ನು ಸಲ್ಲಕ್ಷಣಸೂಚಕವಾದ ೩೨, ಈ ಸಂಖ್ಯೆಯಿಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಲಿಕ್ಕೇಂದೇ ಶ್ರೀಮಜ್ಜಗನ್ನಾಥದಾಸರು ಮೂಲಪದಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ೩ ನುಡಿಗಳನ್ನು ಫಲಶ್ರುತಿರೂಪವಾಗಿ ಸೇರಿಸಿರಬಹುದು. ೩೨ ಎಂಬುದು ಶುಭಸಂಖ್ಯೆಯು. ಇದು ಪೂರ್ಣಗುಣವು. ಬ್ರಹ್ಮ, ವಾಯು, ವಾಣಿ, ಭಾರತಿದೇವಿಯರು ೩೨ ಸಲ್ಲಕ್ಷಣಗಳುಳ್ಳವರು. ಈ ೩೨ ಸಲ್ಲಕ್ಷಣಪೂರ್ಣರಾದ ವಾಯುದೇವರ ವರ್ಣನಾತ್ಮಕ ಪದವಾದರೂ ಮೂವತ್ತೆರಡೇ ನುಡಿಗಳಿಂದ ಪೂರ್ಣವಾಗಿರತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ಜಗನ್ನಾಥದಾಸರು ಮೂರೇನುಡಿಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ಫಲಶ್ರುತಿಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿರಬೇಕೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಬರಹವನ್ನು ಪೂರೈಸುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಈ ಕವನಕರ್ತರ ಕಥನವನ್ನು ಯಥೋಚಿತಮಾಡುವದು ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವಾದದ್ದು. ಈ ಮಹಾತ್ಮರು ಸ್ವರೂಪತಃ ಯಾರೆಂಬುದನ್ನು ಹಿಂದೆಯೇ ಹೇಳಿದೆ ಈ ಪಾಸಮಯವಾದ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಭಗವದ್ಭಕ್ತರಾದ ಸಜ್ಜನರ ಉದ್ಧಾರಾರ್ಥವಾಗಿ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀ ಪ್ರಧಾನ ವಾಯುದೇವರೇ ಆದಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳೂ ಈ ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸುವಂತೆ, ಈ ಗ್ರಂಥಕರ್ತರೂ ಕಾವೇರಿತೀರದಲ್ಲಿರುವ ಮಹಾಕ್ಷೇತ್ರವಾದ ಶ್ರೀರಂಗದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೪೫೦-೬೦ರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿದರು. ಇವರು ೭-೮ ವಯಸ್ಸಿನವರಿರುವಾಗಲೇ ಸನ್ಯಾಸವು ಇವರಿಗೆ ಆದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಶ್ರೀಪದ್ಮನಾಭತೀರ್ಥರ ಮಠವಾದ ಮುಳಬಾಗಿಲ ಪೀಠವ ೭ನೇಯ ಯತಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ

ಸ್ವರ್ಣವರ್ಣತೀರ್ಥರಿಂದ ಇವರು ಸನ್ಯಾಸವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿದರು. ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀ ನಾರಾಯಣಯೋಗಿ (ಮುನಿ) ಎಂಬುದೇ ಇವರ ಸನ್ಯಾಸದ ಹೆಸರು. ಇವರ ಅದ್ಭುತವಾದ ಮಹಾಮಹಿಮೆಗಳು ಅನೇಕವಾಗಿದ್ದು, ಕೆಲವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಇವರ ವಿದ್ಯಾಶಿಷ್ಯರಾದ ಶ್ರೀಮದ್ವ್ಯಾಸರಾಜಯತಿಶಕ್ರಸರ್ತಿಗಳು “ಮಹಿಮೆ ಸಾಲದೇ ಇಷ್ಟೇ ಮಹಿಮೆಸಾಲದೇ ||” ಎಂಬ ಪದದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ವೃಂದಾವನವು ಮೈಸೂರ ಇಲಾಖಾ ಮುಳಬಾಗಿಲಲ್ಲಿದ್ದು ಪ್ರತಿ ವರ್ಷವೂ ಬಹು ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ಆರಾಧನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವರು.

ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಕಾಲದಿಂದಲೂ, ವೇದಾದಿ ಸಚ್ಛಸ್ತ್ರ ಗ್ರಂಥಗಳೆಲ್ಲ ಗೀರ್ವಾಣಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು, ಆ ಭಾಷೆಯನ್ನರಿಯದಿದ್ದ ಸುಜೀವರಾದ ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷರು, ಸುಜ್ಞಾನಾರ್ಜನೆಗಾಗಿ ಬಹು ಸಂಕಟಪಡುತ್ತಿರುವದನ್ನು ನೋಡಿ, ಸಮಸ್ತ ಸಜ್ಜನರೋದ್ಧಾರಾರ್ಥವಾಗಿಯೇ ಅವತರಿಸಿ ಸುಹೃದ್ವಂಧುಗಳಾದ ರಾಜರು ಬಹುಕಾಲದಿಂದ ನಡೆದು ಬಂದಿದ್ದ ಭಾಷಾ ವೈಷಮ್ಯವುಳ್ಳ ವೈದಿಕರ ಅಂಧಶ್ರದ್ಧೆಯ ಹೆಟವನ್ನು ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಹೋಗಲಾಡಿಸಲು, ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಮತಸಿದ್ಧಾಂತದ ಸಾರವನ್ನು ಪ್ರಾಕೃತ ಪದ, ಸುಳಾದಿ, ಉಗಾಭೋಗಾದಿಗಳ ರೂಪವಾಗಿ ರಚಿಸಿ, ಕನ್ನಡಕ್ಕಿದ್ದ ಅಮುನ್ಮಣೆಯ ತಿರಸ್ಕಾರವನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿ ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಮರೆಯದ ಮಹದುಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಈ ಉದಾರತ್ವವನ್ನು ಕಂಡು ಅವರಲ್ಲಿ ಮಹಾಭಕ್ತಿ, ಆದರ, ವಿಶ್ವಾಸಗಳು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿ ಶ್ರೀಜಗನ್ನಾಥದಾಸರು ತಮ್ಮ ಪೂರ್ವಪಾಂಡಿತ್ಯದ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಪೂರ್ಣಬಿಟ್ಟು, ಪ್ರಾಕೃತದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮದ್ಧರಿಕಥಾವೃತಸಾರಾಖ್ಯ ಗ್ರಂಥವನ್ನೂ ಸಹಸ್ರಾರು ಪದ ಸುಳಾದಿಗಳನ್ನೂ ರಚಿಸಿದರಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ತಮ್ಮ ಸೇವೆಯನ್ನರ್ಪಿಸಲು ಶ್ರೀಪಾದರಾಜರ ಮಧ್ವನಾನುಕ್ತೆ ಫಲಶ್ರುತಿಯನ್ನೂ ಬರೆದರು.

ಸಂಸ್ಕೃತದ ತರುವಾಯ ಪ್ರಾಕೃತವೆನಿಸುವ ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾಕ್ಕೇನೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಾಶಸ್ಥ್ಯವಿರುವದು. ಯಾಕಂದರೆ, ಸಂಸ್ಕೃತದಂತೆ ಕನ್ನಡವೂ ಅನ್ಯ ಭಾಷೆಯ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಕೇವಲ ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಭಾಷೆಯಾಗಿರುವದು ಈ ಮಾತಿನ ನಿಜತ್ವಕ್ಕಾಗಿ ಪುರಾತನದ ಹಳೆಗನ್ನಡ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಬಹುದು. ಕಾಲಮಾನದಿಂದ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದರೂ ಕನ್ನಡವು ಬಹು ಪುರಾತನದ ಭಾಷೆಯಾಗಿದ್ದು, ತ್ರೇತಾಯುಗದ ಕಪಿವೀರರೂ ಇದೇ ಭಾಷೆಯನ್ನಾಡು

ತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ಇತಿಹಾಸ ಸಂಶೋಧನೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಪಾವತ್ರಿಯ ಗೌರವವಿಶಿಷ್ಟವಾದುದರಿಂದಲೇ, ಸರ್ವಜ್ಞರಾದ ಶ್ರೀಸೋದೆಯ ಗುರುರಾಜರೂ ಕೂಡ ತಮ್ಮ ಪರಮಗುರುಗಳಾದ (ಗುರುಗಳಾದ ವ್ಯಾಸರಾಯರ ಗುರುಗಳಾದ) ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರ ಅನುಕರಣವನ್ನೇ ಮಾಡಿ ಶುದ್ಧವಾದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೇ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾರತಾತ್ಮಯನಿರ್ಣಯಾದಿ ಬೃಹದ್ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಅನೇಕ ಸಾವಿರ ಪದ್ಯ, ಗದ್ಯಗಳನ್ನೂ ರಚಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ತಾವಷ್ಟೇ ಕನ್ನಡಭಾಷೆಯನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಮೆರೆಸದೆ, ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಜಗನ್ನಾಥದಾಸರಿಗೂ ಅಜ್ಞೆಯನ್ನಿತ್ತು ದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತಸಾರರೂಪವಾದ ಶ್ರೀಮದ್ಧರಿಕಥಾವೃತ್ತಸಾರವೆಂಬ ಮಹಾಪ್ರಮೇಯಪುಂಜವಾದ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಲು ಅಜ್ಞ ವಿತ್ತರು. ಈ ವಿಧವಾಗಿ ಪ್ರಾಕೃತವೆನಿಸುವ ಕನ್ನಡಭಾಷೆಗೆ ಸಲ್ಲುವ ಪ್ರಾಶಸ್ಥ್ಯ ಗೌರವಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಭಗವಂತನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನೂ ಆತನ ಭಕ್ತಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ವರ್ಣಿಸುವ ಪ್ರಾಕೃತವೂ ಸಹ ಸಂಸ್ಕೃತವೆಂದೇ ಸಮರ್ಥನಗೈದು, ಭಾಷಾ ದುರಭಿಮಾನವನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿ, ವಿಷಯಕ್ಕೇನೆ ಪ್ರಾಶಸ್ಥ್ಯ, ಭಾಷಾಕೃತ್ಯವೆಂಬ ತತ್ವವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಪಾದರಾಜರ ಪಾದಪದ್ಮಗಳಿಗೆ ದಂಡ ಪ್ರಣಾಮಗೈದು ನನ್ನ ಈ ಲೇಖನವನ್ನು ಮುಗಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಪೀಠಪ್ರಾಯವಾಗಿ ಪದದ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತಾರ್ಥವನ್ನು ಬರೆದು ಕೊಟ್ಟ, ನನ್ನ ಅಣ್ಣಂದಿರಾದ ತೀ. ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾವ ಬೆಳ್ಳೀಕಲಮದಾನಿ, ವಕೀಲ ಹಾವೇರಿ ಇವರಿಗೆ ನನ್ನ ವಂದನೆಗಳನ್ನರ್ಪಿಸಿ, ನನಗೆ ಗ್ರಂಥ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದ ಮಿತ್ರವರ್ಯ ಶ್ರೀ. ಸವಣೂರ ಗೋವಿಂದರಾಯರಿಗೂ ವೇ. ಚಿಮ್ಮಲಿಗಿ ಕೃಷ್ಣಾಚಾರ್ಯರಿಗೂ ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸಿದ ವಿಜಯ ಪ್ರೆಸ್ಸಿನ ಶ್ರೀ. ನಾ. ಅ. ಹೊಸಕೇರಿಯವರಿಗೂ ಬಹು ಋಣಿಯಾಗಿರುವೆನು.

ಧಾರವಾಡ
ಗಣೇಶ ಚತುರ್ಥಿ;
ಗುರುವಾರ
ತಾ. ೫-೯-೧೯೪೦

ಇತಿ
ಶ್ರೀಮದ್ಧರಿವಾಯುಗುರುಭಕ್ತರ
ಭಕ್ತ
ಬೆಳ್ಳೀಕಲಮದಾನಿ ನಾರಾಯಣರಾಯ

ಅರ್ಪಣೆ

ಮಾತಾಪಿತೃಗಳಂತರ್ಗತ
ಶ್ರೀಮದ್ರಾಘವೇಂದ್ರಗುರ್ವಂತರ್ಯಾಮಿ
ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಸಾದರಾಜಯತಿಪ್ರಿಯ
ಭಾರತೀರಮಣ
ಹನುಮದ್ಭೀಮನುಧ್ವಾನತಾರಯುತ
ಶ್ರೀ ಪ್ರಧಾನವಾಯುದೇವರಿಗೆ

ಅನುಕ್ರಮಣಿಕಾ

ವಿಷಯ

ಪುಟ

೧. ಮಧ್ವನಾಮ

೧

೨ ನಾಯುದೇವರ ಮೂಲರೂಪ ವರ್ಣನ

೮

೩ ಪ್ರಥಮಾವತಾರ ವರ್ಣನ

೧೬

೪ ದ್ವಿತೀಯಾವತಾರ ವರ್ಣನ

೨೬

೫ ತೃತೀಯಾವತಾರ ವರ್ಣನ

೩೯

೬ ಫಲಶ್ರುತಿ

೪೯

೨. ಪರಿಶಿಷ್ಟ:-

೧ ನಾಯುದೇವರ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ರೂಪ, ನಾಮಗಳು

೫೪

೨ ಜೀವಕೋಟಿಯಲ್ಲಿ ನಾಯುದೇವರ ಶ್ರೇಷ್ಠತ್ವ

೫೮

೩ ಶ್ರೀಹರಿ ನಾಯುಗಳ ಕ್ರಿಯಾಸಾಮ್ಯತ್ವ

೬೩

೪ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ವಿರಚಿಸಿದ ಗ್ರಂಥಗಳು

೬೫

ಅವುಗಳ ಸಂಕ್ಷೇಪ ವಿಷಯನಿರೂಪಣ

೬೬

೫ ನಾಯುದೇವರ ಮಹಿಮೆಗಳು (ಹ. ಕ. ಸಾರ)

೭೬

೬ ನಾಯುದೇವರ ಮಹಿಮಾತ್ಮಕ ದಾಸರ ಪದಗಳು

೭೯

೭ ಮಂಗಲ

೮೨

—: ಓಂ ಶ್ರೀ ಹರಿ : ಓಂ :—

ಅಸ್ತದ್ಗುರುವರ ಶ್ರೀ ರಾಘವೇಂದ್ರಾಂತರ್ಗತ
ಶ್ರೀಮದ್ವನುಮ ಭೀಮ ಮಧ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿ ಶ್ರೀ ರಾಮ ಕೃಷ್ಣ ವೇದವ್ಯಾಸಾತ್ಮಕ
ಶಿರಿವಿಠಲಾಯ ನಮೋನಮಃ

ಮಧ್ವನಾಮ

ಶ್ರೀಮದ್ವಾಯುದೇವರ ಸಂಗ್ರಹ ವರ್ಣನ

ಪದ. ರಾಗ— ಸಾನೇರಿ. ತಾಳ—ಝಂಪಿ.

ಜಯ ಜಯ ಜಗತ್ಪಾಣಿ | ಜಗದೊಳಗೆ ಸ (ಸು) ತ್ರಾಣಿ |
ಅಖಿಲಗುಣ ಸದ್ಭಾಮ | ಮಧ್ವನಾಮಾ || ಪಲ್ಲ ||

ಟೀಕಾ ತಾತ್ಪರ್ಯ :- ಪದದ ನೊದಲಿರುವ ಪಲ್ಲವಿಯು, ಸುಳಾದಿಯ ಕೊನೆಯಲಿರುವ ಜತೆಯು ಆಯಾ ಪದ, ಸುಳಾದಿಗಳ ಗರ್ಭಿತ ಭಾವಗಳನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುವಂತೆ, ಈ ನಾಲ್ಕು ಚರಣಗಳ ಪಲ್ಲವಿಯು ವಾಯು ದೇವರ ಮೂಲರೂಪ, ಅವತಾರತ್ರಯಗಳ ಮಹಾಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ಸೂತ್ರಗಳಂತೆ ಅತಿ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುವದು. ಈ ನಾಲ್ಕು ವಿಶೇಷಣಗಳು ಯಾರಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ಲಕ್ಷಣಗಳಾಗಿ ಸಮನ್ವಯವಾಗುವವೋ ಅವರೇ ದೇವೋತ್ತಮರಾದ ವಾಯುದೇವರು. ಅನ್ಯರಲ್ಲಿ ಈ ವಿಶೇಷಣಗಳು ಸರಿಹೋಗಲಾರವು. ಪ್ರಾಕೃತನುಡಿಯ ಈ ವಾಯುಸ್ತುತಿಯು 'ಜಯಜಯ' ಪದದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಈ ಪ್ರಪಂಚದೊಳಗೆ ಜೇಷ್ಠರೂಪದಿಂದ ವ್ಯಾಪಿಸಿ

ತಕ್ಕ ವಾಯುದೇವರ ಅನಂತ ವ್ಯಾಪಾರಗಳ ದಿಗ್ವಿಜಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. 'ಜಯ' ಪದದ ದ್ವಿರುಕ್ತಿಯಿಂದ ವಾಯುದೇವರಿಗೆ ಜ್ಞಾನ, ಭಕ್ತಿ, ವೈರಾಗ್ಯ, ಬಲ, ವೀರ್ಯಾದಿ ಮಹದ್ಗುಣಗಳಿಂದ ಸಮರಾದವರು ಈ ಜೀವಕೋಟಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯವು. ಈ 'ಜಯ' ಪದವು ಅವರ ಭಾವೀಬ್ರಹ್ಮಪದಪ್ರಾಪ್ತಿ ದರ್ಶಕವೂ ಆಗಿದೆ. 'ಜಗತ್ಪ್ರಾಣ' ಎಂಬುದರಿಂದ ಅವರು ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದು ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವು ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವಂತೆ ಅದಕ್ಕೆ ಆಧಾರಭೂತರಾಗಿಹರೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯವು. ಇದರಿಂದ ಅವರ ಅಗಾಧ ಶಕ್ತಿಯೂ ಜೀವರಲ್ಲಿ ತೋರುವ ಅಸಾಧಾರಣ ದಯೆಯೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವವು. 'ಜಗದೊಳಗೆ ಸತ್ಪ್ರಾಣ' ಅಂದರೆ, ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದೊಳಗೆ ಸರ್ವತ್ರದಲ್ಲೂ ವ್ಯಾಪ್ತರಾಗಿ ಅಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಸರ್ವದಾ ಸಂರಕ್ಷಿಸುವರೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು. 'ಅಖಿಲಗುಣ ಸದ್ಭಾವ' ಎಂಬುದರಿಂದ ವಾಯುದೇವರು ರುದ್ರಾದಿ ಶ್ರೇಷ್ಠಸುರರಿಗೂ ಸಹ ಸಾಮಾನ್ಯನಾಗಿ ತಿಳಿಯಲಸಾಧ್ಯವಾದಂಥ ವಿಜ್ಞಾನ, ಭಕ್ತಿ, ವೈರಾಗ್ಯಾದಿ ಸದ್ಗುಣ ಸಮೂಹ ಸಂಪತ್ತುಳ್ಳವರೆಂಬ ಭಾವವು. 'ಮಧ್ವನಾಮಾ' ಎಂಬ ಪದವು ವಾಯುದೇವರ ತೃತೀಯಾವತಾರದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಅಭಿಧಾನವು. 'ಮಧ್ವ' ಪದದ ವರ್ಣಗಳಿಂದ ವಾಯುದೇವರು ನಿರ್ದುಷ್ಟ ಸುಖ, ಸಕಲ ಸದ್ಗುಣ, ಶಾಶ್ವತ ಸೌಭಾಗ್ಯಗಳ ಮೂರ್ತಿಯೆಂದೂ ಅಥವಾ ಸ್ಥಿರವಾದ ಸುಖ, ಸೌಭಾಗ್ಯಪ್ರದವಾದ ಮೋಕ್ಷಶಾಸ್ತ್ರಕರ್ತರೆಂದೂ ಹಾಗೆಯೇ ಮೋಕ್ಷಾಧಿಕಾರ ವಿದ್ಯಾ (ಜ್ಞಾನ) ಪ್ರದರು ಎಂದೂ ಅರ್ಥವಾಗುವದು. ಹೀಗೆ ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ಈ ನಾಲ್ಕು ವಿಶೇಷಪದಗಳಿಂದ ದೇವತಾಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ವಾಯುದೇವರನ್ನು ಕವಿಕೋವಿದರೂ ದೇವತೆಗಳೂ ಆಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಸಾದರಾಜರು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಿದಂತೆ ಮೇಲಿನ ಪಲ್ಲವಿಯ ನಾಲ್ಕು ವಿಶೇಷಣಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನದು ಮೂಲ ವಾಯುದೇವರನ್ನೂ ೨ನೇದು ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಾಣಾಖ್ಯ ಹನುಮಂತದೇವರನ್ನೂ ೩ನೇದು ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ಕೇವಲಾಂತರ್ಯ ಭಕ್ತಾಗ್ರೇಸರರಾದ ಭೀಮಸೇನದೇವರನ್ನೂ ಕೊನೆಯ ೪ನೇದು ಸಾಂಕ್ಷಿಚ್ಛ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರನ್ನೂ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವವೆಂಬುದು ಮೇಲೆ ವಿಸ್ತರಿಸಿದ ವಿಷಯ ನಿರೂಪಣೆಯಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವದು.

ವಾಯುದೇವರು ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಪ್ರತಿಬಿಂಬರಾದುದರಿಂದ ಸಕಲ ಸದ್ಗುಣಗಳ ಸದನರಾಗಿ ಜೀವಕೋಟಿಗಿಲ್ಲ ಶ್ರೇಷ್ಠರೂ, ಪ್ರೇಷ್ಠರೂ ಆಗಿಹರು. ಇವರ ಅಗಾಧ ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ಭಗವದಪರೋಕ್ಷಿಗಳೂ ಸರ್ವವಿದ್ಯಾ ಪ್ರವೀಣರೂ ಅಗಿದ್ದ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಘವೇಂದ್ರ ಯತಿಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳು “ಪ್ರಾತಃ ಸಂಕಲ್ಪಗದ್ಯ” ಎಂಬ ತಮ್ಮದೊಂದು ಸದ್ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಬಹು ಪರಿಷ್ಕಾರವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಂಥ ಅವರ ಮಹಾಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಅತಿ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆ ವಿವರ:—

ವಾಯುದೇವರು ಭಗವದ್ಭಕ್ತ್ಯಾದ್ಯನಂತಸದ್ಗುಣಪೂರ್ಣರು. ಅನಂತ ವೇದಪ್ರತಿಪಾದ್ಯರು. ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದೊಳಗೆ ಅನಂತರೂಪಧಾರಕರು. ಸದಾ ಭಗವತ್ಪಾರ್ಥ ಸಾಧಕರು—ನಿರ್ವಾಹಕರು. ಸ್ವಕೀಯರಾದ ಸಜ್ಜನರಲ್ಲಿ ಪರ ಮಾನುಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡಿ ಉದ್ಧರಿಸುವ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಪುಣ್ಯಭೂಮಿಯಾದ ಈ ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮದ್ಧನುಮ ಭೀಮ ಮಧ್ವ ಎಂಬ ಈ ಅವತಾರ ತ್ರಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವರು. ಸಕಲ ಸಚ್ಚಾಸ್ತ್ರಸಾಧಕರು. ತದ್ವಾರವೋಕ್ಷ ಯೋಗ್ಯಜೀವರ ಬುದ್ಧಿಶೋಧಕರು. ಸಮಸ್ತ ದುರ್ಮತಬಾಧಕರು. ಅನಾದಿ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಸತ್ಯವಾಗಿದ್ದ ಪಂಚಭೇದ ತಾರತಮ್ಯಬೋಧಕ ದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಅವತಾರತ್ರಯಗಳಲ್ಲೂ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿ ಸಂಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಜಗದ್ಗುರುವರ್ಯರು. ಅತವಿವ ಭಗವದನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪೂರ್ಣಪಾತ್ರರು. ಸರ್ವ ದೇಶ, ಸರ್ವಕಾಲ, ಸರ್ವಸ್ಥಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೆಷ್ಟೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲದೆ ಶ್ರೀಹರಿಯಾಜ್ಞೆಯಿಂದ ಆತನ ಅತಿ ಸಮಾಪದ ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಸೇವೆಗೈಯುತ್ತಿದ್ದು, ರುದ್ರಾದ್ಯನ್ಯ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಸದಾ ಸೇವ್ಯರಾಗಿಹರು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಂತೆ (೩೨) ದ್ವಾತ್ರಿಂಶತ್ಸಲ್ಲಕ್ಷಣ ಪೂರ್ಣವಾದ ಶರೀರವುಳ್ಳವರು. ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಅಶೇಷ ವಿಶೇಷ ಜ್ಞಾನಸಂಪನ್ನರು. ಅತವಿವ ಸರ್ವಜ್ಞಸದವಾಚ್ಯರು. ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಬೇಕಾದಾಗ್ಗೆ ಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಬಲ್ಲ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳತಕ್ಕವರು. ಅತವಿವ ಅಣೋರಣೀಯಾನ್ ಮಹತೋಮಹೀಯಾನ್ ರೂಪಧಾರಕರೆಂದು ವರ್ಣಿತರಾದವರು. ಸರ್ವದೋಷದೂರರು. ತ್ರಿವಿಧ ಜೀವರ ತ್ರಿವಿಧ ಸಾಧನಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು. ಭಗವದ್ಭಕ್ತರ ಭವವಿನೋಚಕರು, ದುರ್ಜೀವರಿಗೆ ಭವಬಂಧಕರು. ಅನಿಷ್ಟಸೂಚಕ ಸ್ವಪ್ರಾಬ್ಧಕರ್ಮ

ವಿನಷ್ಟರು-ವಿದೂರರು. ಇದರ ಹಿಂದಿನ ಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಆಗಿನ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರೊಡನೆ ವೈಕುಂಠಕ್ಕೇಜಿಯಲ್ಲಿರುವ, ಸುಜೀವರ ಅಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪದ ಅನಾದಿ ಲಿಂಗದೇಹವನ್ನು ಭಂಗಿಸುವ ಶ್ರೀರಮಾತ್ಮಕ ವಿರಜಾ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಸ್ವಲಿಂಗದ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಅಜ್ಞಾನವಿರಹಿತರಾದವರು. ಅದರಿಂದ ಉಳಿದಿದ್ದ ಯತ್ಕಿಂಚಿತ್ ಪ್ರಾರಬ್ಧವೂ ಕೂಡ ವಿನಾಶವಾದವರು. ಯಾವತ್ತೂ ಸಾತ್ವಿಕ ಜೀವರಿಗೆ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಅವರ ಲಿಂಗವು ಭಂಗವಾಗಿ ಪ್ರಾರಬ್ಧವು ಬತ್ತಿಹೋಗಲು ವಿರಜಾ ನದಿಯ ಸ್ನಾನವು ಒಮ್ಮೆ ಲಭಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಜೀವಕೋಟಿಗೆಲ್ಲ ಮಿಗಿಲಾದ ಋಜುಗಣದ ಜೀವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಆ ನದಿಯ ಸ್ನಾನವು ತ್ರಿವಾರ ಲಭಿಸುವದರಿಂದ, ಅವರ ಸೌಭಾಗ್ಯದ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕ್ಕೆ ಎಣೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಆ ತ್ರಿಕಾಲಸ್ನಾನಗಳು ಹೇಗೆ ಲಭಿಸುವವೆಂದರೆ:— ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಋಜುಜೀವನು ೧೯೭ ಬ್ರಹ್ಮಕಲ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಘೋರ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿ, ೧೯೮ನೇ ಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಲಾತವ್ಯನೆನಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಸಾಧನವನ್ನೂ ಪೂರೈಸಿಕೊಂಡು ತದನಂತರ ಆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರೊಡನೆ ವಿರಜಾ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲುಸಲ ಸ್ನಾನಗೈಯ್ದರು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದಿನ ೧೯೯ನೇ ಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನವಾಯುದೇವರ ಪದವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವರು. ಹಿಂದಿನ ಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ವಿರಜಾಸ್ನಾನಗೈದು ತಮ್ಮ ಅಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಲಿಂಗದ ದೋಷ ನಿಶ್ಚೇಷರಾಗಿರುವದರಿಂದಲೇ ಪ್ರಕೃತದ ವಾಯುಪದದಲ್ಲಿ ಸದ್ಗುಣಪೂರ್ಣರೂ ಸರ್ವಜ್ಞರೂ ಆಗಿರುವರು. ವಿರಜಾ ಸ್ನಾನದಿಂದ ದಗ್ಧಪಟದಂತಾಗಿರುವ ಇವರ ಲಿಂಗದೇಹವು ನಿರ್ಜೀವ, ನಿಷ್ಕ್ರಿಯವಾಗಿ ನಿಮಿತ್ತಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅವರ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿಕೊಂಡಿರುವದು. ಇದನ್ನು ಹೇಳದಿರಲು ಮುಕ್ತಜೀವರಿಗೂ ಅಮುಕ್ತಜೀವರಿಗೂ ಸಾಮ್ಯತ್ವವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದ ವೈಷಮ್ಯದೋಷ ಬರುವದು ಅದು ದರಿಂದ ವಾಯುದೇವರಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಾಹವಿಲ್ಲದಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟು ಒಪ್ಪಲೇಬೇಕಾದ್ದು. ಹೀಗೆ ಅವರ ಲಿಂಗವು ತನ್ನ ಕರ್ತೃತ್ವವನ್ನೆಲ್ಲ ಕಳಕೊಂಡು ನಿಷ್ಕ್ರಿಯವಾದುದರಿಂದೇ ತನ್ಮೂಲಕವಾಗಿರತಕ್ಕ ಅಜ್ಞಾನ, ಅಹಂಕಾರ, ಭಯ, ಮೋಹ, ಮರವು, ದುಃಖಾದಿ ಬಂಧನಗಳಿಗೆ ಎಷ್ಟೆಷ್ಟೂ ಆಸ್ಪದವಿರದೆ ವಾಯುದೇವರು ಆನಂದಮಾತ್ರ (ಮಯ) ವಪುಷ (ದೇಹ) ರಾಗಿಹರು. ಅಂತೆಯೇ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಗತ ತ್ರಿವಿಧ ಜೀವರ ಚತುರ್ವಿಧ ಶರೀರಗಳಲ್ಲಿದ್ದು ಅವರವರ ಸಾಧ

ನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಜೀವರ ಸುಖ, ದುಃಖಗಳಿಂದ ಬದ್ಧರಾಗದೆ ಪೂರ್ಣ ನಿರ್ಲಿಪ್ತರಾಗಿರುವರು. ಅವರು ಆನಂದವಶುಷರೇಂಬದು ಅವರ ತೃತೀಯಾವತಾರದ 'ಆನಂದತೀರ್ಥರು ಅರ್ಥಾತ್ ಮೋಕ್ಷಶಾಸ್ತ್ರ ಕಾರರು' ಎಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಅನ್ವರ್ಥಕ ನಾಮದಿಂದ ದ್ಯೋತಕವಾಗುವದು. ಈ ತ್ರಿವಿಧಜೀವರ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ಅವರಲ್ಲಿದ್ದು ಮಾಡಿಸುವದರಿಂದ ವಾಯುನಾಮಕ-ಸತ್ತಾಪ್ರದರೆಂದೂ, ಆಯಾ ಜೀವರ ಚಲನ ವಲನಾದಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸುವದರಿಂದ ಪ್ರಾಣನಾಮಕ-ಚೇಷ್ಟಾಪ್ರದರೆಂದೂ, ಅವರ ಚತುರ್ವಿಧ ಶರೀರಗಳಲ್ಲಿದ್ದು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವದರಿಂದ ಧರ್ಮನಾಮಕ-ಧಾರಣಪ್ರದರೆಂದೂ, ತಮ್ಮ ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಶ್ರಯಿಸಿದ್ದ ಜೀವರಿಗೆಲ್ಲ ಕೊನೆಗೆ ಅವರವರ ಸ್ವರೂಪ ಯೋಗ್ಯ ಗತಿಗಳನ್ನು ಕೊಡುವದರಿಂದ ಭಕ್ತಿ (ಮುಕ್ತಿ) ನಾಮಕ-ಮುಕ್ತಿಪ್ರದರೆಂದೂ ಕರೆಸುವರು. ಈ ರೂಪ ಚತುಷ್ಟಯಗಳಿಂದ ಕರೆಸುವ ದೇವೋತ್ತಮರಾದ ವಾಯುದೇವರು ಸ್ವನಾಮಕ ಭಗವಂತನ ತಥಾ ಸ್ವಭಕ್ತರ ಪಾಪ ಮನ್ನಿಸುವಲ್ಲಿ ಕ್ಷಮಾಸಮುದ್ರರೂ, ಅವರಿಗೆ ಪುಣ್ಯಪ್ರದಾನಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಪರಮ ದಯಾಳುಗಳೂ, ಅರ್ತಜನರಿಗೆ ದಯದೋರುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕೃಪಾನ್ವಿತಿಗಳೂ, ಸಜ್ಜನರ ದೋಷವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಮಹಾಸಹಿಷ್ಣುಗಳೂ ಆಗಿಹರು. ಸಾತ್ವಿಕ ಶಿಖಾಮಣಿಗಳಾದ ಇವರು ಸಕಲ ತಾತ್ವಿಕ ದೇವತಾರಂಜಕರು — ಅಹ್ಲಾದಕರು, ದಾನವಭಂಜಕರು — ಸಂಹಾರಕರ್ತರು ಅತವಿನ 'ಪ್ರಭಂಜನ' ಪದವಾಚ್ಯರು. ಹೀಗೆ, ಅನ್ಯ ಜೀವರಲ್ಲಿ ಸರ್ವಥಾ ಕಾಣದಿರುವ ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ಗುಣ, ಕ್ರಿಯಾ ವಿಶೇಷಗಳಿಂದ ವೇದಪ್ರತಿಪಾದ್ಯರಾದುದರಿಂದಲೇ ಮಹಂತರಾದ ವಾಯುದೇವರನ್ನು 'ಅಖಿಲಗುಣಸದ್ಭಾವು'ರೆಂದು ಪಲ್ಲವಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದು. ಸರ್ವ ಜೀವರಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿದ್ದು ಅವರವರ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ಪೂರ್ತಿಗೈಸಿಕೊನೆಗೆ ಅವರ ನಿಜಗತಿಪ್ರದರಾದ ವಾಯುದೇವರನ್ನು ಉಳಿದ ಜೀವರಂತೆ ಸರ್ವಥಾ ಎಣಿಸಕೂಡದು. ಯಾಕೆಂದರೆ — ಇವರು ಜೀವರಷ್ಟೇ ಆಗಿರದೆ ಇಡೀ ಜಗತ್ತಿನ 'ಸಂಜೀವ'ರಾಗಿಹರು. "ಸರ್ವೇಷಾಂಚ ಪ್ರಾಣಿನಾಂ ಪ್ರಾಣಭೂತಃ" ಅಂದರೆ — ಈ ಜಗತ್ತಿನ ಜೀವರಿಗೆಲ್ಲ ಜೀವನ-ಪ್ರಾಣರಾಗಿರುವರು. ಅಂತೆಯೇ ಪ್ರಾಣರೆಂದು ಕರೆಸುವರು. ಮತ್ತು ಸರ್ವತ್ರ ಸರ್ವದಾ

ಭಗವದ್ವ್ರಷ್ಟ್ಯಗಳಾಗಿಹರು. ಇವರ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಾರಭ್ಯವಾಗಿ ತೃಣಜೀವ ಪರ್ಯಂತವಾಗಿಹುದು. ಆಯಾ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿದ್ದು ಆಯಾ ಜೀವರ ತಕ್ಕ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡುವರು. ಅಂತೆಯೇ 'ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಜ್ಞ' ರೆನಿಸಿರುವರು. ಇವರು ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ಚೇಷ್ಟಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ "ತದರ್ಥಾ" ಅಂದರೆ 'ಅರ್ಥ ನಾರಾಯಣ' ರೆನಿಸುವರು. 'ಓಂ ತತ್ಸತ್' ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯ 'ತತ್' ಪದವು 'ನಾರಾಯಣಾತ್ಮಕ' ವಾದಂತೆ 'ತದರ್ಥಾ' ದಲ್ಲಿಯ 'ತತ್' ಪದವೂ 'ನಾರಾಯಣ' ಪರ ವಾಚ್ಯವಾದದ್ದು. ಸಾರಾಂಶ "ಆತ್ಮಾನೈಪುತ್ರನಾಮಾಸಿ" ಎಂಬ ಶಾಸ್ತ್ರ ವಚನಾನುಸಾರ ತನ್ನಿಂದ ಜನಿಸಿದ ವಾಯುದೇವರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ವಾಸುದೇವನು ತಾನೇ ಅಷ್ಟಂಶಗಳಿಂದ ಸ್ಥಿರಸ್ಥಾಯಿಯಾಗಿದ್ದು ಅವರಿಂದ ಆಷ್ಟು ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತಿರುವದರಿಂದೇ ವಾಯುದೇವರಿಗೂ "ವಾಸುದೇವ" ನೆಂದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಮವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು. ಇವರು ಶ್ರೀ ವಾಸುದೇವ ಮೂರ್ತಿಯ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಪ್ರತಿಬಿಂಬರಾಗಿರುವದೂ ಕೂಡ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಮಾತನ್ನೇ ಬಲಪಡಿಸುವದು.

ಇಂಥ ವಾಯುದೇವರನ್ನು ಶ್ರೀ ಹರಿಯು ಇಂದಿರಾದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಬಹು ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಪಡೆದು ತನ್ನ ಬಲತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು ನಿತ್ಯ ದಲ್ಲೂ ತನ್ನ ಸಹಭೋಜನವನ್ನೀಯುವನು. ಈ ಸಹಭೋಜನವು ಭಾವೀ ಬ್ರಹ್ಮಪದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ಹಾಗೂ ಮೋಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ಸರ್ವಾಂಗ ಸಾಯುಜ್ಯ ಭೋಗದ ಸೂಚಕವಾಗಿಹುದು. ವಾಯುದೇವರು ಶ್ರೀ ಜಯಾ ಪತಿ ವಾಸುದೇವ ಸಂಭೂತರಾದುದರಿಂದ ಜನಕನಂತೆಯೇ ಅಸಾಧಾರಣ ಸೌಂದರ್ಯ ಶರೀರವುಳ್ಳವರಾಗಿಹರು. ಬಿಂಬದ ಸೌಂದರ್ಯ ಸೊಬಗುಗಳೆಲ್ಲ ಪ್ರತಿ ಬಿಂಬದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸುವದು ಸಹಜವಾದದ್ದು. ಅದರಿಂದೇ, ಭಗವದಪರೋಕ್ಷಿಗಳಾಗಿ ಶ್ರೀಮನ್ನೃದ್ವಮತೋದ್ಧಾರಕರಾದ ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸರಾಜ ಗುರುಸಾರ್ವಭೌಮರು ತಮ್ಮ ದೇವವಾಣಿಯಿಂದ ಪಾಡಿರುವ "ಧೀರನ ನೋಡಿರೈ" ಎಂಬ ಪದದಲ್ಲಿ "ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರವದನ, ಸೌಂದರ್ಯ ಸಮುದಯ ಸದನ" ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿರುವರು.

ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮನ್ನಾ ರಾಯಣ ಪಂಡಿತಾಚಾರ್ಯರು “ಸಂಪೂರ್ಣಲಕ್ಷಣಚಿಣಂ” ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ “ ಶ್ರೀ ಸುಮಧ್ವ ವಿಜಯ ” ದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಮುಮುಕ್ಷುಗಳಾದವರು ಮೋಕ್ಷಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ನಿರ್ದುಷ್ಟವಾದ ಆನಂದ ಸುಖವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ವಾಯುದೇವರ ಧ್ಯಾನಾರಾಧನೆಗಳನ್ನು ಸರ್ವದಾ ಮಾಡಬೇಕಾದ್ದು ಅತ್ಯಗತ್ಯವಾದದ್ದು. ಅತವಿವ ಅವರ ಧ್ಯಾನಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಸದ್ಗುರುಗಳ ದ್ವಾರ ಉಪದೇಶಗೊಂಡು ಅನೇಕ್ಷಿತವಾದ ಪರಮಪುರುಷಾರ್ಥವನ್ನು ಪಡೆಯತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ತಿಳಿಸುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ . ಆ ಮಹಾಮಂತ್ರವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವುದು.

ಶ್ಲೋಕ :—

ಬಳಾದ್ಯಂ ಭೃಗುಣಾಂ ದೃಷ್ಟಂ ಪ್ರಾಣಾಗ್ನೇಃ ಸೂಕ್ತಮುಚ್ಯತೇ |

ಪ್ರಾಣಾಭೈಃ ಪಂಚಭಿಸ್ತಸ್ಯಾಪ್ಯಂಗಾನ್ಯುಕ್ತಾನಿಸೂರಿಭಿಃ ||

(ಶ್ಲೋ. ೭೧-ಅ. ೪ ತಂತ್ರಸಾರ).

ಅರ್ಥ :— ಈ ಮಂತ್ರದ ಪ್ರಥಮ ಪದವು ‘ ಬಳ ’ ಎಂದಿದ್ದು, ಅದರಿಂದ ನೇದೋಕ್ತ ‘ ಬಳಿತಾಸೂಕ್ತ ’ವು ಸೂಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಇದು ಮೊದಲು ಭೃಗುಮಹರ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಉಪದಿಷ್ಟವಾಯಿತು. ‘ ಪ್ರಾಣ ’ ಅಂದರೆ ಜಗಜ್ಜೀವನಗಳಿಗೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣನು. ‘ ಅಗ್ನಿ ’ ಅಂದರೆ ಸ್ವತಃ ಚಲಿಸಲು ಅಸಮರ್ಥವಾದ ‘ ಅಗ ’ ಶಬ್ದವಾಚ್ಯ ಜಗತ್ತಿಗೆ ನೇತ್ರವು. ಹೀಗೆ ಇದು ‘ ಪ್ರಾಣ ’ ಮತ್ತು ‘ ಅಗ್ನಿ ’ ಪದ ವಾಚ್ಯರಾದ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಾಣದೇವರ ಮಂತ್ರವಾಗಿದೆ. ಈ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಯುವೆಂದು ಹೇಳಿದೆ ‘ ಪ್ರಾಣಾಗ್ನಿ ’ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ, ‘ ಬಳಿತಾಸೂಕ್ತ ’ವು ‘ ಅಗ್ನಿಸೂಕ್ತ ’ವೆಂದೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ವಾಯುದೇವರು ‘ ಪ್ರಾಣಾಗ್ನಿ ’ ಶಬ್ದವಾಚ್ಯರೆಂದು ಪಟ್ಟಶ್ಲೋಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ.

—: ಶ್ರೀ ಗುರುಮಧ್ವೇಶಾರ್ಪಣಮಸ್ತು :—

ವಾಯುದೇವರ ಮೂಲರೂಪ ವರ್ಣನ

ಪದ :— ಅವ ಕಚ್ಚಪ ರೂಪದಿಂದಲ್ಯುಂಡೋದಕದಿ |

ಓನಿ ಧರಿಸಿಹ ಶೇಷಮೂರುತಿಯನು ||

ಅನಾವನ ಬಳಿವಿಡಿದು ಹರಿಯು ಸುರಕ್ಕೆದುವರು |

ಅ ವಾಯು ನಮ್ಮ ಕುಲ ಗುರುರಾಯನು || ೧ ||

ಟೀ. ತಾ:— ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಹೊರಗಿರುವ ಘನೋದಕದಲ್ಲಿ ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವು ಮುಳುಗಬಾರದೆಂಬ ಶ್ರೀ ಹರಿಯಿಚ್ಛೆಯಂತೆ, ಅದನ್ನು ತಮ್ಮ ಶಿರಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಹೊತ್ತಿರುವ ಮಹಾಶೇಷದೇವರ ಕ್ಷೇಮಾರ್ಥವಾಗಿ, ವಾಯು ದೇವರು ಕೂರ್ಮರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಸಹಿತರಾದ ಆ ಶೇಷರನ್ನು ತಮ್ಮ ಬಿನ್ನಿನ ಮೇಲೆ ಸಾಸುವೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿದಂತೆ ನಿರಾಯಾಸದಿಂದ ವಹಿಸಿರುವರು. ಇಂಥ ಅಸಾಧಾರಣ ಶಕ್ತಿಯುತರ ಆರಾಧನೆಮಾಡಿ ಅನುಗ್ರಹ ಸಂಪಾದಿಸಿ ಮಹರುದ್ರಾದಿ ಸಮಸ್ತ ದೇವತೆಗಳು ತಂತಮ್ಮ ಗತಿಪ್ರದನಾದ ಶ್ರೀ ವಾಸುದೇವನ ಪಾದಸನ್ನಿಧಾನವನ್ನು - ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವರು. ಇಂಥ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಾಣ-ವಾಯುದೇವರೇ ನಮ್ಮದಾದ ಮೋಕ್ಷಯೋಗ್ಯ ಜೀವ ವರ್ಗದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಗುರುಗಳು. ಅವರು ನಮ್ಮ ಗುರುಗಳಷ್ಟೇ ಅಂತಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಪೋಷಕರೂ ಆಗಿರುವರು ' ಗುರು ' ಪದದಿಂದ ಜ್ಞಾನದಾಯಕರೆಂದೂ ' ರಾಯ ' ಪದದಿಂದ ರಕ್ಷಕ, ನಿಯಾಮಕರೆಂದೂ ಅರ್ಥವು. ಅದರಿಂದ, ವಾಯುದೇವರು ದೇವತಾದಿ ಸಕಲ ಜೀವಗಣಗಳ ಗುರುಗಳೂ ಅಹುದು; ಯಜಮಾನರೂ ಅಹುದು ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ' ರಾಯನು ' ಎಂದು ಏಕ ವಚನ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಿರುವುದು ಕೇವಲ ವಾತ್ಸಲ್ಯ ಭಾವದಿಂದೇ ಅಹುದು. ಕವನದಲ್ಲಿ ಏಕವಚನಪ್ರಯೋಗವು ಬಹುವಚನಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಪ್ರಸಂಗಾನುಸಾರವಾಗಿ ಉಪಯೋಗವಾಗುವದುಂಟು || ೧ ||

ಪದ :— ಅವಾನನು ದೇಹದಿರೆ ಹರಿಯು ತಾ ನೆಲೆಸಿರುವ |

ಅವಾನನು ತೊಲಗೆ ಹರಿ ತಾ ತೊಲಗುವ ||

ಅವಾನನು ದೇಹದೊಳಹೊರಗೆ ನಿಯಾಮಕನು |

ಅ ವಾಯು ನಮ್ಮ ಕುಲ ಗುರುರಾಯನು || ೨ ||

ಟೀ. ತಾ.:-ವಾಯುದೇವರು ಜೀವರ ಸ್ಥೂಲ ಶರೀರಗಳಲ್ಲಿರುವವರಿಗೆ ಶ್ರೀ ಹರಿಯೂ ಅಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿರುವನೆಂಬುದು “ದೇಹೇಽಪಿ ಯತ್ರ ಪವನೋಽತ್ರ ಹರಿಯತೋಽಸೌ | ತತ್ತ್ವೈವ ವಾಯುರಿತಿ ವೇದ ವಚಃ ಪ್ರಸಿದ್ಧಂ ||” ಮತ್ತು “ವಾಯುಂ ವಿನಾ ನೈವ ಸ್ಥಿತಿರ್ಹರೇಸ್ವದಾ” ಎಂಬ ನಿರ್ಣಯ ಹಾಗೂ ವಿಷ್ಣು ಪ್ರರಾಣಗಳ ವಚನಗಳಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವದು. ಯಾವ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ವಾಯುದೇವರು ಈ ಶರೀರವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಹೋಗುವರೋ ಅದೇ ಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಶ್ರೀ ಹರಿಯೂ ಕೂಡ ಅಲ್ಲಿಂದ ವಾಯು ವಾಹನನಾಗಿಯೇ ಹಾರಿ ಹೋಗುವನು. ಹೀಗೆ ಶ್ರೀ ಹರಿ ವಾಯುದೇವರು ಯಾವಾಗಲೂ ಅವಿನಾಭಾವದಿಂದ ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದೊಳಗೆ ಸರ್ವತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಮಿಳಿತರಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಒಬ್ಬರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಸರ್ವಥಾ ಇರುವದಿಲ್ಲ. ಇದು ಸತ್ಯಸಂಕಲ್ಪವು. ಈ ಮಾತು “ಪರಿಸರ ನೀನಿರೆ ಹರಿ ತಾನಿರುತಿಹ ಇರದಿರೆ ತಾನಿರನು ||” ಎಂದು ಪಾಡಿದ ಶ್ರೀಮಜ್ಜಗನ್ನಾಥದಾಸ ಠುಕ್ತಿಯಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವದು. ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ವಾಸಕ್ಕೆ ವಾಯುದೇವರು ಪೀಠಪ್ರಾಯರಾಗಿದ್ದು ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಶರೀರಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಂಬನಾಗಿರುವ ಆತನಿಗೆ ವಾಹನರಾಗಿರುವರು. ಇಂಥ ಅಗಾಧ ಮಹಿಮಾ ವಿಶೇಷದ ವಾಯುದೇವರೇ ನಮ್ಮದಾದ ದೇವತಾ ಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಪರಮಗುರುಗಳು. ದೇವ, ಋಷಿ, ಪಿತೃ-ರಾಜ, ಗಂಧರ್ವ, ನರೋತ್ತಮರೆಂಬ ಪಂಚವಿಧ ಸಾತ್ವಿಕ ಗುಣದ ಮುಕ್ತಿ ಯೋಗ್ಯ ಜೀವರಿಗೆ ಮಹರುದ್ರದೇವರು ಗುರುಗಳು, ವಾಯು ದೇವರು ಪರಮಗುರುಗಳು, ಶ್ರೀ ರಮಾನಾರಾಯಣರು ಪರಾತ್ಪರ ಗುರುಗಳು. “ಆ ವಾಯು ನಮ್ಮ ಕುಲ ಗುರುರಾಯನು” ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು ಈ ಪದ್ಯದ ೧, ೨ ಹಾಗೂ ೧೨ ಈ ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರು ಅವರ್ತಿ ಬಂದಿರುವದರಿಂದ, ಈ ಉಕ್ತಿಯನ್ನು “ಸತ್ಯಂ ಸತ್ಯಂ ಪುನಸ್ಸತ್ಯಂ” ಎಂದು ಪ್ರಮಾಣಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು. ಮತ್ತು “ನಮ್ಮ ಕುಲ ಗುರುರಾಯನು” ಎಂಬ ವಚನದಿಂದ, ವಾಯುದೇವರ ಶಾಶ್ವತ ಗುರುತ್ವವನ್ನು ಸಾರುವ ವ್ಯಾಜದಿಂದ ಅಂಥವರ ಶಿಷ್ಯರಾದ ತಮ್ಮ-ಮುಮ್ಮುಕ್ಷು ಜೀವರ ಧನ್ಯತೆ, ಸಾರ್ಥಿಕಗಳನ್ನೂ ಶ್ಲಾಘನಮಾಡಿದಂತಾಯಿತು. || ೨ ||

ಪದ:- ಕರಣಾಭಿನಾನಿ ದಿನಿಜರು ದೇಹವನು ಬಿಡಲು |

ಕುರುಡ ಕಿವುಡನು ಮೂಕನೆಂದೆನಿಸುವ ||

ಪರಮ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಾಣ ತೊಲಗಲಾದೇಹವನು |

ಅರಿತು ಪೆಣನೆಂದು ಪೇಳ್ವರು ಬುಧಜನಾ ||

ಟೀ. ತಾ:- ಜೀವರ ಸ್ವರೂಪ, ಲಿಂಗ ದೇಹಗಳ ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಅನಿರುದ್ಧ, ಸ್ಥೂಲ ಶರೀರಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಿರುವ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಭಿನಾನಿಗಳಾದ ಇಂದ್ರ, ಚಂದ್ರ, ಸೂರ್ಯ, ಅಗ್ನಿ, ವಾಯು, ತಾತ್ವಿಕ ದೇವತೆಗಳು ತನ್ನ ತತ್ವ ಕ್ರಿಯಾ ವಿಮುಖರಾಗಲು ಆ ದೇಹವನ್ನು ಕಣ್ಣು ಕಾಣದವ, ಕಿವಿ ಕೇಳದವ, ಮೂಕನಾದವ ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಜನರು ಕರೆಯುವರು. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ನಾದರೂ ಯಾವತ್ತೂ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ನ್ಯೂನವಾಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಖದುಕಿ ಇರುವನು. ಆದರೆ, ಈ ಸಕಲ ತತ್ವೇಶರಿಗೆ ಮುಖ್ಯ ನಿಯಾಮಕರಾದ ಪ್ರಾಣದೇವರು ಮಾತ್ರ ಆ ದೇಹವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಹೋದಸುಕ್ಷ್ಮದಲ್ಲಿ, ಮಹಾ ವಿಕಾರಹೊಂದಿದ ಆ ಶರೀರವನ್ನು ನೋಡಿ ಮತಿಮಂತರು ಉಪಚರಿಸದೆ ಹೆಣನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತ ಅದರ ಹತ್ತರ ಹಾಯಲಿಕ್ಕೂ ಹಿಂಜರಿವರು. ಇದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯದ ಮಾತನ್ನು ದಾಸರಾಯರು “ತನು ಸಮಂಧಿಗರಾದ ಬಂಧು ಬಾಂಧವರೆಲ್ಲ | ಅನುಕೂಲವಿದ್ದಾಗ ಹಿತದವರು || ಹನುಮ ನೀ ತೊಲಗಲು ಹಡದವ್ವ ಸತಿ ಸುತ | ರ್ಹಿಣನೆಂದು ಮುಟ್ಟಿಲಂಜುವ ರಯ್ಯೋ ದೇವಾ || ೧ ||” ಎಂದು ಬಹು ಸತ್ಯಸ್ಥಿತಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅದುದರಿಂದ, ವಾಯುದೇವರೇ ಸಕಲ ತಾತ್ವಿಕ ದೇವತಾ ಸಮೂಹದಲ್ಲಿ ಬಹು ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದವರೆಂಬುದು ಅವರ ಚತುರ್ವಿಂಶತಿ ತತ್ವಗಳ ನಿಯಾಮಕತ್ವದಿಂದೇ ಸಿದ್ಧವಾಗುವದು. ಮತ್ತು ಅವರು ಈ ದೇವ, ದೈತ್ಯ ತಾತ್ವಿಕರಿಗೆಲ್ಲ ಯಜಮಾನರಾಗಿ ಅವರವರ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ತಕ್ಕ ತತ್ವಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಆಯಾ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಅವರವರಿಂದ ಮಾಡಿಸುತ್ತ, ಸೂತ್ರಧಾರನು ಗೊಂಬೆಗಳನ್ನು ಕುಣಿ ಸುವಂತೆ, ಈ ಸಂಸಾರಾಖ್ಯ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಜಗದ ಜೀವರನ್ನೆಲ್ಲ ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ಕುಣಿಸುತ್ತ, ಅವರ ಕೊನೆಯ ಕ್ಲಪ್ತಕಾಲವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದೊ ಡನೆಯೇ ಆಯಾ ದೇಹದಲ್ಲಿದ್ದ ಜೀವರನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು, ಶ್ರೀ ಹರಿಯನ್ನು ಹೆಗಲಮೇಲಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಹಾರಿಹೋಗುವರು. ಅದರಿಂದಲೇ

ಈ ದೇಹವು ದೇವರಿಲ್ಲದ ದೇಗುಲದಂತೆ ಬಹು ಅಮಂಗಲ, ಅಪವಿತ್ರ ಹಾಗೂ ಭಯಂಕರವಾಗಿ ತೋರಲನುವಾಗುವದು. ವಾಯು ದೇವರು ದೇಹದಲ್ಲಿರುವ ತನಕ ಅದನ್ನು ಬಹು ಗೌರವಿಸುವರು, ಆದರಿಸುವರು, ಸಂರಕ್ಷಿಸುವರು, ಅಕ್ಕರ ದಿಂದ ಆಲಿಂಗಿಸುವರು. ಅದೇ ಶರೀರದಿಂದ ವಾಯುದೇವರು ಹಾರಿಹೋಕ ಬಳಿಕ, ಅದನ್ನು ಮನುಷ್ಯನೆಂದು ಹೇಳದೆ ಹೆಣವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತ ಒಡನೆಯೇ ಮಸಣಕ್ಕೆ ಸಾಗಿಸುವರು. ಈ ಅರ್ಥದಿಂದೇ ಶ್ರೀ ಮಧ್ವರಿಕಥಾಮೃತಸಾರದಲ್ಲಿ ದಾಸರಾಯರು :— ‘ವಾಯು ಕಾಯನ ಬಿಟ್ಟು ಪೋಗಲು | ರಾಯ ಅದಕೆಂಬರೆ ಪ್ರಭುತ್ವ ಪ | ಲಾಯನವನೈದಿತು ಸಮಾಪದಲಿದ್ದರೂ ತೋರು’— ಎಂದು ಅಂದಿರುವರು. ಇವರು ಈ ಶರೀರವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಪೋಗುವದರಿಂದ ಅದು ಯಾತಕ್ಕೂ ಬಾರದೆ ಕೇವಲ ಅಗ್ರಾಹ್ಯವಾಗಿ ಹೋಗುವದು ಈ ಮಾತನ್ನು ಶ್ರೀಪ್ರಸನ್ನೇಂಕಟದಾಸರಾಯರು :— ‘ಸುಟ್ಟಿರೆ ಉರಿಹಿಟ್ಟು, ಬಿಟ್ಟಿರೆ ಕ್ರೀಮಿಕೀಟ | ಇಟ್ಟಿರಿದು ವಾಯುವಿರದೆ ||’ ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿರುವರು. ವಾಯುದೇವರು “ಸರ್ವೇಷಾಂಚ ಪ್ರಾಣಿನಾಂ ಪ್ರಾಣ ಭೂತಃ | ಅನಾವೃತ್ತಿರ್ದೇಹಿನಾಂ ದೇಹಪಾತೇ ತಸ್ಮಾದ್ವಾಯುರ್ದೇವ ದೇವೋ ವಿಶಿಷ್ಟಃ ||” ಅಂದರೆ—ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟರಾದ ಯಾವತ್ತೂ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣರೂಪರಾಗಿರುವ ವಾಯುದೇವರು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಡುವ ಮೂಲಕ ಸತ್ತುಬೀಳುವ ಆ ದೇಹಿಗಳ ಶರೀರಗಳು ಪುನಃ ಬದುಕುವದೇ ಇಲ್ಲ. ಅದರಿಂದೇ, ವಾಯುದೇವರು ಸಮಸ್ತ ತತ್ವೇಶರಿಗೂ ಉತ್ತಮರಾಗಿಹರೆಯಬುದು. ಮೋಕ್ಷಪ್ರದಾತೃತ್ವವು ಶ್ರೀ ಹರಿಯೊಬ್ಬನ ವಶದ್ದೇ ಅನ್ಯರದಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಆತನ ಪರಮಾನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾದ ವಾಯುದೇವರಗೂ ಆ ದಾತೃತ್ವವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿರುವದು ಈ ಮಾತಿಗೆ “ವಿಷ್ಣುರೇವ ಹಿ ಮೋಕ್ಷಸ್ಯದಾತಾ | ವಾಯುಶ್ಚ ತದನುಜ್ಞಯಾ ||” ಎಂಬ ಸಚ್ಚಿತ್ತವಚನವು ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿದೆ. ಇವರನ್ನು—“ತ್ವಮೇವ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಸಿ | ತ್ವಮೇವ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಂ ಬ್ರಹ್ಮ ವದಿಷ್ಯಾಮಿ || ಋತಂ ವದಿಷ್ಯಾಮಿ | ಸತ್ಯಂ ವದಿಷ್ಯಾಮಿ ||” ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ತೈತ್ತಿರೀಯಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಭೃಗುಪುತ್ರಗಳು ಸ್ತೋತ್ರಗೈದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ದೇವಶ್ರೇಷ್ಠರ ಮಹಾಮಹಿಮೆಗಳು ಛಾಂದೋಗ್ಯ, ತಳವಕಾರ, ಬೃಹದಾರಣ್ಯಕೋಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಿಶೇಷ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರು

ನವು. ಅದರಿಂದೇ ಶ್ರೀಮದ್ಧರಿಕಥಾವೃತ್ತಸಾರದಲ್ಲಿ ಜಗನ್ನಾಥದಾಸರಾಯರು-
 “ಕಮಲಸಂಭವ ಪವನರೀರ್ವರು| ಸಮರು ಸಮವರ್ತಿಗಳು ರುದ್ರಾ|
 ದ್ಯಮರ ಗಣ ಸಂಶೇವಿತ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ನಾಮಕರು || ” ಮತ್ತು “ ಏನು
 ಧನ್ಯರೋ ಬ್ರಹ್ಮ ಗುರು ಪವ | ಮಾನರೀರ್ವರು ಈ ಜಗದಿ|| ” ಎಂಬ
 ಪದ್ಯಗಳಿಂದ ಬಹು ಸ್ತುತಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ವಾಯುದೇವರನ್ನು ಸಾಕಷ್ಟಿನ ದೇವತೆ
 ಗಳೂ ಕೂಡ ತಿಳಿಯಲಾರರು. ಅಂದ ಬಳಿಕ, ನರರ ಪಾಡೇನು? ಶ್ರೀಹರಿಯು
 ಸಕಲ ಜೀವರಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಆತನು ಅವರಿಗೆ ಕಾಣಿಸುವದಿಲ್ಲ.
 ಯಾಕಂದರೆ :- ಜೀವರಿಗೆ ಭಗವಂತನನ್ನು ನೋಡತಕ್ಕ ಪರಿಪಕ್ವ ದಶೆಯು
 ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗದೆ ವಿನಾ ಆತನ ಸಂದರುಶನವಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಅವರ ಕರ್ಮ
 ಮೂಲಕವಾಗಿ ಮೊದಲು ಆಗದಿರುವದು ಆ ಜೀವರ ಮೇಲಿನ ಅನುಗ್ರಹಾರ್ಥ
 ವಾಗಿಯೇ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ-ವಸ್ತುವಿನ ಮಾಹಾ
 ತ್ಮ್ಯಜ್ಞಾನವಾಗದೆ ಆದರಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯ ಆದರವು ಉಂಟಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಮಹದ್ವ
 ಸ್ತುವಿನ ಅನಾದರಣೆಯಿಂದ ಮಹಾನರ್ಥಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವದು ನಿಶ್ಚಯವು.
 ಅಂತೆಯೇ, ಬಿಂಬರೂಪದ ಭಗವಂತನು ಜೀವರ ಅಕಾಲ ಅಪಕ್ವದಶಾದಲ್ಲಿ
 ಕಾಣಿಸದೆ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಗುಪ್ತನಾಗಿರುವದು. ಅದುದರಿಂದ, ಆತನ ಸಂದರು
 ಶನವಾಗಲು ಮೊದಲು ಸದ್ಗುರುಗಳಿಂದ ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಶ್ರೀಮನ್ಮಧ್ವಶಾಸ್ತ್ರ
 ದುಪದೇಶಗೊಂಡು ಅದನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸಗೈಯತಕ್ಕದ್ದು. ಅದರಿಂದ,
 ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಜ್ಞಾನ ಲಭಿಸಿ, ತನ್ನೂಲಕ ಆತನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯು
 ಬಲಿದು ದೃಢವಾಗುವದು. ಆ ಮೇಲೆ ಆ ಜೀವನ ಪರಿಪಕ್ವದಶೆಯು ಪ್ರಾಪ್ತ
 ವಾಗಿ ಭಗವದಪರೋಕ್ಷ-ಸಂದರುಶನವಾಗುವದು. ಅಪರೋಕ್ಷದಿಂದ ಹಿಂದಿನ
 ಅನಂತ ಜನ್ಮಗಳ ಸಂಚಿತ ಕರ್ಮವೆಲ್ಲ ದಗ್ಧವಾಗಿ ಹೋಗುವದು. ಆಗಾಮಿಯ
 ಸಂಬಂಧವಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಾರಬ್ಧವು ಅಕುಂಚಿತವಾಗಿ ತದ್ಭೋಗಾನಂತರದಲ್ಲಿ
 ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಉಪದೇಶದವ್ವಾರಾ ಭಗವತ್ಪ್ರಸಾದವಾಗಿ ವಿರಜ್ಯಾನದಿಯಲ್ಲಿ
 ಲಿಂಗ ಭಂಗವಾದ ಬಳಿಕ ಶ್ರೀ ವಾಸುದೇವಮೂರ್ತಿಯ ಶಾಶ್ವತವಾಸದ
 ವೈಕುಂಠವು ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವದು. ಇದೇ ಮೋಕ್ಷವೆಂಬುದು.

ಹೀಗೆ ಪರಬ್ರಹ್ಮನಾದ ಶ್ರೀ ಹರಿಯು ಜೀವರಿಗೆ ಅಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿರುವದ
 ರಿಂದ, ಬಿಂಬಕ್ಕೆ ಸದೃಶವಾಗಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವೂ, ಮೂಲವಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾಗಿ

ಉತ್ಸವ ಪ್ರತಿಮೆಯೂ ಇರುವಂತೆ ಇರುವ ಅಪರಬ್ರಹ್ಮನಾಮಕರಾದ ಈ ವಾಯುದೇವರನ್ನೇ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನೆಂದು ದೇವತೆಗಳು ಸ್ತುತಿಸಿದರು. ಶ್ರೀ ಹರಿಯು ವಾಯುದೇವರನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿ ಅವರ ದ್ವಾರದಿಂದ ಉಳಿದ ಜೀವರಲ್ಲಿ ಅನುಗ್ರಹ ಮಾಡುವನು. ಇದು ಆತನ ಸಂಕಲ್ಪವು. ಈ ಮಾತಿನೇ ಶ್ರೀ ರಾಮಕೃಷ್ಣಾನುಭವತಾರಗಳ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳು ಕಂಡಿವೆ. “ ಹನುಮನಮತವೇ ಹರಿಮತವು | ಶ್ರೀ | ಹರಿಮತವೇ ಹನುಮಗೆ ಹಿತವು || ” ಎಂದೂ “ ಕರಣ ನಿರಯಾನುಕ ಸುರರ ಗುರುವೇ ನೀ | ಕರುಣಿಸೆ (ಹರಿಯು) ಕರುಣಿಸುವ || ” ಎಂದೂ ಶ್ರೀ ದಾಸರಾಯರು ಪಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಜೀವಕೋಟಿಯೊಳಗೆ ವಾಯುದೇವರಿಗೆ ಸರಿ ಮಿಗಿಲಾದವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲವೆಂಬುದು ಈ ಜಗತ್ತಿನ ನಿದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಎರಡುಸಲ ಬಂದಿದ್ದು, ಅವರನ್ನು ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಸರಿಗಟ್ಟಿಕೊಂಡ ರುದ್ರಾದಿ ದೇವತಾ ಶ್ರೇಷ್ಠರು ಅವರಿಗೆ ತ್ರಾಹಿ ತ್ರಾಹಿ ಅಂದದ್ದು ಪುರಾಣಪ್ರಸಿದ್ಧವು. ಆದಿಯಲ್ಲಿ ತಾತ್ಪ್ರಿಕದೇವತೆಗಳು ವಾಯುದೇವರ ಅಗಾಧ ಮಹಿಮೆಯನ್ನರಿಯದೆ ತಾವು ಅವರಿಗೆ ಸಮಾನರೆಂದು ಗ್ರಹಿಸಿಕೊಂಡಿರಲು, ಅವರ ಅಜ್ಞಾನ, ಅಹಂಕಾರಗಳ ನಿವಾರಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಶ್ರೀ ಹರಿಯು ಒಂದು ನಾಟಕವನ್ನೇ ರಚಿಸಿದನು. ಹೇಗೆಂದರೆ :— ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ವಿರಾಡ್ವೇಹಗತರಾದ ಯಾವತ್ತೂ ತತ್ವೇಶರಿಗೆ ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಲು ಹೇಳಿದನು. ಅದರಂತೆ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ತಂತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಹೋದಾಗ್ಯೂ, ಅಲ್ಲಿ ವಾಯುದೇವರೊಬ್ಬರು ಇದ್ದ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಆ ವಿರಾಟಾಶರೀರವು ಪತನವಾಗದೆ ಜೀವಿತವಾಗಿತ್ತು. ಆ ಮೇಲೆ ಅವರಿಗೂ ಅಲ್ಲಿಂದ ತೆರಳಿ ಪೋಗುವಂತೆ ಅಜ್ಞಾಪಿಸಲು ಆ ಶರೀರವು ಒಡನೆಯೇ ವೃತ ಪ್ರಾಯವಾಗಿ ಪತನವಾಯಿತು. ಇಂತಿಷ್ಟು ತೋರಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಭಗವಂತನು ಆ ತತ್ವೇಶರಿಗೆ ಪುನಃ ತನ್ನ ಆ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಾಗಿ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳಲು ಅಜ್ಞಾಪಿಸಿದನು. ಅದರಂತೆ, ಆ ತತ್ವೇಶರೆಲ್ಲರೂ ತಂತಮ್ಮ ಅಭಿಮಾನದ ಅವಯವಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಎಷ್ಟೆಷ್ಟೋ ಸಾಹಸಪಟ್ಟುಗ್ಯೂ ಆ ಪತನವಾದ ಶರೀರವು ಚಲಿಸಲಿಲ್ಲ, ಉಸರಾಡಲಿಲ್ಲ, ಪೂರ್ಣ ನಿಶ್ಚೇಷ್ಟವಾಗಿತ್ತು. ತದನಂತರ, ಶ್ರೀ ಹರಿಯಾಜ್ಞೆಯಿಂದ ವಾಯುದೇವರು ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದೊಡ

ನೆಯೇ ಆ ದೇಹವು ಸಜೀವವಾಗಿ ಚಲನ ವಲನಾದಿ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡತೊಡಗಿತು. ಅದರಿಂದ, ವಾಯುದೇವರು ಸಕಲ ತತ್ವೇಶರಿಗೂ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾಗಿ ನಿಯಾಮಕರಾದದ್ದು ಅನುಭವ ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ಮತ್ತು ಸಕಲ ತತ್ವೇಶರೂ ಈ ಉದ್ದೀಢನಾಮಕ ವಾಯುದೇವರ ಮಹಾಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ಅಖಂಡವಾಗಿ ಕೊಂಡಾಡಿ ಶರಣುಹೋದರು. ೨ನೇ ದೃಷ್ಟಾಂತವೆಂದರೆ :- ಹನುಮಂತದೇವರು ಅವತರಿಸಿದ ೨೭ನೇ ದಿನ ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಗ್ರಹಣ ಕವಿಯಲು, ಸೂರ್ಯ ದೇವರ ಆ ಆಪತ್ತನ್ನು ನಿವಾರಿಸಬೇಕೆಂದು ರವಿ ಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಅಂಜನೇಯರು ಹಾರಿ ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಕಂಟಕನಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದ ರಾಹುಷನ್ನು ನುಂಗಹೋಗಲು, ಆ ದೈತ್ಯನು ಬೆದರಿ ಇಂದ್ರದೇವರ ಬೆನ್ನುಬಿದ್ದನು. ಇಂದ್ರದೇವರು ಈ ಹಸುಗೂಸು ಯಾರೆಂಬ ಜ್ಞಾನವಾಗದೆ ತನ್ನ ವಜ್ರಾಯುಧದಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಹೊಡೆದರು. ಅದರೆ, ಸ್ವತಃ ವಜ್ರ ಶರೀರಿಯಾದ ಅಂಜನೇಯರಿಗೆ ಆ ವಜ್ರಾಯುಧದ ಪೆಟ್ಟಿನಿಂದ ಎಷ್ಟೆಷ್ಟೂ ನೋವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅದಾಗ್ಯೂ, ಆ ಆಯುಧಕ್ಕಿದ್ದ ವರವನ್ನು ಸತ್ಯಗೊಳಿಸಲು ಆ ಹೊಡತದಿಂದ ಮೂರ್ಛೆ ಹೊಂದಿದವರಂತೆ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಒರಗಿದರು. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದು ವಾಯುದೇವರು ಬಹು ಕುಪಿತರಾಗಿ ದೇವೇಂದ್ರನನ್ನು ಶೀಕ್ಷಿಸಲು ಅವನ ಪರಿವಾರದ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳ ಶ್ವಾಸನಿರೋಧಗೈದರು. ಸ್ವರ್ಗಲೋಕವು ವೃತಪ್ರಾಯವಾಗಿದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಶ್ರೀ ಹರಿಯೊಡಗೂಡಿ ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಅಂಜನೇಯರ ನ್ನೆಬ್ಬಿಸಿ ಅವರ ಜನಕರಾದ ವಾಯುದೇವರನ್ನು ಸಾಂತ್ವನಗೊಳಿಸಿದರು. ಇಂದ್ರದೇವರು ವಾಯುದೇವರ ಪಾದಗಳ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಅಪರಾಧ ಕ್ಷಮಿಸಿ ರೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ, ಹನುಮಂತದೇವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಕಾಣಿಕೆಯೆಂದು ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳೂ ವರಗಳನ್ನಿತ್ತರು. ಅಂತೆಯೇ, ವಾಯುದೇವರು “ ದೇವದೇವೋ ವಿಶಿಷ್ಟಃ” ಎನಿಸಿದ್ದು. ಈ ಪ್ರಸಂಗದಿಂದ ಅಂಜನೇಯರು ಹನುಮಂತಾಖ್ಯರಾದರು

|| ೩ ||

ಪದ :- ಸುರರೊಳಗೆ ನರರೊಳಗೆ ಸರ್ವ ಭೂತಗಳೊಳಗೆ |

ಪರತರನೆನಿಸಿ ನೇಮದಿ ನೆಲೆಸಿದ ||

ಹರಿಯನಲ್ಲದೆ ಬಗೆಯ ಅನ್ಯರನು ಲೋಕದೊಳು |

ಗುರುಕುಲ ತಿಲಕ ಮುಖ್ಯ ಪವನಾನನು || ೪ ||

ಟೀ. ತಾ. :—ವಾಯುದೇವರು ಸಕಲ ಸದ್ಗುಣಗಳಿಂದ ಸುರಸಮೂಹದಲ್ಲೂ ಕೈಮುತ್ಯನ್ಯಾಯದಿಂದ ನರಾದಿ ಪ್ರಾಣಿವರ್ಗದಲ್ಲೂ ಅತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾಗಿದ್ದು ಸಕಲ ಜಗಚ್ಛ್ರೇಷ್ಠಾಕಾರಣರೆನಿಸರು. ಜೀವಕೋಟಿಗೆಲ್ಲ ನಿಯಾಮಕ-ಬುದ್ಧಿಪ್ರೇರಕರಾಗಿ ಶ್ರೀ ರಮಾನಾರಾಯಣರ ವಿನಾ ಯಾರಿಗೂ ಅಧೀನರಾಗಿರದೆ, ಭಗವದಿಚ್ಛೆಯನ್ನರಿತು ಅದರಂತೆ ವರ್ತಿಸುತ್ತ ದೇವಶಿಖಾಮಣಿಯೆನಿಸಿಹರು. ಇಂಥ ಅನೋಘ ಕೀರ್ತಿಯುತರಾದ ಪ್ರಧಾನ ವಾಯುದೇವರೇ ಮುಮುಕ್ಷುಜೀವರ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಗುರುಗಳು. ಮತ್ತು ಸುರಸಮುದಾಯದ ಸಾರ್ವಭೌಮಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳು. ಹಾಗೆಯೇ ಶ್ರೀ ಹರಿಗೆ ಪ್ರಮುಖ ಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿಹರು. ವಾಯುದೇವರು ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಗತರಾದ ಅನಂತ ಜೀವರ ಶರೀರಗಳಲ್ಲಿ ಅನಂತರೂಪ ಧರಿಸಿ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದು, ಅಂಥವುಗಳಲ್ಲಿ ಪಂಚಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕವಾದ ರೂಪಗಳು ಬಹು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದವು. ಅವು ಯಾವವೆಂದರೆ :— (೧) ಸಾತ್ವಿಕಾದಿ ತ್ರಿವಿಧ ಜೀವರಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದು ಅವರವರ ಸ್ವರೂಪ ಯೋಗ್ಯ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸುವದು. ಇದು ಅವರ “**ಸೂತ್ರನಾಮಕ ಪ್ರಥಮ ರೂಪವು.**” (೨) ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊತ್ತಿರುವ ಮಹ ಶೇಷ ದೇವರನ್ನು ಘನೋದಕದಲ್ಲಿ ಬೆನ್ನುಮೇಲೆ ಧರಿಸಿರುವದು ಇದು ಅವರ **ಕೂರ್ಮನಾಮಕ ದ್ವಿತೀಯರೂಪವು.**” (೩) ಈ ಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿರಾದ ವಿಶಿಷ್ಟ ದೇಹಗಳಲ್ಲಿ ಏನು ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಪ್ರತಿದಿನ ೨೧೬೦೦ ಶ್ವಾಸರೂಪದ ಹಂಸಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಈ ಕಲ್ಪವಸಾನ ಕಾಲದವರೆಗೂ ಜಪಿಸಿ ಸಾತ್ವಿಕಾದಿ ತ್ರಿವಿಧಜೀವರ ತ್ರಿವಿಧ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ಪೂರ್ತಿಗೈಸಿ ಅವರವರ ಯೋಗ್ಯ ಗತಿಗಳನ್ನು ಕೊಡುವದು-ಕೊಡಿಸುವದು. ಇದು ಅವರ “**ಶ್ವಾಸನಾಮಕ ತೃತೀಯರೂಪವು.**” (೪) ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದೊಳಗೆ ಹಾಗೂ ಅತಿಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಜೀವರ ಸ್ವರೂಪದೊಳಗೆ ವ್ಯಾಪ್ತವಾದ ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ಅತಿ ಸಮೀಪದ ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿದ್ದು ಸರ್ವದಾ ಸೇವಿಸುತ್ತಿರುವದು. ಇದು ಅವರ “**ಅಣೋರಣೀಯಾನ್ ನಾಮಕ ಚತುರ್ಥರೂಪವು.**” (೫) ಇಂದ್ರ ದೇವರಿಗಾಗಿ ಬಲಿಚಕ್ರವರ್ತಿಯನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುವಾಗ್ಗೆ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮದೇವರ ಎಡ ಪಾದದಂಗುಟದ ಉಗುರು ತಗಲಿ ಮಹದ್ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಖರ್ಷಣವು ಒಡೆಯಲು, ಬಾಹ್ಯದ ಘನೋದಕವು ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದೊಳಗೆ ಬಾರದಂತೆ ಆ ಒಡಕನ್ನು

ನೆತ್ತುತ್ತಿರುವುದು. ಇದು ಅವರ “ ಮಹತೋಮಹೀಯಾನ್ ನಾಮಕ ಪಂಚಮರೂಪವು. ” ಈ ರೂಪವು ೩ ಕೋಟಿ ಸಂಖ್ಯಾತ್ಮಕವಾಗಿದ್ದು ಅಸುರವೃಂದ ಸಂಹಾರಕವೂ ಆಗಿಹುದು. ಈ ರೂಪಗಳು ಹರಿಕಥಾಮೃತಸಾರ ಸಂ ೨೩ ಶ್ಲೋ. ೧೬, ೧೭ರಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ದೇವತಾದಿ ಸರ್ವದೇಹಿಗಳಿಗೆ ಸ್ವಸ್ಥ, ಸುಪ್ತಿ, ಮೂರ್ಛಾದಿ ಅವಸ್ಥೆಗಳೂ, ತಲ್ಲಕ್ಷಣಗಳಾದ ಅಜ್ಞಾನ, ಮೋಹ, ಮದ, ಆಲಸ್ಯ, ಬುದ್ಧಿ ಭ್ರಮಾದಿ ದೋಷಗಳೂ ಇರುವಂತೆ, ವಾಯುದೇವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸುತರಾಂ ಇಲ್ಲ. ಅಂತೆಯೇ, ಅವರು ಬ್ರಹ್ಮಕಲ್ಪದಾರಂಭದಿಂದ ಅಂತ್ಯದ ವರೆಗೆ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೂ ವಿರಾಮವಿಲ್ಲದೆ ಅಖಂಡವಾಗಿ ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಇವರ ಜಾಗೃತ್ಸ್ವಸ್ಥ ಸುಪ್ತಿಗಳ ನ್ಯಾಸಾರಗಳನ್ನು ಕ್ರಮತಃಪದೇ ಮಾಡಿಸುವರು. ಅದರಿಂದೇ ಅವರು ಸರ್ವ ವಿಕಾರಗಳಿಂದ ರಹಿತರಾದವರೆನಿಸಿದ್ದು. ಇವರು ಜೀವರ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವರೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಹರಿ. ಕ. ಸಾರದ ೭-೫, ೧೨-೪೪, ೨೩-೨೦ ಸಂಧಿ ಶ್ಲೋಕಗಳು ಆಧಾರಗಳಾಗಿವೆ.

ಶ್ರೀ ಗುರು ಮಧ್ವೇಶಾರ್ಪಣಮಸ್ತು.

ವಾಯುದೇವರ ಪ್ರಥಮಾವತಾರರಾದ ಶ್ರೀ ಹನುಮಂತದೇವರ ವರ್ಣನ

ಪದ:- ಶ್ರೀತೆಯಲಿ ರಘುಪತಿಯ ಸೇನೆ ಮಾಡುವನೆಂದು |

ನಾತ ಸುತ ಹನುಮಂತನೆಂದೆನಿಸಿದ ||

ಪೋತ ಭಾವದಿ ತರಣಿ ಬಿಂಬಕ್ಕೆ ಲಂಘಿಸಿದ |

ಈತಗೆಣೆ ಯಾರು ಮೂರ್ತೋಕದೊಳಗೆ || ೫ ||

ಟಿ. ತಾ. :- ವಾಯುದೇವರನ್ನು ಶ್ರೀ ರಮಾನಾರಾಯಣರು ಪಡೆದಿರುವಂತೆ ಇವರ ಹನುಮಾದ್ಯವತಾರ ತ್ರಯಗಳನ್ನೂ ಶ್ರೀರಮಾದೇವಿಯರೇ ಪಡೆದಿಹರೆಂದು ಶ್ರುತಿಗಳು ಸಾರುವವು. ಶ್ರೀ ನೃಸಿಂಹದೇವರು ಪ್ರಾದರ್ಭ

ವಿಸಲು ಶಿಲಾ ಸ್ತಂಭವು ಉಪಾಧಿಯಾದಂತೆ ಅಂಜನಾದೇವಿ, ಕುಂತಿದೇವಿ, ವೇದವತಿದೇವಿಯರು ನಿಮಿತ್ತಮಾತ್ರದವರು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ, ಇವರಿಂದ ಜನಿಸಿದ ಶಿಶುಗಳು ರವಿಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಹಾರುವದೆಂದರೇನು? ಪರ್ವತವನ್ನು ಶತಶಃ ಸೀಳುವದೆಂದರೇನು? ಬುಟ್ಟಿತುಂಬ ಗುಗ್ಗರಿಯನ್ನು ತಿನ್ನುವದೆಂದರೇನು? ಇನ್ನೆಲ್ಲ ಅತಿ ಮಾನುಷ ವ್ಯಾಪಾರಗಳೇ ಅಹುದು. ಈ ಅವತಾರ ರೂಪಗಳೂ ಮೂಲರೂಪದಂತೆ ಶುಕ್ಲ ಶೋಣಿತ ಸಂಪರ್ಕರಹಿತವಾದಂಥ ಹೌದುದರಿಂದಲೇ ಅಜ್ಞಾನಾದಿ ಸರ್ವ ದೋಷ ವಿವರ್ಜಿತವಾಗಿ ಸ್ವೇಚ್ಛಾ ಮರಣವುಳ್ಳವಾದವು. ಭೂಭಾರರಾದ ದೈತ್ಯರ ವಿನಾಶಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರೀ ಹರಿಯು ರಾಮಾವತಾರ ಮಾಡಬೇಕೆಂದಿರಲು, ಆತನ ಸಕಲ ಸೇವಾರ್ಥವಾಗಿ ತ್ರೇತಾಯುಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಹರಿಗೆ ಪ್ರಥಮಾಂಗರಾದ ವಾಯುದೇವರು 'ಹನುಮಂತ' ನೆಂಬಭಿಧಾನದಿಂದ ಅಂಜನಾದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿದರು. ಇವರು ಶ್ರೀ ರಾಮದೇವರ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಾಹಕ್ಕಾಗಿ ಕಪಿ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿದರೇ ವಿನಾ ಶಾಪಾದಿ ಅನ್ಯ ಕಾರಣಗಳಿಂದಲ್ಲ. ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ 'ಆತ್ಮಾವೈ ಪುತ್ರನಾಮಾಸಿ' ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣದಂತೆ ಸಾಕ್ಷಾದ್ವಾಯುದೇವರೇ ಈಗ ಹನುಮಂತದೇವರ ರೂಪದಿಂದ ಕಾಣಿಸಿಗೊಂಡರು. ಅದರಿಂದ ಮೂಲರೂಪದ ಜ್ಞಾನ, ಭಕ್ತಿ, ವೈರಾಗ್ಯ, ಬಲ, ವೀರ್ಯ, ಧೈರ್ಯ, ಶೌರ್ಯಾದಿ ಗುಣಗಳು ಯಥಾಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಈ ಅವತಾರದಲ್ಲೂ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಇದ್ದವು. ಅದರೆ, ಅವು ಯುಗ ಮರ್ಯಾದೆಯ ನ್ನನುಸರಿಸಿ ಮಾತ್ರ ಪ್ರಕಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಈ ಹನುಮಂತದೇವರು ಅಕ್ಷಯ ತೃತೀಯದ ಶುಭ ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿ ೨೭ ದಿವಸಗಳ ಶಿಶುವಾಗಿರುವಾಗ್ಗೆ ವೈಶಾಖ ವದಿ ಅಮನಾಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯಗ್ರಹಣ ಬರಲು, ಆ ಭಯ ನಿವಾರಣಾರ್ಥವಾಗಿ ರವಿ ಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಉಡ್ಘಾಟನಾಡಿದರು. ಇಂಥ ಅಸದೃಶ ಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿಗೆ ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಲ್ಲಿ ಸಮರಾದವರ್ಯಾರು? ಯಾರೂ ಇಲ್ಲೆಂಬುದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು

|| ೫ ||

ಪದ:— ತರಣಿಗಭಿಮುಖನಾಗಿ ಶಬ್ದ ಶಾಸ್ತ್ರವ ಪಠಿಸಿ |

ಉರವಣಿಸಿ ಹಿಂದೆ ಮುಂದಾಗಿ ನಡೆದ ||

ಪರಮ ಪವನಾನ ಸುತ ಉದಯಾಸ್ತ ಶೈಲಗಳ |

ಭರದಿ ಐದಿದ ಈತಗುಪನೆಯುಂಟಿ || ೬ ||

ಟೀ. ತಾ. :—ಯದ್ಯಪಿ ಹನುಮಂತದೇವರು ಪೂರ್ಣಜ್ಞರಾದಾಗ್ಯೂ, ಸೂರ್ಯಾಂತರ್ಗತ ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣನಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ನಿಜ ಶಿಷ್ಯತ್ವ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಆತನಿಗೆ ಸಮ್ಮುಖರಾಗಿ ನಿಂತು ಸ್ವರ, ವರ್ಣ ಸಂಯೋಜನದ ಸಮಗ್ರ ವ್ಯಾಕರಣ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತ ಸೂರ್ಯನ ರಥವು ಅತಿ ವೇಗದಿಂದ ಸಾಗಿದಂತೆ ತಾವೂ ಸಹ ಹಿಂದೆ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟೇ ವೇಗದಿಂದ ಓಡುತ್ತ ಮಹಾಬಲದ ಈ ನಾಯಕನುಮಾರರು ಪೂರ್ವ, ಪಶ್ಚಿಮ ಗಿರಿಗಳನ್ನು ಬಹು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಮುಟ್ಟಿದರು. ಇಂಥ ಅದ್ಭುತ ವೀರರಿಗೆ ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಲ್ಲಿ ಸಮಾನರಾದವರುಂಟೇ ? ಸುತರಾಂ ಇಲ್ಲ.

|| ೬ ||

ಪದ :— ಅಖಿಲ ನೇದಗಳ ಸಾರವ ಧರಿಸಿ ಮುನ್ನ ತಾ |

ನಿಖಿಲ ವ್ಯಾಕರಣ ಶಾಸ್ತ್ರವನು ಪೇಳಿ ||

ಮುಖದಲ್ಲಿ ಕಿಂಚಿದಪಶಬ್ದ ಇವಗಿಲ್ಲೆಂದು |

ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಾಣನನು ರಾಮನನುಕರಿಸಿದ || ೭ ||

ಟೀ. ತಾ. :— ಅನಂತ ವೇದರಾಶಿಯ ಯಥಾರ್ಥ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಅರಿತಿದ್ದ ಹನುಮಂತದೇವರು ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರದೇವರನ್ನು ದಂಡ ಕಾರಣ್ಯದೊಳಗಿದ್ದ ರಿಷಿಂಧದ ಸವಿಸಾಧದಲ್ಲಿ ಕಂಡು, ತಾವು ಮೊದಲು ಅಭ್ಯಾಸಗೈದಿದ್ದ ಸಮಗ್ರ ವ್ಯಾಕರಣ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ನಿಂದು ಒಪ್ಪಿಸಲು, ಅವರ ಸುಧಾ ಸದೃಶವಾದ ಅಸ್ಥಿಲತ ವೃದ್ಧ ಮಧುರ ವಾಣಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಿಧದ ಆವಶಬ್ದ, ತೊದಲುಡಿ, ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತಾ, ಗಡಿಬಿಡಿ, ಬಹು ಮಂವತ್ಯ, ಅತಿಗಟ್ಟಿ, ಕರ್ಕಶ, ಮಹಾ ಸಾವಕಾಶ, ಅಪಸ್ವರಾದಿ ದೋಷಗಳಿಲ್ಲದಿರುವದನ್ನು ಕಂಡು ಸುಪ್ರೀತರಾಗಿ, ಹನುಮಂತದೇವರು ನಿರ್ದೋಷ ವಸ್ತುವೆಂದು ಗ್ರಹಿಸಿ, ಅವರಲ್ಲಿ ಪರಮಾನುಗ್ರಹಮಾಡಿ ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರದೇವರು ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಾಣಾಖ್ಯ ಹನುಮಂತದೇವರ ಸ್ನೇಹವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದರು. ಅರ್ಥಾತ್, ಅವರನ್ನು ತಮ್ಮ ಮುಖ್ಯ ಮಂತ್ರಿಯೆಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಸರ್ವ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲೂ ಅವರ ಅನುಮತಿ, ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ, ಅದರಂತೆ ಮಾಡುವದೆಂದು ಮನಸಾ ನಿರ್ಧರಿಸಿದರು. ಅದರಿಂದೇ “ ಹನುಮನ ಮತನೇ ಹರಿಮತವು ” ಎಂದು ಮೊದಲು ಹನುಮಂತದೇವರ ಮತಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯಕೊಟ್ಟು ದಾಸವರ್ಯರು

ಪದ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಪುರುಷರನ್ನು “ ಮಹಾವ್ಯಾಕರಣಾಂ
ಬೋಧಿ ” ಎಂದು ಸಚ್ಚಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿಸಿರುವರು. || ೭ ||

ಪದ : — ತರಣಿ ಸುತನನು ಕಾಯ್ದು ಶರಧಿಯನು ನೆರೆದಾಟಿ |
ಧರಣಿ ಸುತೆಯಳ ಕಂಡು ದನುಜರೊಡನೆ ||
ಭರದಿ ರಣವನು ಮಾಡಿ ಗೆಲಿಡು ದಿವ್ಯಾಸ್ತ್ರಗಳ |
ಉರಹಿ ಲಂಕೆಯ ಬಂದ ಹನುಮಂತನು || ೮ ||

ಟೀ. ತಾ. : — ಸೂರ್ಯನವತಾರನಾದ ಸುಗ್ರೀವ ಕಪಿರಾಜನು ತನ್ನ
ಅಣ್ಣನಾದ ಇಂದ್ರಾವತಾರದ ವಾಲಿಯೆಂಬ ಕಪಿವೀರನೊಡನೆ ವೈರವನ್ನು
ಬೆಳೆಸಿ ಹನುಮಂತದೇವರ ಸಹಾಯವನ್ನಪೇಕ್ಷಿಸಲು, ಅವರು ಸುಗ್ರೀವನಲ್ಲಿ
ಪರಮಾನುಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡಿ ಆತನ ಪಕ್ಷವಹಿಸಿ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರದೇವರಿಂದ
ವಾಲಿಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸಿ ಸುಗ್ರೀವನನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಿದರು. ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರ
ದೇವರ ಪ್ರೀತಿಗಾಗಿ ಶತ ಯೋಜನ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ದಕ್ಷಿಣದ ಕಡಲನ್ನು ಕಾಲುವೆ
ಯಂತೆ ದಾಟಿ ಲಂಕಾ ದ್ವೀಪವನ್ನು ಸೇರಿ, ರಾವಣನ ಅಶೋಕ ವನದಲ್ಲಿದ್ದ
ಶ್ರೀ:ಸೀತಾದೇವಿಯರನ್ನು ಕಂಡು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಶ್ರೀ ರಾಮ, ಲಕ್ಷ್ಮಣದೇವರ
ಕುಶಲವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಹೇಳಿ, ಶ್ರೀ ರಾಮದೇವರು ಕೊಟ್ಟ ಕಳುಹಿದ ಕೈ ಬೆರಳ
ಉಂಗುರವನ್ನು ಆ ಜಗನ್ನಾತೆಗೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ, ತಮ್ಮ ದೌತ್ಯವನ್ನು ಸಾರ್ಥಕ
ಗೊಳಿಸಿ, ಹಸಿವೆಯ ನೆವನದಿಂದ ಆ ಅತಿ ಸೌಂದರ್ಯವಾದ ಅಶೋಕ ವನವನ್ನು
ನಾಶಗೊಳಿಸಿ ಆ ವ್ಯಾಜದಿಂದ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕ ರಾವಣಿಗೆ ಸಮನಾದ ಅಕ್ಷಯಕುಮಾರ
ನೆಂಬ ರಾವಣನ ಮಗನನ್ನೂ ಅವನ ದೈತ್ಯದಳದ ಮೂರರಲ್ಲಿ ಒಂದುಭಾಗ
ವನ್ನೂ ಒಂದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಂಹರಿಸಿಬಿಟ್ಟರು. ರಾವಣನ ಜೇಷ್ಠಪುತ್ರನಾಗಿ
ಮಹಾವೀರನಾದ ಇಂದ್ರಜಿತು ಬಿಟ್ಟ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರವೇ ಮೊದಲಾದವು
ಗಳನ್ನು ತೃಣದಂತೆ ಬಗೆದು, ತಮ್ಮ ಬಾಲಕ್ಕೆ ಆ ದೈತ್ಯರಾಜನಾದ
ರಾವಣನು ಹಚ್ಚಿಸಿದ ಬೆಂಕಿಯಿಂದ ಆ ಲಂಕಾ ಪಟ್ಟಣವನ್ನೇ ಸುಟ್ಟು
ಭಸ್ಮಮಾಡಿ, ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರದೇವರ ಸನ್ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ಪುನಃ ಸಮುದ್ರವನ್ನು
ನಿರಾಯಾಸದಿಂದ ದಾಟಿಬಂದರು. ಇಂಥ ಸಾಹಸವು ಇನ್ನೂ ಬೃಂದ
ಸುತರಾಂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. || ೮ ||

ಪದ :- ಹರಿಗೆ ಚೂಡಾರತ್ನವಿತ್ತು ಹರಿಗಳ ಕೂಡಿ |
 ಶರಧಿಯನು ಕಟ್ಟಿ ಬಹು ರಕ್ತಸರನು ||
 ಒರಿಸಿ ರಣದಲ್ಲಿ ದಶಶಿರನ ಹುಡುಗುಟ್ಟಿ ತಾ |
 ಮರೆದ ಹನುಮಂತ ಬಲವಂತ ಧೀರಾ || ೯ ||

ಟೀ. ತಾ. :- ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರದೇವರ ಉಂಗುರವನ್ನು ಶ್ರೀ ಜಾನಕಿ ದೇವಿಯರಿಗಿತ್ತು ಅವರನ್ನು ಮಹಾನಂದಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಲೋಲಾಡಿಸಿದಂತೆ, ಆ ಜಗನ್ನಾತೆಯರು ಮುಡಿಯಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದ್ದ ಚೂಡಾರತ್ನವನ್ನು ಅವರಿಂದ ತಂದು ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರದೇವರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ, ಆ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಆ ನೀತ ಹಾಗೂ ಶಾಶ್ವತ ದಂಪತಿಗಳ ಪರಮಾನುಗ್ರಹವನ್ನೂ ಅನರ್ಘ್ಯ ಪದವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಪಟ್ಟವನ್ನೂ ಇವರು ಸಂಪಾದಿಸಿದರು. ಶ್ರೀ ರಮಾನಾರಾಯಣರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಯೋಗವೆಂಬುದು ಯಾವ ಯಾವ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಇರದಿದ್ದು ಗ್ಯಾ, ನರರಂತೆ ನಟನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ತೋರಿಸಲು ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಅಗಲಿರುವಂತೆ ಅಜ್ಜರಿಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿರಲು, ಹನುಮಂತದೇವರು ಹೀಗೆ ಜಗದ್ವಿಲಕ್ಷಣರಾದ ಆ ಗಂಡ-ಹೆಂಡರ ಸ್ವರೂಪಭೂತವಾಗಿದ್ದ ಉಂಗುರ ಚೂಡಾರತ್ನಗಳನ್ನು ತಂದು ಪರಸ್ಪರರಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸಿದ ಕಾರಣ, ಬಹುಕಾಲದಾರಭ್ಯದಿಂದ ಅಗಲಿದ್ದ ದಂಪತಿಗಳು ಪುನಃ ಕೂಡಿದಂತಾಗಿ ಹರ್ಷಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಮುಳುಗಿದರು. ಶ್ರೀ ರಮಾನಾರಾಯಣರ ಮಧ್ಯದ ಯಾವದೇ ಸ್ವಕಾರದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡ ತಕ್ಕವರು ಯಾವಾಗಲಾದರೂ ಬ್ರಹ್ಮಪದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯರಾದ ಋಜು ಜೀವರೇ ಆಗಿರುವರು, ಅನ್ಯರಲ್ಲ. ಈ ಮಾತಿಗೆ, ಶ್ರೀ ರಮಾನಾರಾಯಣರು ರುಗ್ಗಿಣಿ ದೇವಿಯರ ವಿವಾಹ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವರ ಪತ್ರವನ್ನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ತಂದುಕೊಟ್ಟು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಋಜುಗಣದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವರಾದ ಲಾತವ್ಯರೇ ಆಗಿದ್ದರೆಂಬುದು ಪ್ರಕಾಣ ಪ್ರಮಿತವಾಗಿದೆ.

ಹನುಮಂತದೇವರು ಸುಗ್ರೀವಾದಿ ಕಪಿವೀರರನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಸೇತುವೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಲಂಕೆಗೆ ದಾಳಿಯನ್ನಿಟ್ಟು ಅನೇಕಕೋಟಿ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಮಶಕಗಳನ್ನೊರಿಸುವಂತೆ ಸವರಿಬಿಟ್ಟರು. ಹೀಗೆ, ಲಂಕೆಯನ್ನು ಸೂರೆಗೊಂಡು ದೈತ್ಯೇಂದ್ರನಾದ ಹತ್ತುತಲೆ, ೨೦ ಕರಗಳ ರಾವಣನನ್ನು ರಕ್ತಕಾರು

ವಂತೆ ಗುದ್ದಿ ಬಹು ಭಂಗಪಡಿಸಿ ಜಗದೇಕವೀರರಾಗಿ ರಣದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತ ಮೆರೆದವರು ಈ ಹನುಮಂತ ದೇವರು. || ೯ ||

ಪದ :— ಉರಗ ಬಂಧಕೆ ಸಿಲುಕಿ ಕೆಸಿವರರು ನೈ ಮರೆಯೆ |
ತರಣೆ ಕುಲ ತಿಲಕನಾಜ್ಞೆಯ ತಾಳಿ ತಾ ||
ಗಿರಿ ಸಹಿತ ಸಂಜೀವನನ ಕಿತ್ತಿ ತಂದಿತ್ತು |
ಸುರ ನರರೊಳ್ ಸರಿಯುಂಟೆ ಹನುಮಂತಗೆ || ೧೦ ||

ಟೀ. ತಾ. :— ಇಂದ್ರಜಿತುವಿನ ಮಹಾಘೋರ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಅವನ ಸರ್ವಾಸ್ತ್ರದ ಬಾಧೆಯಿಂದ ಸುಗ್ರೀವಾದಿ ಸರ್ವ ಕಪಿವೀರರೂ ಮೂರ್ಛಿತರಾಗಿ ಬೀಳಲು, ಸೂರ್ಯ ಕುಲ ಸುಧಾಂಬುಧಿಗೆ ಚಂದ್ರನಾದ ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರ ದೇವರ ಮಹದಾಜ್ಞೆಯನ್ನು ಶಿರಸಾ ವಹಿಸಿ, ಕಣ್ಣೆ ನೆ ಮುಚ್ಚಿ ತೆಗೆಯುವಷ್ಟು ಕಾಲಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ೫೦ ಸಾವಿರ ಗಾವುದಗಳಾಚೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಹೃತ ಸಂಜೀವಿನಿ ಔಷಧಗಳುಳ್ಳ, ೧೦೦ ಗಾವುದ ಉದ್ದಗಲವಾದ ಗಂಧಮಾದನವೆಂಬ ಮಹಾ ಪರ್ವತವನ್ನು ಲೀಲಾನಾತ್ರಾದಿಂದ ಕಿತ್ತಿ ತಂದು, ಶ್ರೀ ರಾಮದೇವರ ಅಡಿದಾ ವರೆಗಳಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿದ ಈ ಹನುಮಂತದೇವರ ಅತ್ಯಮೋಘವಾದ ಸಾಹಸ, ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಮರಾದವರು ಈ ದೇವ ಮಾನವರಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಇರುವರುಂಟೇ ? ಸುತರಾಂ ಇಲ್ಲ. ಇವರು ಲಕ್ಷ್ಮಣದೇವರೇ ಮೊದಲಾದ ಸರ್ವ ಕಪಿ ಸೇನೆಯ ಪ್ರಾಣದಾತರಾಗಿದ್ದಂತೆ, ಈ ಜಗತ್ತಿನ ವಿವಿಧ ಪ್ರಾಣಿ ಮಾತ್ರಕ್ಕೂ ಆಗಿರುವದರಿಂದ, ಇವರಿಗೆ 'ಪ್ರಾಣದೇವರು' ಎಂಬ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ನಾಮಧೇಯವು ವೇದಗಳಲ್ಲೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವದು. ಇಂಥ ಪ್ರಾಣದೇವರ ಒಲುಮೆಯಿಂದಲೇ ಈ ಜಗತ್ತು ಚಲಿಸುವದೆಂಬುದು ಈ ಸಂಗತಿಗಳಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವದು. || ೧೦ ||

ಪದ :— ವಿಜಯ ರಘುಪತಿಯೊಲಿಸಿ ಫರಣೆ ಸುತೆಯಳನೀತ | -
ಭಜಿಸಿ ಮೌಕ್ತಿಕದ ಹಾರವನು ಪಡೆದ ||
ಅಜ ಪದವಿಯನು ರಾಮ ಕೊಡಬರಲು ಹನುಮಂತ |
ನಿಜ ಭಕುತಿಯನೆ ಬೇಡ್ಯಾವರನ ಪಡೆದ || ೧೧ ||

ಟೀ. ತಾ. :— ರಾವಣ, ಕುಂಭಕರ್ಣ, ಇಂದ್ರಜಿತ್ತಾದಿ ಬಹು ಭಯಂಕರರಾದ ರಕ್ತಸರ ಸಂಹಾರ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಖಂಡ ಸಹಾಯಕರಾಗಿದ್ದ ಹನುಮಂತದೇವರ ಪೂರ್ಣ ನಿಸ್ವಾರ್ಥದ ಸೇವೆಗೆ ಮನಸೋತು, ಅವರನ್ನು ತಮ್ಮ ಅನುಜರೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಅನ್ಯರಿಗಿಂದೆಂದೂ ಲಭಿಸದಿರುವಂಥ ಮೋಕ್ಷ ಸುಖ ಸದೃಶವಾದ ತಮ್ಮ ಆಲಿಂಗನಾದಿಗಳಿಂದ ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರದೇವರು ಆಂಜನೇಯರನ್ನು ಆನಂದಬಡಿಸಿದರು; ಇದೇ ಮಾತನ್ನು ಕವಿ ಕೋವಿದರಾದ ತಿಪ್ಪಣಾಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ಹನುಮದ್ವಿಲಾಸವೆಂಬ ಶ್ರೇಷ್ಠಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಪದ್ಯ ರೂಪದಿಂದ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದು ಹೇಗೆಂದರೆ :—

ಪೀಠಪದ್ಯ :—

“ ಹನುಮಂತ ಕೇಳು ಸೂರ್ಯಾನ್ವಯಾಗ್ರಣೆಯಾದ | ದಶರಥಶ್ವಾಸಾಲ ಚಂದ್ರಮಂಗಿ | ನಾವು ನಾಲ್ವರು ಮಕ್ಕಳಿಂದೀ ವಸುಂಧರಾ | ತಳದಿ ಭಾವಿಸುತಿರ್ದೆವೀಸು ದಿನವು || ನೀನೈದನೇ ಪುತ್ರನೆಂದಿದಿನಾರಭ್ಯ | ನಮ್ಮಂತರಂಗದೊಳ್ ತಿಳಿದೀವಿಗ | ದೇಹವೊಂದಕೆ ಪ್ರಾಣಗಳ ಪಂಚಕದ ಓಲ್ | ತೋರ್ಪಂತೆ ಪೂರ್ಣಮಾಯ್ತುರು ಚರಿತ್ರಾ || ಭೃತ್ಯ ನೀನಲ್ಲ ನನ್ನೊಡ ಹುಟ್ಟಿದವನು | ಇತ್ತ ಬಾ ರನ್ನ ಮೇಲ್ ಚಿನ್ನಬಣ್ಣ | ಭಾಗ ವತಗೇಯ ಶುಭನಾಮಧೇಯ ವಜ್ರ | ಕಾಯ ಶ್ರೀಯಾಂಜ ನೆಯಸತ್ಪ್ರಾಣರಾಯಾ || ”

ಎಂದು ಶ್ಲಾಘಿಸಿ ಆಂಜನೇಯರನ್ನು ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರದೇವರು ತಕ್ಕೈಸಿದರೆಂಬುದನ್ನು ಅತಿ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿ ರಚಿಸಿರುವರು. ಈ ಆಲಿಂಗನದಿಂದ ಶ್ರೀ ರಾಮದೇವರು ಹನುಮಂತದೇವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಸರ್ವಾಂಗಸಾಯುಜ್ಯ ಭೋಗವನ್ನೇ ದಯಪಾಲಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರದೇವರನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಒಲಿಸಿಗೊಂಡು, ಹನುಮಂತದೇವರು ಶ್ರೀ ಸೀತಾದೇವಿಯರಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ, ನಮಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೈಮುಗಿದು ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಮೌನದಿಂದ ನಿಲ್ಲಲು, ಸರ್ವಜ್ಞ ನಿಧಿಯಾದ ಶ್ರೀ ಸೀತಾದೇವಿಯರು ಹನುಮಂತದೇವರಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮ ಪಟ್ಟವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ತತ್ಸೂಚಕವಾಗಿ ಪೂಮಾಲೆಯನ್ನು ಹಾಕುವಂತೆ, ತಮ್ಮ ಕೊರಳೊಳಗಿದ್ದ ಅಮೋಲ್ಯವಾದ ಮುತ್ತಿನ

ಹಾರವನ್ನು ಆ ಹನುಮಂತದೇವರ ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ, ಜನನಿಯು ಪುತ್ರ ನನ್ನ ಲಂಕರಿಸಿ ನೋಡಿ ಹರ್ಷಪಡುವಂತೆ ಬಹು ಸಂತುಷ್ಟರಾದರು. ಈ ವ್ಯಾಜದಿಂದ ಮೋಕ್ಷಗತ ಅನಂದಾಭಿಮಾನಿಯಾದ ಶ್ರೀ ಜಾತಕದೇವಿಯರು ಹನುಮಂತದೇವರಿಗೆ ಚಿರಂಜೀವತ್ವವನ್ನು ಪಾಲಿಸಿ ಐಹಿಕದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷ ಸಮಾನವಾದ ಅನಂದವನ್ನನುಗ್ರಹಿಸಿದರು. ಒಳ್ಳೆದು. ತಮ್ಮ ವಿವಾಹ ಮಹೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಜನಕಮಹರಾಜರು ತಮಗೆ ಬಹು ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಮುತ್ತಿನ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಶ್ರೀ ಸೀತಾದೇವಿಯರು ಹನುಮಂತದೇವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನೆಂದರೆ:— ಸೀತಾದೇವಿಯರು ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಆ ರಾವಣಾದಿ ದುಷ್ಟ ದೈತ್ಯರಿಂದ ಉಳುಹಿ ರಕ್ಷಿಸಿದುದಕ್ಕಾಗಿ ಹನುಮಂತದೇವರನ್ನು ತಮ್ಮ ಅನೆಯ ಜನಕರಾಯನೆಂದೇ ಮನದಲ್ಲಿ ಭಾವಿಸಿ, ಜೋಕೆ ಮಾಡಿದ ಜನಕನು ಇತ್ತ ಮುತ್ತಿನ ಹಾರವನ್ನು ಸಂಕಟದಿಂದ ಪಾರುಗಾಣಿಸಿದ ಜನಕ ನಿಗೆ, ಆತನು ಮಾಡಿದ ಮಹದುಪಕಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಫಲವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟು ಸಂತೋಷ ಬಟ್ಟರು. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ವರ ಕವಿಗಳಾದ ತಿಪ್ಪಣಾಚಾರ್ಯರು—

ಪದ. ರಾಗ—ಆರಭಿ. ತಾಳ—ಆದಿ.

ಅನಾಥರಕ್ಷಕ ಅಪದ್ಭಾಂಧವ |

ನೀನಹುದಹುದೈ ಮಾರುತೀ

|| ಪ ||

ಮನೋತ್ಸಹವ ಮಾಡಿಸಿದೆ ಮಹಾತ್ಮನೆ |

ಮನದಲಿ ನಿನ್ನನು ಮರೆನೆನೆ ಬಹುತರ |

ಜನುಮಗಳಲಿ ಪಾವನ ಗುಣಶೀಲನೆ

|| ಅ. ಪ ||

ಕಂಗಳಲಿ ರಘುಪುಂಗವನ ಚರ |

ಣಂಗಳ ಕಾಣದೆ ಚಿಂತಿಸಿ ಈ ಜೀ |

ವಂಗಳ ಬಿಡಬೇಕೆಂದಿರುತ್ತಿರಲು ತುಂಗ ವಿಕ್ರಮನೆ ||

ಮಂಗಳ ರೂಪದಿ ಕಂಗೊಳಿಸುವನೆ |

ದಂಗೆ ಕುರುಹವನು ಹಿಂಗದೆ ತಿಳುಹಿ ಕೈ |

ಪಾಂಗನ ಪಾತ್ರಿ ನೈಸಿಂಗನ ಕೈ ಬೆರ |

ಳುಂಗುರವಿತ್ತೆ ಶುಭಾಂಗನೆ ದಯದಿಂ

|| ೧ ||

ಹೀಗೆ ಶ್ರೀ ಸೀತಾದೇವಿಯರು ಅಂದಿರುವಂತೆ ಭಾವದೋರಿ ಕರುಣಾರಸ ಪೂರ್ಣವಾದ ಈ ಪದ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿರುವರು

ಹನುಮಂತದೇವರು ಜಿತಕಾಮರು, ಸರ್ವಜ್ಞರು, ಅಶೇಷ ಸಂಪದ್ವಿ ಶಿಸ್ತುರು, ಸಮಗ್ರ ಭರಿತರು, ಪೂರ್ಣತ್ವಪ್ತರು, ನಿಶ್ಚಲಭಕ್ತರು, ದೃಢ ವೈರಾಗ್ಯ ಶಾಲಿಗಳು, ಚಿರಂಜೀವಿಗಳು. ಆದುದರಿಂದ ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರದೇವರು ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯ ಸಮಾಪ್ತಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿನಗೇನು ಬೇಕು ? ಎಂದು ಹನುಮಂತ ದೇವರಿಗೆ ಕೇಳಲು, ಅವರು ಯಾವದನ್ನೂ ಅಪೇಕ್ಷಿಸದೆ ಜಗಜ್ಜನ್ಮಾದಿ ಸಮಸ್ತ ಕರ್ತೃತ್ವ ಶಕ್ತರಾದ ಶ್ರೀ ರಮಾನಾರಾಯಣಾಂತಾರದ ಸೀತಾರಾಮ ಚಂದ್ರದೇವರ ಅಡಿವರೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಚಲವಾದ ನಿರ್ಲಿಪ್ತ ಮತ್ತು ನಿರ್ವ್ಯಾಜಭಕ್ತಿ, ವಿಜ್ಞಾನಪೂರ್ವಕ ಧ್ಯಾನ, ಇದಿಷ್ಟೇ ಸ್ಥಿರವಾಗಿರುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವದೆಂದು ಕರಜೋಡಿಸಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರದೇವರು ಹನುಮಂತದೇವರ ಮಹಾ ವೈರಾಗ್ಯವೃತ್ತಿಗೆ ತಲೆದೂಗಿ, ಜೀವಕೋಟಿಗರದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆನಂದ ವನ್ನೂ ನೆನೆಸಿದಾಗ್ಗೆ ತಮ್ಮ ಶ್ರೀ ರಾಮರೂಪ ದರ್ಶನದ ಲಾಭವನ್ನೂ ಪಾಲಿ ಸುತ್ತ, ಅವರ ಶಿರದ ಮೇಲೆ ಕರುಣಾಪೂರ್ಣರಾಗಿ ಉಭಯ ಹಸ್ತಗಳಿಟ್ಟು “ಮಗುವೇ ಚಿರಂಜಿವಿಯಾಗಿರು” ಎಂದು ಹರಸಿ ಮುದ್ದಾಡಿದರು.

ಜೀವಕೋಟಿಗಿಲ್ಲ ಜೀಷ್ಠರಾಗಿ ಮೇಲ್ಪಜ್ಞ್ತಯನ್ನು ಹಾಕಿ ಕೊಡತಕ್ಕ ಹನುಮಂತದೇವರು, ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರದೇವರು ತಾವಾಗಿಯೇ ಒಲಿದು ಬಂದಾಗ್ಗೆ ಅವರನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಬೇಕಾದ ವರಗಳನ್ನೂ ಪಾರಿತೋಷಿಕಗಳನ್ನೂ ಪಡೆಯಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಬಿಟ್ಟು, ಮಹಾ ವೈರಾಗ್ಯವನ್ನು ಧರಿಸಿ ದಂತೆ ಅರಸಿಕ ಕಣ್ಮಿಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಶ್ರೀ ರಾಮಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವದೊಂದನ್ನೇ ಕೇಳಿಕೊಂಡು, ಸುಸೇವಾವೃತ್ತಿಯಿಂದಿರತಕ್ಕ ಮುಂದಿನ ಭಕ್ತರು ಏನೂ ಬೇಡದಂತೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೈದು ಬಿಟ್ಟರೆಂದು ಇವರನ್ನ ಶ್ರೀ ಪುರಂದರದಾಸರಾಯರು ಅಸಹಾಸ ವ್ಯಾಜದಿಂದ ಪಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಪದ:— “ ಸೇವಕತನದ ರುಚಿ ಏನಳದ್ಯೋ | ದೇವ ಹನುಮರಾಯಾ ವೈರಾಗ್ಯವನು ಮಾಡಿ || ಪ || ಸಾರ್ವಭೌಮನು ಸೇವೆಗೆ ಮೆಚ್ಚಿಕರೆದಾಗ್ಗೆ | ಊರ್ವಿಯ ಬೇಡಲು ಕೊಡದಿದ್ದನೇ | ರಾಮಾ || ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟಿ ಸಿರಿಪುರಂದರ ವಿಠಲಗೆ | ನಿರ್ವ್ಯಾಜ ಭಕುತಿಯೊಂದೇ ಬೇಡಿಕೊಂಡ್ಯಲ್ಲದೆ || ೧ || ”

ಹೀಗೆ ನಾಯುದೇವರು ತಮ್ಮ ಪ್ರಥಮಾವತಾರವನ್ನು ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ ದೇವರ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ಸಾರ್ಥಕಗೊಳಿಸಿ, ಚಿರಂಜೀವಿಗಳಾದುದರಿಂದ ತಮ್ಮ ಅಭಿಮಾನದ ಕಿಂಪುರುಷ (ವಾನರ) ವೆಂಬಭಿಧಾನದ ಖಂಡದಲ್ಲಿ ಅದ್ಯಾಪಿ ತಮ್ಮ ಬಿಂಬಮೂರುತಿಯಾದ ಶ್ರೀ ಸೀತಾರಾಮಚಂದ್ರದೇವರನ್ನು ಮನಸಿನಲ್ಲಿ ಧೇನಿಸುತ್ತ, ಕೈ ಹೆಬ್ಬಟ್ಟಿನ ಪ್ರಮಾಣದಷ್ಟು ಶರೀರದವರಾಗಿ ವಾಸಿಸಿಹರು. ಶ್ರೀಹರಿಯಂತೆ ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಲ್ಲಿ ನಾಯುದೇವರು ಅನಂತ ರೂಪಗಳನ್ನು ಧಾರಣಗೈದು ಜಗತ್ತಿನ ಅನಂತ ವಿಧದ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ಕ್ಷಣಶಃ ಮಾಡುತ್ತ ಸಕಲ ದೇವತೆಗಳಿಂದಲೂ ಆರಾಧ್ಯರಾಗಿರುವರು. ಈ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಾಧನ ಸಂಪತ್ತಿಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸ್ಥಾನವಾಗಿರುವ ಈ ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಗ್ರಾಮ ಗ್ರಾಮ ಕ್ಕೊಂದು ಹನುಮಂತದೇವರ ದೇವಾಲಯವು ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತ, ಅಲ್ಲಿ ಸರ್ವ ಹಿಂದೂ ಜ್ಯಾತಿಯವರೂ ಆ ದೇವರ ಭಕ್ತರಾಗಿ ಆರಾಧಿಸುವದುಂಟು. ಹೀಗೆ ಈ ಭೂಮಂಡಲದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಾಣದೇವರಷ್ಟು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕಜನರಿಂದ ಪೂಜ್ಯರಾದ ದೇವರು ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಲ್ಲೆಂದರೆ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯಾಗದು. ಈ ದೇವಶ್ರೇಷ್ಠರು ಸಕಲ ವಿಘ್ನ ನಿವಾರಕರು, ಭವವಿನಾಶಕರು, ದುಷ್ಟಗ್ರಹ-ಭೂತ, ಪ್ರೇತಾದಿಗಳ ಭಯಪರಿಹಾರಕರು, ಸ್ವಭಕ್ತಜನ ರಕ್ಷಕರು, ಬುದ್ಧಿ, ವಿದ್ಯಾ, ಬಲ, ಆಯುರಾರೋಗ್ಯಪ್ರದರು, ಮೋಕ್ಷಾದಿ ರೂಪದ ಮಹಾಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಕೊಡತಕ್ಕವರು. ಆದುದರಿಂದ, ಜೀವರನ್ನು ಕಾಡುವ ಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಒಹು ಹೆಚ್ಚಿನವರು ಶನಿಮಹಾರಾಯರೇ ಆಗಿದ್ದು, ಅವರ ಕಾಟದ ಪರಿಹಾರಾರ್ಥ ವಾಗಿ ಪ್ರತಿ ಶನಿವಾರದಲ್ಲೂ ಪ್ರಾಣದೇವರ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ಧೂಪ ದೀಪ ನೈವೇದ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿರುವದು ಹಿಂದೂಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವದು.

ನಾಯುದೇವರ ಮೂಲ ಹಾಗೂ ಅವತಾರ ತ್ರಯಗಳ ಮಹಾಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ಸಾಧ್ಯಂತವಾಗಿ “ ಶ್ರೀಮದ್ವಾಯುಸ್ತುತಿ ” ಹಾಗೂ “ ಶ್ರೀ ಸುಮಧ್ವಜಯ ” ವೆಂಬ ಮಹಾ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ “ ಪಂಡಿತಾಚಾರ್ಯ ವರ್ಯದ್ವಯ ” ರಿಂದ ಬಹು ಸರಸಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು, ಅವನ್ನು ಸಕಲ ಮಾಧ್ವರೂ ನಿತ್ಯ ಪಠಿಸುತ್ತಿರುವದು ಬಹು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ವಿಷಯವು. ಪ್ರತಿ ನಿತ್ಯ ತ್ರಿಕಾಲಗಳಲ್ಲೂ ಶ್ರೀ ಹನುಮಂತದೇವರ ಧ್ಯಾನ, ಆರಾಧನಗಳಿಂದ

ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗತಕ್ಕದ್ದೇನೆಂದರೆ—ಪಾರತ್ರಿಕದಲ್ಲಿ ಪರಮ ಪುರುಷಾರ್ಥರೂಪದ ಮೋಕ್ಷವು. ಐಹಿಕದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಹರಿ ಗುರುಗಳಲ್ಲಿ ಸುಜ್ಞಾನ, ಸದ್ಭಕ್ತಿ, ದೃಢ ವೈರಾಗ್ಯಾದಿ ಸೌಭಾಗ್ಯಗಳ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಯು. ಮತ್ತು “ಬುದ್ಧಿಬಲಂ ಯಶೋಧೈರ್ಯಂ ನಿರ್ಭಯತ್ವಂ, ಅರೋಗತಾ || ಅಜಾಡ್ಯಂ ನಾಕ್ವಟುತ್ವಂಚ ಹನುಮತ್ಪ್ರಣಾಧ್ವವೇತ್ ||” ಎಂಬಂತೆ ಈ ಗುಣಗಳೂ ಕೈಗೂಡುವವು. ಅಂತೆಯೇ, ಮುಮುಕ್ಷುಗಳು ಇಂಥ ಹನುಮಂತದೇವರನ್ನು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ಹೇತುವಿನಿಂದ ಧ್ಯಾನಗೈಯತಕ್ಕದ್ದೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಆ ಧ್ಯಾನಶ್ಲೋಕವು ಇಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಿದೆ. ಅದನ್ನು ಸದ್ಗುರುಗಳ ದ್ವಾರ ಉಪದೇಶಗೊಂಡು ಧ್ಯಾನಗೈಯತಕ್ಕದ್ದು, ಅದರಿಂದ ಫಲಪೂರಣವು.

ಧ್ಯಾನಶ್ಲೋಕ:—

ಮನೋಜವಂ ಮಾರುತಿತುಲ್ಯ ನೇಗಂ |

ಚಿತೇಂದ್ರಿಯಂ ಬುದ್ಧಿಮತಾಂ ವರಿಷ್ಠಂ ||

ನಾತಾತ್ಮಜಂ ನಾನರಯೂಥ ಮುಖ್ಯಂ |

ಶ್ರೀ ರಾಮದೂತಂ ಶಿರಸಾ ನಮಾಮಿ || ೧ ||

ಶ್ರೀ ಗುರು ಮಧ್ವೇಶಾರ್ಪಣಮಸ್ತು.

ವಾಯುದೇವರ ದ್ವಿತೀಯಾವತಾರರಾದ

ಶ್ರೀ ಭೀಮಸೇನದೇವರ ವರ್ಣನ

ಪದ:— ಆ ಮಾರುತನೆ ಭೀಮನೆನಿಸಿ ದ್ವಾಪರಯುಗದಿ |

ಸೋಮ ಕುಲದಲಿ ಜನಿಸಿ ಪಾರ್ಥರೊಡನೆ ||

ಭೀಮ ವಿಕ್ರಮ ರಕ್ತಸರನು ಮುರಿದಿಕ್ಕಿದ |

ಆ ಮಹಿಮ ನಮ್ಮ ಕುಲ ಗುರುರಾಯನು || ೧೨ ||

ಟೀ. ತಾ.:— ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ಪ್ರಥಮಾಂಗರಾದ ವಾಯುದೇವರು ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರದೇವರ ಸೇವಾರ್ಥವಾಗಿ ತ್ರೇತಾಯುಗದಲ್ಲಿ ಹನುಮಾವತಾರ

ವನ್ನು ಮಾಡಿದಂತೆ, ದ್ವಾಪರಯುಗದಲ್ಲಿ ಭೂಭಾರಹರಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣದೇವರ ಪಾದಸೇವೆಗೋಸುಗ ಭೀಮಸೇನಾಖ್ಯರಾಗಿ ಚಂದ್ರವಂಶದಲ್ಲಿ (ಸೃಥಾ) ಕುಂತಿದೇವಿಯರ ಮಹಾ ಪವಿತ್ರವಾದ ಗರ್ಭ ಸುಧಾಂಬುಧಿಯಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಾರ್ಜುನರ ಮಧ್ಯದ ಸುತರೆನಿಸಿ, ಮಾಘ ಶುದ್ಧ ದ್ವಾದಶಿ ದಿನದ ಶುಭ ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿದರು. ಮುಂದೆ ಮಹಾ ಪರಾಕ್ರಮಿಗಳಾಗಿ ಅತಿ ಬಲಿಷ್ಠರಾದ ಅನೇಕ ಸಂಖ್ಯಾಕ ದುಷ್ಟ ದೈತ್ಯ, ದಾನವರನ್ನು ಲೀಲಾವಾತ್ರದಿಂದ ಸವರಿಬಿಟ್ಟರು. ಇಂಥ ಅಸಾಧಾರಣ ಬಲಯುತರಾದ ಭೀಮಸೇನದೇವರು ನಮ್ಮ ಆರ್ಥಾತ್ ಶ್ರೀಮನ್ಮಧ್ವಮತಾನುಯಾಯಿಗಳ ಪರಮಗುರುಗಳು.

॥ ೧೨ ॥

ಪದ :— ಕರದಿಂದ ಶಿಶುಭಾವನಾದ ಭೀಮನ ಬಿಡಲು ।

ಗಿರಿಯೊಡೆದು ಶತಶೃಂಗವೆಂದೆನಿಸಿತು ॥

ಹರಿಗಳನು ಹರಿಗಳಿಂ ಕರಿಗಳನು ಕರಿಗಳಿಂ ।

ಅರೆದ ವೀರನಿಗೆ ಸುರ ನರರು ಸರಿಯೇ ? ॥ ೧೩ ॥

ಟೀ. ತಾ. :— ಈ ಭೀಮಸೇನದೇವರು ಹುಟ್ಟಿದ ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನಸಗಳ ನಂತರ, ಒಂದು ದಿನ ಕುಂತಿದೇವಿಯು ತನ್ನ ಮಗುವನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಒಂದು ಪರ್ವತದ ಮೇಲೆ ಮನೋರಂಜನಾರ್ಥವಾಗಿ ತಿರಗಾಡುತ್ತಿರಲು, ಸಮೀಪದ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಿಂಹವು ಗರ್ಜನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿತು. ಅಬಲೆಯಾದ ಆ ರಾಜಪತ್ನಿಯು ಸ್ವಭಾವತಃ ಭೀರು ಆದ್ದರಿಂದ, ಆ ಮಹತಾಯಿಯ ಅಂಗಾಂಗಗಳೆಲ್ಲ ನಡುಗಿ ಎತ್ತಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಕೂಸನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಬಿಡಲು, ಕೆಳಗಿದ್ದ ಒಂದು ಮಹಾ ಪರ್ವತದ ಮೇಲೆ ಆ ಶಿಶುವು ಆಪ್ತಳಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಆ ಪರ್ವತವು ಸಹಸ್ರ ಹೋಳಾಗಿ ಶೀಳಿತು. ಆಗ್ಗೆ ಅದಕ್ಕೆ ಶತಶೃಂಗವೆಂಬ ಹೆಸರು ಬಂತು. ಅದರೆ, ನಾಯುದೇವರ ಮಹಾ ವೀರ್ಯದಿಂದುತ್ಪನ್ನವಾದ ಆ ಶಿಶುವು ಅತಿ ಕಠಿಣವಾದ ವಜ್ರ ಶರೀರಿಯಾದುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಬಾಧೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅತಿರಥಿಕ, ಮಹರಥಿಕರೆಂಬ ಸಮಸ್ತ ವೀರಾಗ್ರೇಸರರನ್ನು ಬಾಹು ಬಲದಲ್ಲಿ ಮೀರಿದ ಈ ಭೀಮಸೇನದೇವರು ರಣದಲ್ಲಿ ಹೋರಾಡುವಾಗ್ಗೆ ವೈರಿಗಳ ಕುದುರೆಗಳಿಂದಲೇ ಅವರ ಕುದುರೆಗಳನ್ನೂ, ವೈರಿಗಳ ಆನೆಗಳಿಂದಲೇ ಅವರ

ಅನೆಗಳನ್ನೂ ಹೊಡೆದು ಕೊಲ್ಲುತ್ತ, ಅವರ ಸೈನ್ಯ ಸಮೂಹವನ್ನೂ ವಿನಾಶ
ಗೊಳಿಸಿದರು. ಇಂಥ ವೀರಾಗ್ರೇಸರರನ್ನು ದೇವ, ಮಾನವ, ದಾನವರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ
ಭಟಿಸುವವರು ಯಾರಾದರೂ ಉಂಟೆ? ಸರ್ವಥಾತ್ಮನಾ ಇಲ್ಲ. || ೧೩ ||

ಪದ :— ಕುರುಪ ಗರಳವನಿಕ್ಕೆ ನೆರೆಯುಂಡು ತೇಗುತಲಿ |

ಉರುಗಗಳ ಮೇಲ್ಪಿಡಲು ಅವನೊರಸಿದ ||

ಅರಗಿನರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಉರಿಯನಿಕ್ಕಿ ತಾ ಧೀರ |

ಧರಿಸಿ ಜಾಡುವಿಗೊಯ್ದ ತನ್ನನುಜರ || ೧೪ ||

ಟೀ. ತಾ. :— ಮೂಲ ಕಲಿಯಾದ ದುರ್ಯೋಧನನು ಭೀಮಸೇನ
ದೇವರನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇಕೆಂದು ಯೋಜಿಸಿಟ್ಟ ಅತ್ಯುಲ್ಬಣವಾದ ವಿಷಮಿಶ್ರಿತ ಅನ್ನ
ವನ್ನು ಆವೃತ ಸಹೋದರಿಯ (ಶ್ರೀ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಮದೇವಿಯ) ಕುವರರಾದ
ಈ ಭೀಮಸೇನದೇವರು ಯಥೇಚ್ಛವಾಗುಂಡು ಅರಗಿಸಿಗೊಂಡು ತೇಗಿ ಅನಂದ
ಬಟ್ಟರು. ಇದೊಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯವಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ—ಸಮುದ್ರ ಮಥನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ
ಪ್ರಪಂಚದೊಳಗಿರತಕ್ಕ ಸಮಸ್ತ ವಿಷಗಳ ಸಾರಭೂತವಾಗಿ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ,
ಜಗತ್ತನ್ನೇ ದಹಿಸಬಲ್ಲ ಕಾಳಕೂಟಾಖ್ಯ ವಿಷವನ್ನು ಅಂಗೈಗಳಿಂದ ಮರ್ದಿಸಿ
ಕರಗಿಸಿದಂಥ ವಿಚಿತ್ರ ಮಹಿಮೆಯ ವಾಯುಸುತ ಭೀಮಸೇನದೇವರು ವಿಷ
ಮಿಶ್ರದನ್ನ ವನ್ನುಂಡು ಅರಗಿಸಿಕೊಂಡದ್ದೊಂದು ಅತಿಶಯವಲ್ಲ. ಕೌರವರು ಕೆರ
ಳಿದ ಘಟಸರ್ಪಗಳನ್ನು ಭೀಮಸೇನದೇವರ ಮೈಮೇಲೆ ಒಗೆದು, ಅವುಗಳಿಂದ
ಕಚ್ಚಿಸಿ ಕೊಲ್ಲಬೇಕೆಂದು ಹವಣಿಸಿ ಹಾಗೆ ಮಾಡಲು, ಆ ಕ್ರೂರ ಸರ್ಪಗಳನ್ನು
ಹಿಡಿದು ಧೈರ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೇರು ಸದೃಶರಾದ ಇವರು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಅವುಗಳ
ನ್ನಪ್ಪಳಿಸಿ ಕೊಂದುಬಿಟ್ಟರು. ಕುಂತಿದೇವಿ ಸಹ ಪಾಂಡವರೈವರನ್ನು ಅರಗಿನ
ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿಕಾಲ ಸುಟ್ಟು ಸಂಹರಿಸಬೇಕೆಂದು ಬಗೆದು, ದುರ್ಯೋಧ
ನಾದಿಗಳು ಮಹಾ ಮಾಯಾವಿ ಅಸುರನಾದ ಖನಕನೆಂಬ ಶಿಲ್ಪಿಯಿಂದ ಸಕಲ
ಜ್ವಾಲಾಗ್ರಾಹಿಯಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಂದ ಒಂದು ಅತಿ ಮನೋಹರವಾದ ಅರ
ಮನೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿಗೆ ಪಾಂಡವರನ್ನು ಕಳುಹಲು, ಆ ನೀಚರ ಈ ಕಪಟ
ಕುಯುಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಆದ್ಯಂತಬಲ್ಲ ಭೀಮಸೇನದೇವರು ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ತಾನೇ
ಆ ಲಾಕ್ಷಗೃಹಕ್ಕೆ ಬೆಂಕಿಯನ್ನಿಟ್ಟು ಒಳಗಿದ್ದ ಕೌರವಪಕ್ಷದ ಷಟ್ಸಂಖ್ಯಾಕ

ಜನರನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಭಸ್ಮಮಾಡಿ, ತಮ್ಮ ತಾಯಿ ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರನ್ನು ಹೆಗಲು, ಕೊಂಕಳಗಳಲ್ಲಿತ್ತಿ ಕೊಂಡು ನಾಯುವೇಗದಿಂದ ಬೆಳಗಾಗುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಭಾಗೀರಥಿಯು ತಟಾಕಿಗೆ ಬಂದು ತವ್ವಿದರು. ಇಂಥ ಅಗಾಧಶಕ್ತಿಯು ಅನ್ಯತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಾಣಲು ಶಕ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. || ೧೪ ||

ಪದ:- ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಬಕ ಹಿಡಂಬಕರೆಂಬ ರಕ್ತಸರ |

ನಿಲ್ಲದೊರೆಸಿದ ಲೋಕ ಕಂಟಕರನು ||

ಬಲ್ಲಿದಸುರರ ಗೆಲಿದು ದ್ರೌಪದಿಯ ಕರವಿಡಿದು |

ಎಲ್ಲ ಸುಜನರಿಗೆ ಹರುಷವ ಬೀರಿದ

|| ೧೫ ||

ಟೀ. ತಾ. :- ಹಾಗೆಯೇ ಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ್ಗೆ, ಒಂದು ಮಹಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಲೋಕಕಂಟಕನಾಗಿದ್ದ ಹಿಡಂಬಾಖ್ಯ ಮಹಾದೈತ್ಯನು ಇವರ ನೈಲ್ಲ ಭಕ್ತಿಪಬರಲು, ಅವನನ್ನು ಮುಷ್ಟಿ ಪ್ರಹಾರದಿಂದ ಕೊಂದು, ಮುಂದೆ ಸಾಗಿ ಹಿಮಾಚಲದಡಿಯಲ್ಲಿರುವ ಏಕಚಕ್ರವೆಂಬ ನಗರದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತ, ಆ ಸಮೀಪದ ಗಿರಿಯ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದ ಬಕನೆಂಬ ಮಹಾಕ್ರೂರ ಹಾಗೂ ನರಭಕ್ಷಕನಾಗಿದ್ದ ದೈತ್ಯಾಧಮನನ್ನು ಕೆಣಕಿ ಚರಚರನೆ ಶೀಳಿ ಸಂಹರಿಸಿ, ಆ ಪಟ್ಟಣಿಗರು ಪ್ರತಿ ನಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಆ ಅಸುರನಿಗೆ ತಪ್ಪದೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ ಬಂಡಿಯನ್ನು, ನರಬಲಿಗಳಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಆ ಸಂಕಟದಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಸಾಗುತ್ತ, ದ್ರೌಪದರಾಜನ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷಾದ್ಭಾರತಿ ದೇವಿಯ ಅವತಾರರಾದ ದ್ರೌಪದಿದೇವಿಯರ ಸ್ವಯಂವರ ಮಹೋತ್ಸವವು ನಡೆಯುವದೆಂಬ ಸುವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ, ತಮ್ಮನುಜರಾದ ಅರ್ಜುನ ದೇವರಲ್ಲಿ ತಾವು ಆವಿಷ್ಕರಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ, ಅವರಿಂದ ಮತ್ಸ್ಯಭೇದವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ, ದ್ರೌಪದಿದೇವಿಯರನ್ನು ತಾವೈಯ್ಯರೂ ಪ್ರಾಣಿಗ್ರಹಣ ಮಾಡಿದರು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಮಗೆ ಪ್ರತಿಕೂಲರಾಗಿ ಕಾದಾಡಬಂದ ಸಕಲ ಮಹ ಮಹಾ ವೀರರಾದ ಅಸುರರನ್ನು ಸದೆಬಡೆದೋಡಿಸಿ, ಆ ಸುಮಂಗಲ ಮಹೋತ್ಸವಕ್ಕೆ ಬೇಕೆಂದು ಆಗಮಿಸಿದ್ದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದೇವರಿಗೆ, ಬಲರಾಮಾದಿ ಯಾದವ ಸುಜೀವ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಆನಂದವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿದರು. || ೧೬ ||

ವಿಶೇಷಾಂಶಃ:— ದ್ರೌಪದಿದೇವಿಯರಿಗೆ ಪಂಚ ಪಾಂಡವರು ಪತಿಗಳೆಂಬುದರ ರಹಸ್ಯವೇನೆಂದರೆ :— ಇವರು ಭಕ್ತ್ಯಾಭಿಮಾನಿ ಭಾರತಿದೇವಿಯರ ಅವತಾರರು. ಅವರ ನೀತ ಪತಿಗಳು ವಾಯು ಅವತಾರದ ಭೀಮಸೇನದೇವರು. ಉಳಿದ ಧರ್ಮ, ಅರ್ಜುನ, ನಕುಲ, ಸಹದೇವರಲ್ಲಿ ವಾಯುದೇವರ ನಿತ್ಯ ಸನ್ನಿವೇಶವಿದ್ದುದರಿಂದೇ ಅವರು ದ್ರೌಪದಿದೇವಿಯರಿಗೆ ಪತಿಗಳೆನಿಸಿದರು. ಆದರೆ, ಅವರ ಪತಿತ್ವವು ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾದದ್ದೇ ಆಗಿದ್ದಿತು. ಮತ್ತು ದ್ರೌಪದಿದೇವಿಯರಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ, ಅರ್ಜುನ, ನಕುಲ, ಸಹದೇವರ ನೀತ ಸತಿಯರಾದ ಶಾಮಲಾ, ಶಚಿ, ಪಾರ್ವತಿ, ಉಷಾಖ್ಯ ಚತುರ್ಧೇವ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಸೋತ್ತಮರ ಶ್ಯಾಪದಿಂದ ಬಂದು ಸನ್ದಿತರಾಗಿದ್ದು, ಆಯಾ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಅವರವರು ತಂತಮ್ಮ ಪತಿಗಳನ್ನೇ ಕೂಡುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರೇ ನಿರ್ಣಯಮಾಡಿ ಹೇಳಿರುವರು. ಈ ೪ಮಾತನ್ನೇ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀ ಮಧ್ವೇದವ್ಯಾಸದೇವರು ಸಂಕಟಗ್ರಸ್ತನಾಗಿ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿದ್ದ ದ್ರೌಪದಿದೇವಿಯರ ಜನಕನಾದ ದ್ರುಪದರಾಯನಿಗೆ ಅವರ ಲಗ್ನ ಸಮಾರಂಭದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳಿದರು.

ಪದಃ— ರಾಜಕುಲ ವಜ್ರನೆನಿಸಿದ ಮಾಗಧನ ಸೀಳಿ |

ರಾಜಸೂಯಾಗವನು ಮಾಡಿಸಿದನು ||

ಆಜಿಯಲಿ ಕೌರವರ ಬಲವ ಸವರುನೆನೆಂದು |

ಮೂಜಗವರಿಯೆ ಕಂಕಣ ಕಟ್ಟಿದ

|| ೧೬ ||

ಟೀ. ತಾ. :—ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದ ಸಕಲ ರಾಜರಲ್ಲಿಮಹಾ ಪ್ರಬಲನಾಗಿ, ಯಾವತ್ತೂ ಅರಸರನ್ನು ತನ್ನ ಕಾರಾಗೃಹದಲ್ಲಿ ಬಂಧಿಸಿಟ್ಟು ಗೋಳಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನೀಚತಮನಾದ ಆ ಜರಾಸಂಧನೊಡನೆ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡದೆ ಅಹೋರಾತ್ರಿ ೧೪ ದಿವಸಗದಾ, ಮುಷ್ಟಿಗಳಿಂದ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಏಕೋಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಸಿಡಲಿನ ಸಪ್ತಳವಾಗುವಂತೆ ಅವನ ದೇಹವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಮಧ್ಯ ಸೀಳಿ ಬೀಸಾಡುತ್ತಿರಲು, ಆ ಭಾಗಗಳು ವರ ಬಲದಿಂದ ಪುನಃ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸಾಗಿಬರಲು, ೧೪ನೇ ದಿನ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಪರಮಾತ್ಮನ ಮಹದಾಜ್ಞೆಯಿಂದ ಆ ನೀಚನನ್ನು ಬಹು ಸಂಕಟಪಡಿಸಿ, ಆ ತುಂಡುಗಳು ಪುನಃ ಸೇರದಂತೆ ಸೀಳಿ ಬದಲುಮಾಡಿ ಬಿಸಾಡಿ ಬಿಟ್ಟು, ಅವನ ಕಾರಾಗೃಹದಲ್ಲಿ ಬಳಲಿ ಬೆಂಡಾ

ಗಿದ್ದ ಆ ಅರಸರನ್ನು ಬಂಧಮುಕ್ತಮಾಡಿ ಅಖಂಡ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದರು. ಆ ಬಳಿಕ, ತಮ್ಮ ಅಗ್ರಜರಾದ ಧರ್ಮರಾಜರಿಂದ ರಾಜಸೂಯಾಖ್ಯ ಮಹಾ ಯಾಗವನ್ನು ಯಥಾ ಸಾಂಗವಾಗಿ ಮಾಡಿಸಿ, ಅಲೌಕಿಕ ಪುಣ್ಯಾತಿಶಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದರು. ಕೌರವರ ೧೧ ಅಕ್ಷೋಹಿಣಿ ಸಂಖ್ಯಾಕ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ತಾವೊಬ್ಬರೇ ಸಂಹರಿಸುವೆವೆಂದು ಪ್ರಮಾಣಗೈದು ಸ್ವರ್ಗ, ಮೃತ್ಯು, ಪಾತಾಳ ಲೋಕಗಳು ಆಶ್ಚರ್ಯಪಡುವಂತೆ ಕಂಕಣಬದ್ಧರಾಗಿ ಆ ಪಣವನ್ನು ನಡೆಸಿ ಮೆರೆದ ಅಸಹಾಯ ಶೂರರೇ ಇವರು. || ೧೬ ||

ಪದ :— ಮಾನನಿಧಿ ದ್ರೌಪದಿಯ ಮನದಿಂಗಿತವನರಿದು |

ದಾನವರ ಸವರಬೇಕೆಂದು ಬೇಗ ||

ಕಾನನನ ಪೊಕ್ಕು ಕಿರ್ಮೀರಾದಿಗಳ ತರಿದು |

ಮಾನಿನಿಗೆ ಸೌಗಂಧಿಕವನು ಇತ್ತು || ೧೭ ||

ಟೀ. ತಾ. :— ಸಕಲ ಸದ್ಗುಣಗಳಿಂದ ಜಗತ್ತಿನ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಅಗರ ರಾದ ದ್ರೌಪದಿದೇವಿಯರ ಮನೋಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿದು, ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಸ್ವರೂಪ ದ್ವೇಷಿಗಳಾಗಿ ಜನಿಸಿ ಭೂಭಾರರಾಗಿದ್ದ ಅಸುರ ವೃಂದವನ್ನು ಸಂಹರಿಸಲು, ವಾಯುವೇಗದಿಂದ ಭೀಮಸೇನದೇವರು ಗಂಧಮಾದನವೆಂಬ ಗಿರಿಯನ್ನೇರಿ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದ ಕಿರ್ಮೀರಾದಿ ಅತಿ ದುರುಳ ದೈತ್ಯರನ್ನು ಮುರಿದು ಮುಟ್ಟಿಗೆ ಮಾಡಿ, ತಮ್ಮ ಸತಿಶಿರೋಮುಣಿಯಾದ ದ್ರೌಪದಿದೇವಿಯರು ಬಯಸಿ ಬೇಡಿದ, ಸಹಸ್ರ ದಳಗಳುಳ್ಳ ಹಾಗೂ ಯಾವಾಗ್ಯೂ ಬಾಡದೆ ಸರ್ವದಾ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಪರಿಮಳವನ್ನು ಬೀರುವ, ಸೌಗಂಧಿಕಾಖ್ಯ ನೀಲಕಮಲ ಪುಷ್ಪವನ್ನು ಬಹು ಪ್ರೇಮದಿಂದ ತಂದು ಆ ದೇವಿಯರ ಮುಡಿಯಲ್ಲಿ ಮುಡಿಸಿದರು. || ೧೭ ||

ಪದ :— ದುರುಳ ಕೀಚಕನು ದ್ರೌಪದಿದೇವಿ ಚೆಲ್ಲಿಕೆಗೆ |

ಮರುಳಾಗಿ ಕರಕರೆಯ ಮಾಡಲನನ ||

ಗರಡಿ ಮನೆಯೊಳು ಬರೆಸಿ ಒರಿಸಿ ಅವನನುಜರ |

ಕುರುಪನಟ್ಟಿದ ಮಲ್ಲ ಕುಲವ ಸದೆದ || ೧೮ ||

ಟೀ. ತಾ. :- ಶಿವಭಕ್ತನಾದ ಬಾಣಾಸುರನಲ್ಲಿ ಆವಿಷ್ಟನಾಗಿದ್ದ ಬಾಣಾಸಾಮಕ ದೈತ್ಯನೇ ಪರಮ ನೀಚನಾದ ಕೇಚಕನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ, ದ್ರೌಪದಿ ದೇವಿಯರ ಅಲೌಕಿಕವಾದ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಮರುಳಾಗಿ ಮನಸೋತು, ನಾನಾ ವಿಧಗಳಿಂದ ಆ ಸಾಧ್ವಿದೇವಿಯರನ್ನು ನಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಕೆಣಕಿ ಕಾಡುತ್ತಿರಲು, ಅದ ನ್ನೇ ತಿಳಿದು ಭೀಮಸೇನದೇವರು ಮಹಾ ರೋಷದಿಂದ ಹಲ್ಲು ಕಡಿಯುತ್ತ, ಛಾತ್ರಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗರಡಿ ಮನೆಗೆ ಬರುವಂತೆ ಆ ಪರಮ ಪಾಪಿಗೆ ಹೇಳಿಕಳುಹಿ, ಅದರಂತೆ ಅತಿ ಕಾಮುಕನಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಆ ನೀಚನನ್ನು ಮುಷ್ಟಿ ಪ್ರಹಾರ ದಿಂದ ಗುದ್ದಿ ಮಾಂಸದ ಮುದ್ದೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ತಮ್ಮ ಸತಿಯನ್ನು ಬಹು ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸಿದರು ಹಾಗೆಯೇ, ಆ ಕೇಚಕನ ೧೦೫ ಜನ ಉಪಕೀಚ ಕಾಖ್ಕಿ ತಮ್ಮಂದಿರನ್ನೂ ಸದೆಬಡೆದು ಯಮ ಸದನಕ್ಕಟ್ಟಿದರು. ದುರುಳತಮ ನಾದ ದುರ್ಯೋಧನನು ಅಜ್ಞಾತ ವಾಸಿಗಳಾಗಿ ಇರುತ್ತಿದ್ದ ಪಾಂಡವರ ಗುರು ತನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು, ಅವರಿದ್ದ ವಿರಾಟರಾಯನ ನಗರಕ್ಕೆ ಕುಸ್ತಿಯ ನೆವದಿಂದ ಕಳುಹಿಕೊಟ್ಟ ಯಾವತ್ತೂ ಮಹಾ ಮಲ್ಲರ ಸಮೂಹವನ್ನು ಭೀಮಸೇನ ದೇವರು ಕುಸ್ತಿಯಾಡುವ ವ್ಯಾಜದಿಂದ ತಗಣೆಯನ್ನೊರಿಸುವಂತೆ ನೆಲಕ್ಕೆ ಒರಿಸಿ ಸಂಹರಿಸಿ ಬಿಟ್ಟರು.

|| ೧೮ ||

ಪದ :- ವೈರಿ ದುಶ್ಯಾಸನನ ತೊಡೆಯ ಮೇಲಡ್ಡಗೆಡಹಿ |

ವೀರ ಸರಹರಿಯ ಲೀಲೆಯ ತೋರಿದ ||

ಕೌರವರ ಬಲ ಸವರಿ ವೈರಿಗಳ ನೆಗ್ಗುತ್ತ |

ಓರಂತೆ ಕೌರವರನೆಲ್ಲ ತರೆದ

|| ೧೯ ||

ಟೀ. ತಾ. :- ಸಾಧ್ವಿಶಿರೋಮಣಿಯಾದ ದ್ರೌಪದಿದೇವಿಯರನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಅವರ ಮುಡಿ ಹಿಡಿದೇಳಿಯುತ್ತ ನಡುಸಭೆಗೆ ತಂದ ಕಡುಪಾಪಿಯೂ ದೃಢವೈರಿಯೂ ಆಗಿದ್ದ ದುಶ್ಯಾಸನನನ್ನು ಭೀಮಸೇನದೇವರು ಮಧ್ಯ ರಣರಂಗ ದಲ್ಲಿ ಜುಟ್ಟು ಹಿಡಿದೇಳತಂದು, ವಿರಾಧಿವೀರರಾದ ಕೌರವ ಪಾಂಡವ ಉಭಯ ದಳಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಅತಿರಥಿಕ, ಮಹರಥಿಕರಾದವರೆಲ್ಲರೂ ನೋಡುತ್ತಿರುವಂತೆ, ಆ ನೀಚನನ್ನು ತಮ್ಮ ತೊಡೆಯಮೇಲೆ ಅಡ್ಡ ಕೆಡಹಿಕೊಂಡು ಭೂವ್ಯಾಕಾಶಗಳು ಗಡಗಡನೆ ನಡಗುವಂತೆ ಸಿಂಹಗರ್ಜನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ, ಶ್ರೀ ನೃಸಿಂಹ

ದೇವರು ಲೋಕಕಂಟಕನಾದ ಹಿರಣ್ಯಕಶ್ಯಪನನ್ನು ಉದರವನ್ನು ಬಗೆಯುವಾಗ್ಗೆ ತೋರಿದ ಅತಿ ಭಯಂಕರ ಕ್ರೋಧವನ್ನು ತೋರುತ್ತ, ಆ ದುಶ್ಯಾಸನನ ಉದರವನ್ನು ತಮ್ಮ ಗದೆಯಿಂದ ಕುಟ್ಟಿ ಹರಿದು ರಕ್ತದ ಮಡುವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ, ಅಟ್ಟಹಾಸದಿಂದ ಇಡೀ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕೃತ ನರಹರಿಯ ಅಸದೃಶವಾದ ಶೌರ್ಯದ ಲೀಲೆಯನ್ನು ತಾವು ಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿದಂಥ ಧೀರತೆವರ. ಶ್ರೀ ನೃಸಿಂಹದೇವರು ಹಿರಣ್ಯಕಶ್ಯಪನನ್ನು ಕೊಂದು, ಪ್ರಹ್ಲಾದರಾಜರನ್ನು ತಮ್ಮ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಮುದ್ದಾಡಿ ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಪೋಷಿಸಿದಂತೆ, ಭೀಮಸೇನದೇವರು ದುಶ್ಯಾಸನನನ್ನು ಕೊಂದು ದ್ರೌಪದಿದೇವಿಯರನ್ನು ಕರೆದು ತಮ್ಮ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು, ಆ ಪಾಪಿಯ ಎದೆಯ ರಕ್ತದಿಂದ ಆ ಸತ್ತಿರೋಮಣಿಯ ಜಡೆಗಟ್ಟಿದ ಮುದಿಯನ್ನು ತೊಯ್ದು ನೆನಿಸಿ, ಅವನ ಹಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತಿ ತೆಗೆದು ಅದರಿಂದ ಕೇಶಗಳನ್ನು ಬಾಚಿ, ಆ ದೇವಿಯರು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಗೈದ ದೃಢಶಪಥವನ್ನು ಪೂರ್ತಿಮಾಡಿ ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ಭೀಮಸೇನದೇವರು ಮಾಡಿತೋರಿದ ಈ ಕಾರ್ಯವು ಶ್ರೀ ನೃಸಿಂಹದೇವರ ಕ್ರಿಯಾಕ್ಕೆ ಪೂರ್ಣ ಸಾಮ್ಯವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದಲೇ, ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ “ ವೀರ ನರಹರಿಯ ಲೀಲೆಯ ತೋರಿದ ” ಎಂದು ಅಂದದ್ದು.

ಕೌರವರ ೧೧ ಅಕ್ಷೋಹಿಣಿ ಬಲವನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಭೀಮಸೇನದೇವರೊಬ್ಬರೇ ಕೊಂದು ಮಹಮಹಾ ವೀರರಾದ ವೈರಿಗಳನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿತುಳಿದು, ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರರಾಜನ ಶತ ಸಂಖ್ಯಾಕ ಮಹಾ ದುಷ್ಟ ಪುತ್ರರನ್ನು ತಮ್ಮ ಉಕ್ಕಿನ ಗದೆಯಿಂದ ಹೊಡೆದು ಕೊಂದು ಮಾರಿಗೆ ಹಬ್ಬದೌತನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದರು. ಭೀಮಸೇನದೇವರ ಗದಾ ಪ್ರಹಾರವು ಕೇವಲ ತಮೋಯೋಗ್ಯ ಜೀವರ ಸಂಹಾರಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಕೊನೆಗೆ ಪ್ರಯೋಗವಾಗುವದರಿಂದ, ಈ ೧೦೦ ಜನ ಕೌರವರೂ ಮಹಾ ತಮಸ್ಸನ್ನೇ ಸೇರುವವರಾದರೆಂದು ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು.

ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಲ್ಲಿ ಭೀಮಸೇನದೇವರಿಗೆ ಸಮರಾದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಪ್ರಭಾವದ ಜೀವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು, ಕುರು ಪಾಂಡವರ ವೃದ್ಧ ಪಿತಾ ಮಹರಾದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಭೀಷ್ಮಾಚಾರ್ಯರು ಮಹಾಭಾರತ ಯುದ್ಧ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ದುರ್ಯೋಧನಾದಿಗಳಿಗೆ ಸಮಸ್ತ ಕೌರವ ಸೈನಿಕರ ಸಮಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಸಾರಿ ಸಾರಿ

ಹೇಳಿದ್ದೇನೆಂದರೆ : — “ ನಾಸ್ತಿ ಭೀಮಸೇನ ಸಮೋ ವೀರೋ | ಸೇನ
ಯೋರುಭಯೋರಪಿ || ಪಾಂಡಿತ್ಯೇಽಪಿ ಪಟುತ್ವೇಽಪಿ ಶೂರತ್ವೇಽಪಿ
ಬಲೇಽಪಿ ಚ || ” ಅರ್ಥ :- “ ಈ ಉಭಯ ಕುರು ಪಾಂಡವರ ಸೈನ್ಯ
ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಭೀಮಸೇನದೇವರಿಗೆ ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿಯೂ, ಕೌಶಲ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ, ಶೌರ್ಯ
ದಲ್ಲಿಯೂ, ಬಲದಲ್ಲಿಯೂ ಸಮರಾದವರು ಯಾರ್ಯಾರೂ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ ”
ಎಂಬುದು ಅವರ ವಚನವು. ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ-ಅಂದರೆ ಅತಿ
ರಠಿಕ, ಮಹರಠಿಕರೆನಿಸಿದ ಭೀಷ್ಮ, ದ್ರೋಣ, ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ, ಕೃಪ, ಕರ್ಣ,
ಕೃತವರ್ಮಾದಿ ವೀರಾಗ್ರೇಸರರಿಂದ್ಯುಕ್ತವಾದ ೧೧ ಅಕ್ಷೋಹಿನಿಯ ಕೌರವ
ಬಲವನ್ನು ತಮ್ಮಿಂದ ಗೆದೆಯಲಾದೀತೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂದು ಬಹು ಭಯ
ಗ್ರಸ್ತನಾಗಿ ಯೋಚಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಧರ್ಮರಾಜನ ಮನೋಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು
ಸರ್ವಜ್ಞಶಿಖಾಮಣಿಯಾಗಿದ್ದ ಭಗವಾನ್ ಕೃಷ್ಣಪರಮಾತ್ಮನು ತಿಳಿದು, ಆ
ರಾಯನ ಮನೋತಾಪವನ್ನೂ ಸಂಶಯವನ್ನೂ ನಿವಾರಿಸಿ ಅಖಂಡ ಧೈರ್ಯ
ವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಲು, ಭಾರತ ಯುದ್ಧ ಪ್ರಾರಂಭದ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರ ಬಲಾ
ಬಲಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ವ್ಯಾಜದಿಂದ, ಧರ್ಮಾದಿ ನಾಲ್ವರೂ ಪಾಂಡವರನ್ನು
ಕೇಳಿ, ಕೊನೆಗೆ ಭೀಮಸೇನದೇವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಬಲವೆಷ್ಟಿರುವದೆಂಬುದನ್ನು
ಧರ್ಮಾರ್ಜುನಾದಿಗಳ ಮುಂದೆ ಉಸುರಲು ಹೇಳಿದನು. ಆಗ್ಗೆ ಭೀಮಸೇನ
ದೇವರು ಬಹು ವಿನಯದಿಂದ ಕೈಮುಗಿದು :- “ ಹೇ ಸ್ವಾಮಿ! ನಿನ್ನ
ಪೂರ್ಣ ಕೃಪಾಕಟಾಕ್ಷಲಕ್ಷಣದ ಅನುಗ್ರಹವೊಂದು ನನ್ನಲ್ಲಿ ದೃಢವಾಗಿದ್ದರೆ,
ಆ ಮಹದ್ಬಲದಿಂದ ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನು ಎರಡು ಹೋಳಾಗಿ ಸೀಳಿ ತಾಳ
ಬಾರಿಸುವಂತೆ ಕಟೆಯಬಲ್ಲೆನು ” ಎಂದು ಅಂದರು. ಆಗ್ಗೆ, ಧರ್ಮಾದಿಗಳ
ಎದೆ, ಕೈ, ಕಾಲುಗಳು ಗಾಬರಿಯಿಂದ ಗಡಗಡ ನಡುಗಿ, ಬಳಿಕ ಅನಂದ
ಚಿತ್ತರಾಗಿ ಭೀಮಸೇನದೇವರನ್ನು ಅವರು ಬಹು ಕೊಂಡಾಡಿದರು. ಆದರೆ,
ಭಗವಂತನು ಇವರ ನುಡಿಯನ್ನಾಲಿಸಿ ತಲೆದೂಗಿ “ ಹೇ ಮತ್ಪ್ರಾಣನಾದ
ಭೀಮಸೇನನೇ! ನೀಸಾಡಿದ್ದೆಲ್ಲ ಅತಿ ಸಹಜವೇ. ಪರಂತು, ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯ
ಗುರುತ್ವದ ಗೌರವದಿಂದ ನೀನು ನಿನ್ನ ಸರ್ವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳದೆ
ಅಲ್ಪಾಂಶವನ್ನೇ ಉಸುರಿದೆ. ನಿನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಇದಕ್ಕೂ ಎಷ್ಟೋಮಡಿ
ಅಧಿಕವಾಗಿರುವದನ್ನು ನಾನು ಪೂರ್ಣಬಲ್ಲೆನು. ” ಎಂದು ಶ್ರೀ ಹರಿಯು

ಭೀಮಸೇನದೇವರನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುತ್ತ ತಬ್ಬಿಕೊಂಡು ಆನಂದಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸಿದನು. ಅಸಹಾ! ಏನು ವಿಚಿತ್ರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೋ ಈ ವಾಯು ದೇವರದು! ಅವರ ಶಕ್ತಿವಿಶೇಷವನ್ನು ಭಗವಂತನೊಬ್ಬ ಬಲ್ಲನು. || ೧೯ ||

ಪದ:— ಗುರು ಸುತನು ಸಂಗರದಿ ನಾರಾಯಣಾಸ್ತ್ರ ಬಿಡೆ |
ಉರವಣಿಸಿ ಬರಲು ಶಸ್ತ್ರವ ಬಿಸುಟಿದೆ ||
ಹರಿಯ ಕೃಪಾಪಡೆದಿದ್ದ ಭೀಮ ಹುಂಕಾರಗೈದು |
ಎರಗದಲೆ ದಿವ್ಯಾಸ್ತ್ರ ನೆರೆ ಅಟ್ಟಿದ || ೨೦ ||

ಟೀ. ತಾ.:— ಬೃಹಸ್ಪತ್ಯಾಚಾರ್ಯರ ಅವತಾರರಾದ ದ್ರೋಣಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಪುತ್ರರಾದ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಾಚಾರ್ಯರು ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವರ ಸಹಿತಾದ ಅವರ ಸೇನೆಯ ಮೇಲೆ ಅತ್ಯನೋಘವಾದ ನಾರಾಯಣಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲು, ಅದು ದಶ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಭಯಂಕರವಾಗಿ ಉರಿಯುತ್ತ ಬರಲು, ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಪರಮಾತ್ಮನ ಮಹದಾಜ್ಞೆಯಿಂದ ಧರ್ಮರಾಜನೇ ಮೊದಲಾಗಿ ಸರ್ವರೂ ತಂತಮ್ಮ ಅಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಕೆಳಗಿಟ್ಟು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತ ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಉಪೇಕ್ಷಿಸಿದರು. ಆದರೆ, ಈ ಜೀವರಂತೆ ಆಗಿರದ ಭೀಮಸೇನದೇವರು ಪ್ರಾಣಭಯವೆಂಬುದನ್ನೇ ಅರಿಯದಿದ್ದು, ಅಂಥ ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಣರಕ್ಷಣ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಸ್ವಾರ್ಥದಿಂದ ಭಗವದಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಭಗವಂತನ ನಿಷ್ಕಾಮಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಅಗ್ರೇಸರರು. ನಾರಾಯಣಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಅಂಜಿ ತಲೆಬಾಗಿ ಜೀವಗಳ್ಳತನದಿಂದ ಪ್ರಾಣವುಳಿಸಿಗೊಳ್ಳದೆ, ಭಗವದ್ವತ್ತ ದೇಹವನ್ನು ಭಗವದಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಪಿಸುವದು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಯಜ್ಞವೆಂದು ನಿಶ್ಚೈಸಿ ನಮಿಸದಿದ್ದರು. ಅಥವಾ, ತಾವು ಜಗದೇಕವೀರರಾಗಿ ತಮ್ಮ ವೈರಿಬಿಟ್ಟು ಅಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಅಂಜಿ ಹೇಡಿಯಂತೆ ಶರಣು ಹೋಗುವದು ವೀರಕ್ಷತ್ರಿಯರ ಕುಲಕ್ಕೆ ಮಹಾ ಕಲಂಕವೆಂಬ ನ್ಯಾಯವನ್ನು ಬಲ್ಲವರಾದ, ಹಾಗೂ ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ಪೂರ್ಣ ಕೃಪಾಕಟಾಕ್ಷವೆಂಬ ವಜ್ರಕವಚದಿಂದ ರಕ್ಷಿತರಾದ ಭೀಮಸೇನದೇವರು ಗರ್ಜನೆಯ ಹುಂಕಾರ ಗೈಯುತ್ತ ಹಾಗೆಯೇ ನಿಂತಿದ್ದು, ಆ ಅನೋಘಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸಾಗಿಸಿಬಿಟ್ಟರು.

ವಿಶೇಷಾಂಶ :— ಸರ್ವದೇಶ, ಕಾಲ, ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣವಾದ ಭಗವದ್ವ್ಯಾಪ್ತಿ ರೂಪಗಳನ್ನು ಸಮ್ಯುಖದಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತ, ಹಾಗೆಯೇ ಜ್ಞಾನ, ಇಚ್ಛಾ, ಕ್ರಿಯಾ ಶಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಭಗವದನುಸಂಧಾನವನ್ನು ತತ್ತ್ವತ್ಯುಲಗಳಲ್ಲಿ ಗೈಯುತ್ತ ಪೂಜಿಸತಕ್ಕ ಭೀಮಸೇನದೇವರು, ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಸಮ್ಯುಖದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಅಸ್ತ್ರರೂಪದ ಭಗವನ್ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ನಮಿಸಲಿಟ್ಟೆಂಬುದು ಅನುಚಿತವಾಗಿ ತೋರುವದು; ಹೀಗೆಂದರೆ ನಿಜ. ಅದರಿಂದ, ಭೀಮಸೇನದೇವರು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆಂದರೆ:—ಜಗತ್ತಿಗೆ ಧರ್ಮ, ಕರ್ಮ, ನೀತಿ, ಮರ್ಯಾದೆಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸ ಸನ್ಮಾರ್ಗಪ್ರವರ್ತಕರೆಗೆಲ್ಲ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಗುರುಗಳಾದ ವಾಯು ಅವತಾರದ ಭೀಮಸೇನದೇವರು ನಾರಾಯಣಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಮಿಕ್ಕವರಂತೆ ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿ ನಮಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಆ ಅಸ್ತ್ರಾಂಗರ್ತತ ಅಸ್ತ್ರಾಭಿಮಾನಿಯಾದ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣದೇವರಿಗೆ ಅನಂತಪ್ರಣಾಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಯೇ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸಾಗಿಸಿದರು. ಮತ್ತು ಅರ್ಚಕನ ತಪೋಬಲಕ್ಕನುಸರಿಸಿ ಆಯಾ ಪೂಜ್ಯ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಭಗವತ್ಸನ್ನಿಧ್ಯವು ಇರುವದೆಂಬುದು ವೇದಪ್ರಮಾಣವಾಗಿದ್ದು, ಪರಮ ಪಾಪಿಯಾದ ದುರ್ಯೋಧನನ ಅನ್ನದಿಂದ ಪೋಷಿತರಾದ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಾಚಾರ್ಯರು ಅಭಿಮಂತ್ರಿಸಿ ಬಿಟ್ಟ, ನಾರಾಯಣಾಸ್ತ್ರದೊಳಗಿನ ಭಗವತ್ಸನ್ನಿಧಾನದಕಿಂತಲೂ, ಸಕಲ ಜೀವೋತ್ತಮರಾಗಿ ಅಖಂಡ ಪುಣ್ಯಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಸರ್ವದಾ ಭಗವಂತನ ಕೇವಲ ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿ ತಾವೂ ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನೂ ಹೀಗಿರತಕ್ಕ ಭೀಮಸೇನದೇವರಲ್ಲಿ ಭಗವತ್ಸಲೆಯು ಅತ್ಯಧಿಕವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದೇ ಅವರಿಗೆ ಆ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮರು ಬಿಟ್ಟ ಅಸ್ತ್ರದಿಂದ ಭಯವುಂಟಾಗಲಿಲ್ಲ. || ೨೦ ||

ಪದ :— ನಾರಿ ರೋದನ ಕೇಳಿ ಮನ ಮರುಗಿ ಗುರುಸುತನ |

ಹಾರ್ಡಿಡಿದು ಶಿರೋರತ್ನ ಕಿತ್ತಿ ತೆಗೆದ ||

ನೀರೊಳಡಗಿದ್ದ ದುರ್ಯೋಧನನ ಹೊರಗೆಡಹಿ |

ಊರುದ್ವಯ ತನ್ನ ಗದೆಯಿಂದ ಮುರಿದ || ೨೧ ||

ಟೀ. ತಾ. :— ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ನೋಸಮಾಡಿ ಬಂದು ಗಾಢನಿದ್ರೆಯಿಂದ ಮಲಗಿದ್ದ ದ್ರೌಪದಿದೇವಿಯರ ಪಂಚಪುತ್ರರನ್ನು—ಉಪಪಾಂಡವರನ್ನು

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಾಚಾರ್ಯರು, ದುರ್ಯೋಧನಗೆ ವಚನಕೊಟ್ಟು ಬಂದಿರುವಂತೆ ಕೊಂದು ಪೋದರೆಂಬ ಮಹಾ ದುಃಖದ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ರೋದನಗೈಯುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದ ತಮ್ಮ ಸತಿಯಿಂದ ಕೇಳಿ, ವಕ್ರವ್ಯಂಸವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೋಪದಿಂದ ಕೆರಳಿದ ವೀರಭದ್ರನಂತೆ, ಹಿರಣ್ಯಕಶ್ಯಪನ ಸಂಹಾರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕರಾಳವದನ ನಾಗಿ ಸಿಡಿಲಂತೆ ಗರ್ಜಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಶ್ರೀ ನೃಸಿಂಹನಂತೆ, ಭೀಮಸೇನದೇವರು ಕಣ್ಣಿಂದ ಕೆಂಡಗಳನ್ನು ದುರಿಸುತ್ತ, ತಮ್ಮ ಭಯದಿಂದ ಬೆದರಿ ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮರನ್ನೂ ಬೆನ್ನಟ್ಟಿಹೋಗಿ ಹಾರಿ ಹಿಡಿದು, ಅವರ ತಲೆಯನ್ನೊಡೆದು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಮಹಾ ಜ್ಞಾನದಾಯಕವಾದ ಅನೋಲ್ಕ ರತ್ನವನ್ನು ಕಿತ್ತಿ ತೆಗೆದು, ಅಶ್ವತ್ಥಾಮರನ್ನು ನಿರ್ವೀರ್ಯ ಹಾಗೂ ತೇಜೋವಿಹೀನರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಕಟ್ಟಿತಂದು ದ್ರೌಪದಿದೇವಿಯರ ಪಾಪಗಳ ಮೇಲೆ ಕೆಡಹಿದರು.

ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮಾಚಾರ್ಯರೇ ಮೊದಲಾಗಿದ್ದ ತನ್ನ ಸಮಸ್ತ ಬಾಂಧವರೆಲ್ಲ ಮಡಿದು ಹೋಗಿ, ಏಕಾಕಿಯಾಗಿ ತಾನೊಬ್ಬನೇ ಉಳಿದ ಕಾರಣ ಹತಾಶನಾಗಿ, ಕೊನೆಯ ಉಪಾಯವೆಂದು ನೀರಿನ ಮಡುವಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಜಲಸ್ತಂಭವೆಂಬ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸಿ, ತನ್ನ ಮಡಿದ ೧೧ ಅಕ್ಷೋಹಿಣಿ ಸೈನ್ಯವನ್ನೂ ಪುನಃ ಬದುಕಿಸುವ ಮಹಾ ಪ್ರಯತ್ನ ದಲ್ಲಿದ್ದ ದುರ್ಯೋಧನನನ್ನು ಆ ಸರೋವರದಿಂದ ಜಲ ಕವಡಿ ಹೊರಗೆಡಹಿ, “ ಎಲೈ ಜೀವಗಳನ್ನೇ ! ಏತ ಕೃಂಜಿ ಜಲದಲ್ಲಿಡಗಿರುವಿ? ಬಂಧುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಹತಮಾಡಿಸಿದ ಪರಮಪಾಪಿಯೇ! ಎಂದು ಮರ್ನೋದ್ಘಾತಕವಾದ ನುಡಿಗಳಿಂದ ಹಂಕಿಸುತ್ತ, ತಮ್ಮ ಗದೆಯಿಂದ ಅವನ ಎರಡೂ ತೊಡೆಗಳನ್ನು ಮುರಿದು ಕಾಲಿಲೊದ್ದು ಒಗೆದರು. ಆ ಪರಮ ನೀಚನು ದ್ರೌಪದಿದೇವಿಯರನ್ನು ನಡುಸಭೆಗೆಳಿಸಿ, ನನ್ನ ರಾಣಿಯಾಗಿ ನನ್ನ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂಡಬಾರೆಂದು ತೊಡೆ ಚಸ್ಪರಿಸಿಕೊಂಡಾಗ್ಗೆ, “ ಎಲಾ ಅಧಮಾಧಮಾ ! ನಿನ್ನ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂಡತಕ್ಕವಳು ನಾನಲ್ಲ. ನನ್ನ ಪತಿಯಾದ ಭೀಮಸೇನದೇವರ ಗದೆಯು; ಅದನ್ನು ತಾಳಿಕೋ. ” ಎಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅಂದ ತಮ್ಮ ಸತಿಯ ಮಾತನ್ನು ಭೀಮಸೇನದೇವರು ಸತ್ಯಗೊಳಿಸಿ, ಮೂಲಕಲಿಯಾದ ದುರ್ಯೋಧನಾದಿಗಳನ್ನು ಕೊಂದು ಭೂಭಾರ ವನ್ನಿಳುಹಿ, ಆ ಮಹಾ ಪುಣ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಸರ್ವ ಕರ್ಮ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣದೇವರ ಚರಣಾರವಿಂದಗಳಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿದರು.

ಪದ:- ಚಂಡ ವಿಕ್ರಮನು ಗಡೆಗೊಂಡು ರಣದೊಳಗೆ ಭೂ ।

ಮಂಡಲದೊಳುದ್ಧವಿಸಿದಖಿಳ ಖಳರ ॥

ಹಿಂಡಿ ಬಿಸುಟಿದ ವೈಕೋದರನ ಪ್ರತಾಪವನು ।

ಕಂಡು ನಿಲ್ಲುವರಾರು ತ್ರಿಭುವನದೊಳು ॥ ೨೨ ॥

ಟೀ. ತಾ.:- ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದೊಳಗೆ ಅತಿ ಪ್ರಚಂಡ ಪರಾಕ್ರಮಿಗಳಾದ ಭೀಮಸೇನದೇವರು, ತಮ್ಮ ೧೦೦ ಮಣ ಭಾರವಾದ ಉಕ್ಕಿನ ಗಡೆಯನ್ನು ಕರದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿ, ಈ ಭೂಮಂಡಲದ ಮೇಲೆ ಹುಟ್ಟಿದ ದುಷ್ಟ ದೈತ್ಯರ ಅಸುಗಳನ್ನು ಹಿಂಡಿ ಹಿಚುಕಿ ಹಾಕಿದರು. ಮತ್ತು “ವೈಕ” ನಾಮಕ ಅಂಗುಷ್ಟಪ್ರಮಾಣವಾದ ಅಗ್ನಿ ರೂಪದ ಭಗವಂತನನ್ನು ತಮ್ಮದರದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹಿತವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ಭೀಮಸೇನದೇವರ ಅತ್ಯದ್ಭುತ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಅರಿದು, ಅವರ ಮುಂದೆ ಧೈರ್ಯದಿಂದ ನಿಂತು ಹೋರಾಡತಕ್ಕ ವೀರರು ಈ ಚತುರ್ಧಶ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಇರುವರೇನು? ಸುತರಾಂ ಇಲ್ಲವೆಂದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು. ಹೀಗೆ ವಾಯುದೇವರ ದ್ವಿತೀಯಾವತಾರರಾದ ಭೀಮಸೇನದೇವರು ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಪರಮಾತ್ಮನ ಅಂಗಭೂತರಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮರಾಗಿ, ಭೂಭಾರವಾದ ದೈತ್ಯವೃಂದವನ್ನು ವಿನಾಶಗೊಳಿಸಿ, ಸಜ್ಜನಸಮೂಹಕ್ಕೆಲ್ಲ ಸುಖಪ್ರದರಾಗಿ ತಮ್ಮ ಅವತಾರವನ್ನು ಮುಗಿಸಿದರು.

ಮುಮುಕ್ಷುಗಳ ವೋಕ್ಷಸಾಧನ ಸಂಪತ್ತಿಗೆ ನಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಗುರು ಮಂತ್ರದ ಧ್ಯಾನವು ಅತ್ಯವಶ್ಯಕವಾದುದರಿಂದ, ಈ ಸುರಗುರುಗಳ ಧ್ಯಾನ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ತ್ರಿಕಾಲಗಳಲ್ಲೂ ತಪ್ಪದೆ ಸುಜೀವರು ಪಠಣಗೈಯತಕ್ಕದೆಂದು ಅದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವುದು.

ಧ್ಯಾನಶ್ಲೋಕ:-

“ ಶ್ರೀ ಭೀಮೋ ಭೀಮಸೇನಶ್ಚ ।

ಮಾರುತಿಃ ಸಾಂಡುನಂದನಃ ॥

ವೈಕೋದರೋ ಗದಾಸಾಣಿ ।

ಕುಂತೀಪುತ್ರೋ ಮಹಾಬಲಃ ॥ ೧ ॥ ”

ವಾಯುದೇವರ ತೃತೀಯಾವತಾರರಾದ ಶ್ರೀಮನ್ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯವರ್ಯರ ವರ್ಣನ

ಪದ :- ದಾನವರು ಕಲಿಯುಗದೊಳವತರಿಸಿ ಸುಜನರಿಗೆ |

ವೇನನ ಕುಮತವ ಬೋಧಿಪುದನರಿತು ||

ಜ್ಞಾನಿತಾ ಪವಮಾನ ಭೂತಳದೊಳವತರಿಸಿ |

ಮಾನನಿಧಿ ಮಧ್ವಾಖ್ಯಾನೆಂದೆನಿಸಿದ || ೨೩ ||

ಟೀ. ತಾ. :- ಸಾಪಪುಂಜವಾದ ಈ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ದ್ವಾಪರಯುಗದ ಮಣಿಮಂತನೇ ಮೊದಲಾದ ಅಸುರರು, ವೇದಾದಿ ಸಚ್ಛಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರೀ ಹರಿ, ವಾಯುದೇವರಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವರೂಪ ಸಿದ್ಧವಾದ ದ್ವೇಷ ವಿಶೇಷದಿಂದ ಮೂಲ ಕಲಿಗೆ ಅಂಗಭೂತರಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ, ಅಂಗರಾಜನ ಸುತನೆನಿಸಿ ಮಹಾ ನೀಚನಾಗಿದ್ದ ವೇನನ ಕುಮತವನ್ನನುಸರಿಸಿ, ಜೀವನೇ ಪರಬ್ರಹ್ಮ, ಜೀವನೇ ಕರ್ತಾ, ಜಗನ್ನಿಧ್ಯಾ, ಬ್ರಹ್ಮನೊಬ್ಬನೇ ಸತ್ಯ, ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಜೀವರಿಗೂ ದುರ್ಬೋಧಿ ಮಾಡುತ್ತಿರುವದನ್ನು ನೋಡಿ, ಸಜ್ಜನರಲ್ಲಿ ಅನುಗ್ರಹಾರ್ಥವಾಗಿ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲ ಕಲೆತು ಶ್ರೀ ಹರಿಗೆ ಮೊರೆಯಿಡಲು, ಭಗವಂತನು ವಾಯುದೇವರಿಗೆ ಈ ಭರತಭೂಮಿಯ ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿ, ವೇದ, ಶಾಸ್ತ್ರ, ಪುರಾಣೇತಿಹಾಸಗಳ ನಿಜಾರ್ಥ ನಿರೂಪಣೆಯ ಸಿದ್ಧಾಂತರೂಪದ ಸಚ್ಛಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ರಚಿಸಿ ಸಜ್ಜನವೃಂದವನ್ನು ಧರಿಸಬೇಕೆಂದು ಅಜ್ಞೆಯನ್ನಿತ್ತನು. ಇಂಥ ಪರಮಾನುಗ್ರಹ ಲಕ್ಷಣದ ಮಹದಾಜ್ಞೆಯನ್ನು ವಾಯುದೇವರು ಶಿರಸಾವಹಿಸಿ, ತ್ರೇತ, ದ್ವಾಪರಯುಗಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಹರಿಯಂಗಭೂತ ರಾಗ್ಯವತರಿಸಿ ದುಷ್ಟ ದೈತ್ಯರನ್ನೆಲ್ಲ ಪ್ರಧ್ವಂಸಮಾಡುವ ವ್ಯಾಜದಿಂದ ಭೂಭಾರವನ್ನು ಹರಣಮಾಡಿದಂತೆ, ಈಗ ಈ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ವಾಸುದೇವಾಖ್ಯಾರಾಗಿ ಸಾಜಕಕ್ಷೇತ್ರವೆಂಬ ಮಹಾ ಪುಣ್ಯಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿ, ಪೌಗಂಡಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲೇ ಸನ್ಯಾಸವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿ, ಶ್ರೀ ಮಧ್ವದರಾಯಣಾಖ್ಯ ಭಗವಂತನು ಸುಜೀವರ ಮೋಕ್ಷಸಾಧನೋಪಾಯವೆಂದು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ವೇದಗಳು, ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಗಳು, ಶ್ರೀ ಮನ್ಮಹಾಭಾರತ, ಭಾಗವತಾದಿ ಸಚ್ಛಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗೆ ಕೇವಲ ಕಾಕಲಿತವಾದ ಮಹಾ ಅಶುದ್ಧಾರ್ಥಗಳಿಂದ ಅಸವಿತ್ರವಾದ ೨೧ ಕುಮತಗಳನ್ನು

ನಾದದಲ್ಲಿ ಖಂಡಿಸಿ, “ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯ ” ರೆಂಬ ಅಭಿಧಾನವುಳ್ಳವರಾಗಿ ಸಕಲಶ್ರುತಿ, ಸ್ಮೃತಿ, ಯುಕ್ತಿಗಳಿಂದಲೂ ಸುಸಮ್ಮತವಾಗಿರುವಂತೆ “ ದ್ವೈತ ಶಾಸ್ತ್ರ ” ನೆಂಬ ತಮ್ಮದೊಂದು ಹೊಸ ಮತವನ್ನೇ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಸರ್ವಜ್ಞರಾದ ವಾಯುದೇವರಿಗೆ ಇದೊಂದು ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಕಾರ್ಯವಲ್ಲ.

ವಿಶೇಷಾಂಶ :— ಭಗವಂತನು ಈ ದುರ್ಬೋಧಕರ ಕುಮತಗಳನ್ನು ಖಂಡಿಸಿ ಸತ್ಯಾರ್ಥದ ಶುದ್ಧ ಮತವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ರುದ್ರಾದಿಗಳಿಗೆ ಏಕೆ ಅಜ್ಞಾಪಿಸಲಿಲ್ಲ ? ಅಂದರೆ-ಅವರಲ್ಲಿ ಅಜ್ಞಾನಾದಿ ದೋಷಗಳು ಕಂಡಿರುವದರಿಂದ, ಅವರಿಂದ ಸಚ್ಚಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಅಂಥ ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಶಿಷ್ಯಾಂತರೂಪದ ಮತವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವದು ಶಕ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲೆಂಬುದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು. ಮತ್ತು ನೇದಾದಿ ಸಚ್ಚಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಅಪಾರ್ಥವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ ಭ್ರಷ್ಟಗೊಳಿಸಿರುವದು, ಆ ಗ್ರಂಥಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಅಭಿಮಾನಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಭಾರತಿ ದೇವಿಯರಿಗೆ ಅವಮಾನಗೊಳಿಸಿದಂತಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ, ಅಂಥ ಅವಮಾನದ ಸೇಡನ್ನು ಪೂರ್ಣ ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ್ದು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ವಾಯುದೇವರದೇನೆ ಕೇವಲ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದ್ದ ಕಾರಣದಿಂದ, ಅವರು ಸ್ವತಃ ತಾನೇ ಬಂದು ಈ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೊನೆಗಾಣಿಸಿ, ಆ ಕುಪಂಡಿತರಾದ ವಾದಿಗಳನ್ನು ಸಂವಾದ ರೂಪದ ಸಮರದಲ್ಲಿ ವಾಗ್ವಿಜೃಂಭಕೆಂಬ ಶಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಖಂಡಿಸಿಬಿಟ್ಟರು. ಇಷ್ಟು ಸಾಹಸವು ರುದ್ರಾದಿಗಳಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ ಹಾಗೂ ನೇದಾದಿ ಸಚ್ಚಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಶುದ್ಧಪಡಿಸಿ ಉದ್ಧಾರಗೈಯುವದು ಶ್ರೀ ಹರಿ ವಾಯುಗಳದೇ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವಾದ ಕಾರ್ಯವಾಗಿರುವದು. ವಾಯುದೇವರು ಅವ್ಯಕ್ತ ತತ್ವದಿಂದ (ಪ್ರಕೃತ್ಯಾಭಿಮಾನಿಯಾದ ಸಾಕ್ಷಾಚ್ಚೈರಮಾದೇವಿಯಿಂದ) ಉತ್ಪನ್ನವಾದಂಥ ಮಹತತ್ವವೇ ಶರೀರವಾಗುಳ್ಳವರಾದುದರಿಂದ, ಅವರಲ್ಲಿ ಅಜ್ಞಾನ, ಅಹಂಕಾರ, ಅಭಿಮಾನಾದಿ ಯಾವ್ಯಾವ ದೋಷಗಳಿಗೂ ಎಷ್ಟೆಷ್ಟೂ ಅವ್ಯವಿರದಿರುವದರಿಂದಲೇ, ಅಂಥ ಪವಿತ್ರತರ ದೇಹಗಳಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾದಿ ದೈತ್ಯರಪ್ರವೇಶಕ್ಕೆ ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಸುತರಾಂ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಅಂತೆಯೇ, ಅವರು ವಿಜ್ಞಾನ, ಸದ್ಭಕ್ತ್ಯಾದಿ ಸೌಭಾಗ್ಯಗಳಿಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣರಾಗಿದ್ದು, ಅವರ ಹೆಸರುಗೊಂಡ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಕಲ್ಯಾದಿ ದೈತ್ಯರ ಸಮುದಾಯವು ಬೆದರಿ ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲದೆ ಪಲಾಯನ ಗೈಯುವದು.

ನಿರ್ದುಷ್ಟಜ್ಞಾನಾನಂದಾದಿ ಗುಣಪೂರ್ಣನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸಂಬಂಧದ ಸಕಲ ತತ್ವಗಳೂ ನಿರ್ದುಷ್ಟವಾದವೇ ಆಗಿದ್ದು, ಅವನ್ನು ಮತಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಕ್ಷಮಿಸುತುಂಟು ಸ್ಥಾಪನಗೈಯ್ಯತಕ್ಕವರೂ ನಿರ್ದೋಷಿಗಳಾಗಿದ್ದರೇನೆ ಆ ಮತ ಸ್ಥಾಪನೆಯು ಪೂರ್ಣ ಜಗನ್ಮಾನ್ಯವಾಗುವದು. ಈ ಹೇತುದಿಂದ ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ಶುದ್ಧವಾದ ತತ್ವವನ್ನು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಬೋಧಿಸಲು ಸರ್ವತೋಮುಖವಾಗಿ ಶುದ್ಧರಾದ ವಾಯುದೇವರಿಗೇನೆ ಅಜ್ಞಾಪಿಸಿದನು. || ೨೩ ||

ಪದ:— ಅರ್ಭಕತನವನೀಗಿ ಬದರಿಯಲಿ ಮಧ್ವಮುನಿ |

ನಿರ್ಭಯದಿ ಸಕಲ ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥ ಪಠಿಸಿ ||

ಉರ್ಬಿಯೊಳು ಆಮ್ನಾಯದ ತತ್ವಮಾರ್ಗವನು |

ಸರ್ವ ಸುಜನರಿಗೆ ಅರುಹಿದ ಮೋದದಿ || ೨೪ ||

ಟೀ. ತಾ. :— “ ವಾಸುದೇವಾಖ್ಯ ” ಈ ಶ್ರೇಷ್ಠದೇವತಾ ಶಿಶುವು ಬಾಲ್ಯಾವಸ್ಥೆಯ ನಂತರದ ಕೌಮಾರದಶೆಯ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿಯೇ ಉಪನೀತ (ಮೌಂಜಿಬಂಧನ) ರಾಗಿ, ಮುಂದೆ ೭ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಅಂದರೆ, ತಮ್ಮ ೧೨ನೇ ವರ್ಷದ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಯತಿಗಳಾದ ‘ಶ್ರೀಮದಚ್ಚುತ ಪ್ರೇಕ್ಷಾಖ್ಯ’ ಗುರುಗಳಿಂದ ಸನ್ಯಾಸ್ಯಾಶ್ರಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ “ ಮಧ್ವ ” ಅಂದರೆ ‘ಮೋಕ್ಷಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ರಚಿಸಿ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಬೋಧಿಸಿ ವಿಸ್ತಾರಪಡಿಸಿದವರು’ ಎಂಬ ಅನ್ವರ್ಥಕ ಮತ್ತು ಮಹಾ ಪವಿತ್ರವಾದ ಯತ್ನಾಶ್ರಮದ ನಾಮಧೇಯ ವುಳ್ಳವರಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಭಗವಾನ್ ‘ಶ್ರೀ ನರನಾರಾಯಣರ’ ವಾಸಸ್ಥಾನವಾದ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಯದ ಹಿರಿಯ ‘ ಬದರಿಕಾಶ್ರಮ ’ ಕ್ಕೆ ಬಿಜ ಯಂಗೈದು, ಅಲ್ಲಿ ಯೋಗಾಸನದಿಂದ ಬದರಿ (ಬೋರೆ) ವೃಕ್ಷದ ಛಾಯದಡಿ ಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಕರ್ಮನಿಶ್ಚೇಷರಾಗಿ ಬಿಂಬಧ್ಯಾನಾಸಕ್ತರಾದ ಮೌನೀಶ್ವರ ರಿಂದ ಪರೀವೃತನಾಗಿ ಅವರಿಂದ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಶ್ರೀಮದ್ದೇವವ್ಯಾಸಾಖ್ಯ ಭಗವಂತನ ಸನ್ನಿಧಾನವನ್ನೈದಿದರು. ಆ ಜ್ಞಾನಾ ನಂದಾದಿ ಸತ್ಯಲ್ಯಾಣಗುಣಪೂರ್ಣನಾದ ಶ್ರೀಮದ್ಬಾದರಾಯಣದೇವರ ನಿಜ ಶಿಷ್ಯತ್ವದ ದೀಕ್ಷೆಯಿಂದ, ಅದ್ವೈತಾದಿ ಏಕವಿಂಶತಿ ಕುಮತಗಳನ್ನೂ, ತತ್ತ್ವತಿ ಪಾದಕರಾದ ಅಜ್ಞಾನ, ಸಂದೇಹಜ್ಞಾನ, ವಿಸರೀತಜ್ಞಾನಗಳುಳ್ಳ ಮೂಯ

ಗಳನ್ನೂತ್ಪನ್ನದಂತೆ ಬಗೆದು, ಸಕಲ ವೇದ, ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು, ಪಂಚರಾತ್ರ, ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಾದಿ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು, ಶ್ರೀಮದ್ಭಾರತ, ಭಾಗವತಾದಿ ಪುರಾಣೇತಿಹಾಸಗಳ ರಹಸ್ಯಾರ್ಥಗಳನ್ನು, ಯದ್ಯಪಿ ತಾವು ಪೂರ್ವ ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅಭ್ಯಾಸಗೈದು ಸರ್ವಜ್ಞರಾಗಿದ್ದಾಗ್ಯೂ, ಭಗವತ್ತ್ವವನ್ನು ಆತನಿಂದ ಇನ್ನೂ ಅಧಿಕವಾಗಿ ತಿಳಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಅವೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿ, ಹೆಚ್ಚಾದ ಭಗವದನುಗ್ರಹರೂಪದ ಪ್ರಸಾದಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿ, ದುಷ್ಟ ಅಸುರರ ದುರ್ಬೋಧದಿಂದ ಈ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಭ್ರಷ್ಟರಾದ ಸುಜೀವ ವೃಂದವನ್ನು ಪುನಃ ತಮ್ಮ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಬೋಧದಿಂದ ಶುದ್ಧಿಗೈದು ಉದ್ಧರಿಸುವದ್ವಾರ ಆ ಜೀವರಿಗೆ ಸಮ್ಮೋದವನ್ನುಂಟುಮಾಡಲು ತಮ್ಮ ನೂತನವಾದ “ದ್ವೈತ ಶಾಸ್ತ್ರ”ವನ್ನು ಬಹು ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಉಪದೇಶಿಸಿದರು.

ವಿಶೇಷಾಂಶ:— ಭಗವದಾಜ್ಞೆಯಂತೆ ಪ್ರಧಾನ ವಾಯುದೇವರು ಈ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ತೃತೀಯಾವತಾರವನ್ನು ಮಾಡಲೋಸುಗ ಉದ್ಯುಕ್ತರಾಗಿ ಪಶ್ಚಿಮಸಮುದ್ರದ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿರುವ ಉಡುಪಿ ಎಂಬ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಸಮಾಪದಲ್ಲಿರುವ ಪಾಜಕಕ್ಷೇತ್ರವೆಂಬ ಬಹು ಪವಿತ್ರವಾದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ತುಳುವು ಭಾಷೆಯನ್ನಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಬಡಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮ ದಂಪತಿಗಳಿಂದ ಶಕೆ ೧೧೯೯ನೇ ವಿಳಂಬಿನಾಮ ಸಂವತ್ಸರದ ಆಶ್ವಿಜ ಶುದ್ಧ ವಿಜಯದಶಮಿಯ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ವಿಜಯಶ್ರೀಯನ್ನೊಲಿಸಿಕೊಂಡು ಅವತರಿಸಿ ‘ವಾಸುದೇವ’ ಅಂದರೆ ‘ಪ್ರಪಂಚದೊಳಗಿರತಕ್ಕ ಪ್ರಾಣಿ ಸಮೂಹದಲ್ಲಿ ಚೇಷ್ಟಾಪ್ರದರಾಗಿರತಕ್ಕವರು’ ಎಂಬ ಯಥಾ ಯೋಗ್ಯಾಭಿಪ್ರಾಯದ ನಾಮಧೇಯವುಳ್ಳವರಾದರು.

ದ್ವಾತ್ರಿಂಶತ್ಸಲ್ಲಕ್ಷಣೋಪೇತರಾಗಿ ಶರತ್ಕಾಲದ ಪೌರ್ಣಮೆಯ ಅಹ್ಲಾದಕರ ಚಂದ್ರಮನ ಕಾಂತಿಯುಳ್ಳ ವದನದಿಂದ, ಮುಗುಳುನಗೆಯ ರೂಪದ ಅಮೃತಕಿರಣಗಳನ್ನು ಪ್ರೇಕ್ಷಕವರ್ಗದ ಸುಜೀವಸಮುದಾಯದ ಮೇಲೆ ಹರಡುತ್ತಿರುವ ಈ ಮಹಾ ಪುರುಷರನ್ನು ಪಡೆದಿರುವ, ವಸಿಷ್ಠ ಅರುಂಧತಿಯರೋ, ಅತ್ರಿ ಅನಸೂಯರೋ ಎಂಬಂತಿರುವ, ನಡುಮನೆಭಟ್ಟರು ವೇದವತಿಯಮ್ಮ ನವರೆಂಬ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳು ಏನು ಧನ್ಯರೋ! ಎಷ್ಟು ಮಾನ್ಯರೋ! ||೨೪||

ಪದ :- ಸರ್ವೇಶ ಹರಿ ವಿಶ್ವನೈಲ್ವವೂ ಪುಸಿಯಂಬ |

ದುವಾರ್ಧಿಗಳ ಮತವ ನೆರೆ ಖಂಡಿಸಿ ||

ಸರ್ವೇಶ ಹರಿ ವಿಶ್ವ ಸತ್ಯವೆಂದರುಹಿದ |

ಶರ್ವಾದಿ ಗಿರ್ವಾಣ ಸಂತತಿಯಲಿ

|| ೨೫ ||

ಟೀ. ತಾ. :- ಅನಂತಕೋಟಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡನಾಯಕನೂ, ದೇವತಾ ಸಾರ್ವಭೌಮನೂ, ಅಣುಜೀವ ಮೊದಲಾಗಿ ಮಹದ್ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಸರ್ವಾಂತ ಸರ್ವತ್ರದಲ್ಲೂ ಓತಪ್ರೋತವಾಗಿ ವ್ಯಾಪ್ತನೂ, ಕೇವಲ ಸತ್ಯನೂ, ಶಾಶ್ವತನೂ ಆದ ಶ್ರೀ ಹರಿಯು ಸರ್ವೋತ್ತಮನಲ್ಲ; ಆತನಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿವಾದ ಈ ಜಗತ್ತು ಮಿಥ್ಯಾಭೂತವಾದದ್ದೆಂದು ಪ್ರದ್ವೇಷ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಮಹಾ ದುಷ್ಟ ಹಟದಿಂದ ಸುಧಿಸಿದ ಅಜ್ಞಾನ. ಮೋಹಕಜ್ಞಾನ, ವಿಪರೀತಜ್ಞಾನ ಮೂರ್ತಿಗಳಾದ ೨೧ ಕುವಾದಿಗಳ ಮತಾನುಯಾಯಿಗಳನ್ನು ವಾದದಲ್ಲಿ ಸ್ವಕಪೋಲವಲ್ಲದ ಕೇವಲ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರ ಪುರಾಣಗಳ ವಚನಗಳಿಂದಲೇ ನಿಗ್ರಹಿಸಿ, ಶ್ರೀ ಹರಿಯೇ ಸರ್ವೋತ್ತಮನು. ಆತನಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿವಾದ ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವೂ, ಪಂಚ ಭೂತಗಳೂ, ಕಾಲ, ಕರ್ಮಗಳೂ ಸತ್ಯವೇ ಆಗಿರತಕ್ಕವು. ಇದು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಸಿದ್ಧವು. ಸತ್ಯವಾದ ವಸ್ತುವಿನಿಂದ ಮಿಥ್ಯಾತ್ಮಕವಾದ ವಸ್ತುವಿನ ಸೃಷ್ಟಿಯು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡಿಲ್ಲ. ಭಗವಂತನ ಸೃಷ್ಟಿಯು ಎಷ್ಟೆಷ್ಟೂ ವೃಥಾವಾದದ್ದಲ್ಲ. ಸೃಷ್ಟಿವಸ್ತುಗಳೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಒಂದೊಂದು ಪ್ರಯೋಜನವು ಇದ್ದೇ ಇರುವವು. ಇಂಥ ಸತ್ಯ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದನ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ರುದ್ರದೇವರೇ ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳ ಸಂತತಿಗೆಲ್ಲ ಬೋಧಿಸಿದರು.

|| ೨೫ ||

ಪದ :- ಏಕವಿಂತತಿ ಕುಭಾಷ್ಯಗಳ ಬೇರನು ತರಿದು |

ಶ್ರೀಕರಾರ್ಚಿತನೊಲುಮೆ ಶಾಸ್ತ್ರ ರಚಿಸಿ ||

ಲೋಕತ್ರಯದೊಳಿದ್ದ ಸುರರು ಅಲಿಸುವಂತೆ |

ಆ ಕಮಲನಾಭ ಯತಿನಿಕರಕೊರೆದ

|| ೨೬ ||

ಟೀ. ತಾ. :- ನಾಯಕಸೇವ್ಯದಂತೆ ಕೇವಲ ಅಗ್ರಾಹ್ಯವಾಗಿದ್ದ ದುರ್ಮತಪ್ರವರ್ತಕರ ೨೧ ಕುಭಾಷ್ಯಗಳನ್ನು ಸಕಲ ವೇದ, ಶಾಸ್ತ್ರ, ಪುರಾಣ, ವಚನಗಳಿಂದಲೇ ಖಂಡಿಸಿ, ಶ್ರೀ ಮಧ್ವೇದವ್ಯಾಸದೇವರಿಗೆ ಪೂರ್ಣ ಸಮ್ಮತ

ವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ, “ ಅಲ್ಪಾಕ್ಷರಂ, ಅಸಂಧಿಗ್ಧಂ, ಸಾರವತ್, ವಿಶ್ವತೋಮುಖಂ, ಅಸ್ಮೋಭಂ, ಅನವದ್ಯಂ” ಎಂಬ ಶ್ರೀ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಗಳಿಗಿರುವ ಸಲಕ್ಷಣಗಳುಳ್ಳ, ಹಾಗೂ ಜೀವೇಶ್ವರ ಭೇದವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಹೊಸದೊಂದು ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ, ಬದರಿಕಾಶ್ರಮವಾಸಿಯಾದ ಶ್ರೀ ಮಧ್ವೇದವ್ಯಾಸಾಖ್ಯ ಬಾದರಾಯಣದೇವರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿ ಶ್ರೀ ಮದಾಚಾರ್ಯರು ಕೃತಾರ್ಥರಾದರು.

ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರಸೂತ್ರಭಾಷ್ಯವು ಸಕಲ ಶ್ರುತಿ, ಸ್ಮೃತಿ, ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಆಧಾರಕೊಟ್ಟು ಪ್ರತಿಸಾದಿತವಾದುದರಿಂದ, ಅದೇ ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಕೇವಲ ಸಮ್ಮತವಾದದ್ದು. ಅಂತೆಯೇ, ಬಹು ಪರಿಶುದ್ಧವಾದದ್ದು. ಉಳಿದವು ಸರ್ವಥಾ ಅಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ—ಶ್ರೀ ಮಧ್ವಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಕಾರರು ಶ್ರೀ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರಾದವರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಶಿಷ್ಯತ್ವವಹಿಸಿ ಶಿಕ್ಷಿತರಾಗಿ, ಆ ಸೂತ್ರಗಳ ಅಧ್ಯಯನಮಾಡಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಿ, ತಮ್ಮ ೨೨ನೇ ದ್ವೈತಭಾಷ್ಯವನ್ನು ಶ್ರೀ ಮದಾಚಾರ್ಯರು ರಚಿಸಿದರು. ಅಂದ ಬಳಿಕ, ಮೂಲ ಗ್ರಂಥಕಾರರಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಾಚ್ಛಿಷ್ಯರಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸಗೈದು ರಚಿಸಿದ ಸೂತ್ರಭಾಷ್ಯವು ಮೂಲಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಸುಸಮ್ಮತವಾಗಿರುವಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಮೂಲ ಗ್ರಂಥಕಾರರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇ ತಿಳಿಯದಿದ್ದು, ತಾವೇ ಸ್ವಯಂ ಆಚಾರ್ಯರಾಗಿ ತಮ್ಮ ದೋಷಯುಕ್ತವಾದ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಗೋಚರಿಸಿದಂತೆ ಊಹಿಸಿ ಬರೆದ ಭಾಷ್ಯಗಳು ಮೂಲಗ್ರಂಥಕಾರರಿಗೆ ಸಮ್ಮತವಾಗಿರಬಹುದೇ ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಜ್ಞಾನಟೀಪು:—

೧. ಅಲ್ಪಾಕ್ಷರಂ:—ಎಷ್ಟು ಅಕ್ಷರಗಳಿಂದ ವಿವಕ್ಷಿತಾರ್ಥವು ಸಿದ್ಧಿಯಾಗುವದೋ ಅಷ್ಟೇ ಅಕ್ಷರಗಳು.
೨. ಅಸಂಧಿಗ್ಧಂ :— ಸಂಶಯಕ್ಕಾಸ್ಪದವಿರದೆ ಇದೇ ಎಂದು ಹೇಳುವ ನಿಶ್ಚಿತಾರ್ಥವು.
೩. ಸಾರವತ್ :—ಅನ್ಯ ಯಾತರಿಂದಲೂ ಲಭ್ಯವಾಗದ ವಿಶಿಷ್ಟಾರ್ಥವು.
೪. ವಿಶ್ವತೋಮುಖಂ :—ಬಹುಶಾಖಾನಿರ್ಣಾಯಕತ್ವವು.
೫. ಅಸ್ಮೋಭಂ :—ವ್ಯರ್ಥಾಕ್ಷರರಾಹಿತ್ಯವು.
೬. ಅನವದ್ಯಂ:—ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಿಧದ ಅಪಶಬ್ದಾದಿಗಳಿಲ್ಲದಿರುವದು.

ಶ್ರೀಷ್ಠರೇ ನಿರ್ಣಯಮಾಡಿ ಹೇಳಲಿ. ಮತ್ತು ಏನಂದರೆ-ಯಾವದೇ ಗ್ರಂಥದ ಶುದ್ಧಾಶುದ್ಧಿಗಳು ಆ ಗ್ರಂಥಕರ್ತನ ಜ್ಞಾನಾಜ್ಞಾನಗಳ ಬಲವನ್ನವಲಂಬಿಸಿರುವುದು ನಿಜವು. ದ್ವೈತಭಾಷ್ಯಕಾರರು ಅಜ್ಞಾನಾದಿ ದೋಷವಿರಹಿತವಾದ ಮಹತತ್ವವೇ ಶರೀರವಾಗುಳ್ಳ ವಾಯುದೇವರ ಅವತಾರರೆಂಬುದು ವೇದ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾದದ್ದು. ಮೂಲರೂಪದಲ್ಲೂ ಶ್ರೀ ರಮಾನಾರಾಯಣರಿಂದ ಸಕಲ ವೇದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿಳಿದವರು. ಪ್ರಥಮಾವತಾರರಾದ ಆಂಜನೇಯರು-ಹನುಮಂತದೇವರು ಸೂರ್ಯಾಂತರ್ಗತನಾದ ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣನಿಂದ ಸಕಲ ವೇದಾದಿಗಳರ್ಥವನ್ನು ಅವತಾರ ಹಾಗೂ ಯುಗ ಮರ್ಯಾದೆಗಳನ್ನು ನುಸರಿಸಿ ಪುನಃ ಅಭ್ಯಾಸಗೈದರು. ದ್ವಿತೀಯಾವತಾರರಾದ ಕಾಂತೇಯರು-ಭೀಮಸೇನದೇವರು ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣದ್ವಯರಿಂದ (ದ್ವೈಪಾಯನ ಕೃಷ್ಣ ಮತ್ತು ಯಾದವ ಕೃಷ್ಣರಿಂದ) ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ಸಕಲ ವೇದ ಶಾಸ್ತ್ರ ಪುರಾಣಗಳ ರಹಸ್ಯಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದರು. ಮತ್ತು ಅರ್ಜುನದೇವನನ್ನು ಮುಂದೆಮಾಡಿ ತಾವೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ಗೀತೋಪದೇಶವನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು. ತೃತೀಯಾವತಾರರಾದ ವೇದವತಿಪುತ್ರರು-ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಶ್ರೀಮದ್ವೇದವ್ಯಾಸದೇವರಲ್ಲಿ ಅವತಾರ, ಯುಗಗಳ ಮರ್ಯಾದೆಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಪುನಃ ಸಕಲ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೋದಿ, ತಮ್ಮ ಸ್ವರೂಪಗುಣವಾದ ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವವನ್ನು ಜಗತ್ತಿಗೆ ದೃಢಪಡಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ಈ ಅವತಾರತ್ರಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮೂಲರೂಪದಂತೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶ್ರೀಹರಿಯಿಂದಲೇ ಶಿಕ್ಷಿತರಾದ ಈ ಸರ್ವಜ್ಞಮೂರ್ತಿಗಳಿಂದ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಗ್ರಂಥಗಳು ಕೇವಲ ಪರಿಶುದ್ಧ ಹಾಗೂ ಭಗವತ್ಸಮ್ಮತವಾದವು ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಅನ್ಯಥಾ ಇಲ್ಲ. ಉಳಿದ ಭಾಷ್ಯಕಾರರ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಈ ಯಾವ ಗುಣ, ಧರ್ಮಗಳೂ ಇಲ್ಲದಿರುವದರಿಂದ, ಅವರ ಗ್ರಂಥಗಳೂ ಭಾಷ್ಯಗಳೂ ಕೇವಲ ಅಗ್ರಾಹ್ಯವಾದವೇ ಆಗಿರುವವು. ಯಾಕಂದರೆ ಅವೆಲ್ಲ ಮೂಲ ಗ್ರಂಥಕರ್ತರಾದ ಶ್ರೀ ಮದ್ವೇದವ್ಯಾಸದೇವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಭಿನ್ನವಾದ ತರ್ಕ, ಕುತರ್ಕಗಳಿಂದ ಬರೆದವೇ ಆಗಿರುತ್ತವೆ.

ಹೀಗೆ ಶ್ರೀ ಮದಾಚಾರ್ಯರು ಈ ಕುಭಾಷ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುವ ಮೂಲಕ, ಪಂಚಭೇದ, ತಾರತಮ್ಯಗಳ ಶುದ್ಧವಾದ ಪೀಠದಮೇಲೆ ಸಿದ್ಧಾಂತರೂಪದ ತಮ್ಮ ದ್ವೈತಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಯಾವಕಾಲಕ್ಕೂ ಯಾರಿಂದಲೂ ಅಲ್ಲಾ

ಡಿಸಲಾಗದಂತೆ ದೃಢವಾಗಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಆ ತಮ್ಮ ಸಚ್ಚಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಸತ್ಯಲೋಕದ ವರೆಗಿರುವ ದೇವತೆಗಳೂ ಸಹ ಶ್ರವಣಗೈದು ಮೋದಿಸುವಂತೆ, ತಮ್ಮ ನಿಜ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಪದ್ಮನಾಭ, ನರಹರಿ, ಮಾಧವ, ಅಕ್ಷೋಭ್ಯತೀರ್ಥರಿಗೂ, ಉಡುಸಿಯ ವಿಷ್ಣುತೀರ್ಥಾದಿ ಅಷ್ಟಯತಿಗಳಿಗೂ, ಸತ್ಯತೀರ್ಥಾದಿ ಮಿಕ್ಕ ಮೌನೀಂದ್ರರಿಗೂ ಮತ್ತು ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ, ನಾರಾಯಣಪಂಡಿತಾಚಾರ್ಯರೂ ಒಗೂ ಬೋಧಿಸಿ ಜಗನ್ನಾನ್ಯರಾಗಿ ಮೆರೆದರು.

ಪದ :— ಬದರಿಕಾಶ್ರಮಕೆ ಪುನರಪಿ ಪೋಗಿ ವ್ಯಾಸಮುನಿ |

ಪದಕೆರಗಿ ಸಕಲ ವೇದಾರ್ಥಗಳನು ||

ಪದುಮನಾಭಿನ ಮುಖದಿ ತಿಳಿದು ಬ್ರಹ್ಮತ್ವಯೈ |

ದಿದ ಮಧ್ವಮುನಿರಾಯಗಭಿನಮಿಸೆನು || ೨೭ ||

ಟೀ. ಶಾ. :— ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ೨ನೇ ಸಲ ಮಹಾ ಬದರಿಯ ಯಾತ್ರೆಗೆ ತಮ್ಮ ವಾಯುವೇಗದಿಂದ ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿ ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠರಿಂದ ಪರಿವೃತನಾಗಿ ವೇದೋಕ್ತ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಪದೇಶಿಸುತ್ತ ಜಿತಾಸನದ ಮೇಲೆ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತ, ರಮಾಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ಜಗತ್ತಿಗೆಲ್ಲ ಪರಾತ್ಪರ ಗುರುವಾದ ಶ್ರೀ ಮದ್ವೇದವ್ಯಾಸವೇರನ್ನು ಕಣ್ಣಣಿಯದಲೆ ನೋಡಿ, ಅವರ ಚರಣಾರವಿಂದಗಳ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಅತಿ ಪವಿತ್ರವಾದ ತನುವನ್ನೀಡಾಡಿ, ಅವರ ವರ, ಅಭಯ ಮುದ್ರಾ ಹಸ್ತಗಳಿಂದ ಬಹು ಪ್ರೇಮಪೂರ್ವಕ ಉದ್ಭವರಾಗಿ, ಕೆಲವು ಕಾಲ ಅಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಿ, ಅವರಿಂದ ಸಕಲವೇದ. ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಹೆಚ್ಚಿನಾರ್ಥವನ್ನು ಗ್ರಹಣ ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವದಿಂದ ಸಿದ್ಧಾಂತರೂಪದ ದ್ವೈತ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ವಿರಚಿಸಿ ಅದರ ಪ್ರತಿಫಲವಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಪದವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಶ್ರೀಮನ್ಮಧ್ವಮುನೀಶ್ವರರಿಗೆ ದಂಡವತ್ಪ್ರಣಾಮಗೈಯುವೆನು. || ೨೭ ||

ಪದ :— ಜಯ ಜಯತು ದುರ್ವಾದಿ ಮತತಿಮಿರಮಾರ್ತಾಂಡ |

ಜಯ ಜಯತು ನಾದಿಗಜ ಪಂಚಾನನ ||

ಜಯ ಜಯತು ಚಾರ್ವಾಕ ಗರ್ವಪರ್ವತ ಕುಲಶ |

ಜಯ ಜಯತು ಜಗನ್ನಾಥ ಮಧ್ವನಾಥಾ || ೨೮ ||

ಟೀ. ತಾ. :—ಇಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೆ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಮಹಾ ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿ, ಈಗ ೨ ನುಡಿಗಳಿಂದ ಅವರ ವಾದಿನಿಗ್ರಾಹಕ ಮಹಾಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಶ್ಲಾಘಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆ ಮಹಾತ್ಮರಲ್ಲಿ ಜಗದ್ಗುರುತ್ವ, ಜಗನ್ನಿಯಾಮಕತ್ವ, ಜಗದುದ್ಧಾರಕತ್ವಗಳ ವಿಕೀಕರಣದಿಂದ, ರಾಜರಾಜೇಶ್ವರನ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಭಟ್ಟಂಗಿಗಳು ಅವನ ಬಿರುದಾವಳಿಗಳನ್ನು ಹೊಗಳುವಂತೆ, ಸುರಸಾರ್ವಭೌಮರಾದ ಈ ಮಹಂತರ ಮಹಾ ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಪಾದರಾಜಯತಿಗಳು “ ಜಯಜಯತು ” ಎಂದು ಭಟ್ಟಂಗಿಯನ್ನು ಚತುರ್ವಾರ ಉಗ್ಗಡಿಸಿ ಹೊಗಳಿದ್ದಾರೆ. ಅದರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನೆಂದರೆ—ಒಂದೇ ಪದವನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ಹೇಳುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯಾರ್ಥದಿಂದಲೂ, ೨ ಸಲ ಹೇಳುವುದು ಅದರಾರ್ಥದಿಂದಲೂ, ೩ ಸಲ ಹೇಳುವುದು ನಿಶ್ಚಿತ, ಪ್ರಮಾಣಾರ್ಥದಿಂದಲೂ, ನಾಲ್ಕು ಸಲ ಹೇಳುವುದು ಮಹಪುರುಷಾರ್ಥದಿಂದಲೂ ಎಂದು ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು ಈ ಪದವು ಇಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಸಲ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಕಾರಣ, ಅದರಿಂದ ವರ್ಣಿತರಾದ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಕಥಾಪಠಣದಿಂದ ಸುಜೀವರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಜಯರೂಪದ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯುಂಟಾಗುವದೆಂದೂ, ಅಂಥ ಮೋಕ್ಷಪ್ರದತ್ವವು ಈ ಮಹಾತ್ಮರಲ್ಲೇ ಉಂಟೆಂಬುದೂ ದೈರ್ಯತಕವಾಗುವುದು. ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ಅಸದೃಶ ಜ್ಞಾನ, ಭಕ್ತಿ, ವೈರಾಗ್ಯಾದಿ ಅತಿಶ್ರೇಷ್ಠ ಗುಣಗಳಿಂದ ಇಡೀ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಲ್ಲೇನೆ ಪೂರ್ಣ ಜಯಶೀಲರಾದವರು. ದುರ್ವಾದಿಗಳ ೨೧ ಕುಮತಗಳೆಂಬ ಕತ್ತಲೆಯ ಸಮೂಹವನ್ನು ನಿಲ್ಲದೊಡಿಸಿದ ಪ್ರಖರ ವಿಜ್ಞಾನ ಭಾಸ್ಕರರು. ತಮ್ಮ ಸತ್ತಿದ್ದಾಂತದ ವಾದವನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸಲಾಬಂದ ದಿಗ್ಗಜಗಳಂತಿರುವ ವಾದಿಸಮೂಹವನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುವಲ್ಲಿ ಪಂಚಾನನ ಸದೃಶರಾಗಿದ್ದವರು. ಸರ್ವಕ್ಕೂ ನಾಸ್ತಿ ನಾಸ್ತಿಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ನಾಸ್ತಿಕವಾದವೆಂಬ ಸರ್ವತವನ್ನು ಸಹಸ್ರಶಃ ಛೇದಿಸುವಲ್ಲಿ ವಜ್ರಾಯುಧದಂತಿಹರು. ಈ ಜಗತ್ತಿನ ಈಶತ್ವ, ವಶತ್ವ, ನಿಯಮನತ್ವ, ಪಾಲನತ್ವ, ಗತಿಪ್ರದತ್ವಾದಿಗಳು ಈ ಮಹಾತ್ಮರಲ್ಲೂ ಕಾಣುತ್ತಿರುವ ಕಾರಣ ‘ ಜಗನ್ನಾಥ ’ ಎಂಬ ಸಾರ್ವಭೌಮತ್ವದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಬಿರುದು ಇವರಿಗೂ ಅನುರೂಪವಾದದ್ದು. ವೇದಪುರುಷನು ಈ ದೇವತಾಶ್ರೇಷ್ಠರ ಮೂಲ ಹಾಗೂ ಅವತಾರತ್ರಯಗಳ ನಾಮ ಮತ್ತು ಮಹ ಮಹಾತ್ಮ್ಯಗಳನ್ನು “ ಪಂಚಾರ್ಚಾತ್ಮಕ ಬಳಿತಾ ಸೂಕ್ತ ”

ದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿರುವಂತೆ, ಇವರ ಪ್ರಥಮಾವತಾರದ ನಾಮವಾದ “ ಹನುಮಂತ ” ಎಂಬ ಪದವು, “ ನಿಸ್ಸಂದೇಹಾತ್ಮಕ ಹಾಗೂ ಬಹು ಸಮೀಚೀನವಾದ ಜ್ಞಾನಪೂರ್ಣಾರ್ಥ ” ದ್ವೈತಕವಾಗಿಯೂ, ದ್ವಿತೀಯಾ ವತಾರದ ನಾಮವಾದ “ ಭೀಮಸೇನ ” ಎಂಬ ಪದವು, “ ಸಕಲ ವೇದ, ಇತಿಹಾಸ, ಪುರಾಣ, ಪಂಚರಾತ್ರಾದಿ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುಪರಾರ್ಥ ಸಚ್ಚಾಸ್ತ್ರ ಗಳನ್ನು ಸರ್ವದಾ ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತ ದುಷ್ಟನಿಗ್ರಹ, ಶಿಷ್ಟಪರಿ ಪಾಲನಕರ್ತಾರ್ಥ ” ದ್ವೈತಕವಾಗಿಯೂ, ತೃತೀಯಾವತಾರದ ನಾಮವಾದ “ ಮಧ್ವ ” ಎಂಬ ಪದವು, “ ಅಸದೃಶ ಪ್ರಕಾಶಮಾನ ಹಾಗೂ ನೋಕ್ಷ ಪ್ರದ ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರಾರ್ಥ ” ದ್ವೈತಕವಾಗಿಯೂ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯವಾಗಿದ್ದು ಸಕಲ ಜೀವರ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯು ಇವರ ಕರ್ತೃತ್ವಕ್ಕೆ ಅಧೀನವಾದಕಾರಣ ‘ ನಾಥ ’ ಪದವು ಶ್ರೀ ಹರಿಯಂತೆ ಇವರಲ್ಲೂ ಅನ್ವರ್ಥಕವಾದದ್ದೆಂದು ಇವರಿಗೆ “ ಮಧ್ವನಾಥಾ ” ಎಂಬ ಪದಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಮಹಾ ಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಈ ಗ್ರಂಥಕರ್ತರು ಮಾಡಿರುವದಕ್ಕೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು. || ೨೮ ||

ಪದ :- ತುಂಗಕುಲ ಗುರುವರನ ಹೃತ್ಕಮಲದೊಳು ನೆಲೆಸೆ |
 ಭಂಗವಿಲ್ಲದ ಸುಖವ ಸುಜನಕೆಲ್ಲ ||
 ಹಿಂಗದೆ ಕೊಡುವ ಗುರುಮಧ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿ ಶ್ರೀ |
 ರಂಗವಿಠಲನೆಂದು ನೆರೆನಂಬಿರೋ || ೨೯ ||

ಟೀ. ತಾ. :- ಈ ಪೃಥ್ವಿಯಮೇಲಿನ ಯಾವತ್ತೂ ಮತಗಳಲ್ಲೇನೆ ಅತಿ ಕ್ಷೇಮಕರವಾದ ಮತ್ತು ಸತ್ಯವಾದ, ಅಂತೆಯೇ ಉತ್ತಮವಾದ ಸಿದ್ಧಾಂತವೆನಿಸಿದ ದ್ವೈತಶಾಸ್ತ್ರ (ಮತ) ಸ್ಥಾಪಕರಾದ, ಶ್ರೀ ಮನ್ಮಥ್ವಾಚಾರ್ಯರ ಪವಿತ್ರವಾದ ಹೃತ್ಕಮಲಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯವಾಸಮಾಡಿದ ಶ್ರೀರಮಾರಮಣನಾದ ‘ ರಂಗವಿಠಲಾತ್ಮಕ ಹರಿಯು ’, ಶ್ರೀವಾಯುದೇವರೇ ನಮ್ಮ ನಿಜಜನಕರು, ಗತಿಗೋತ್ರರು, ಅನಿಮಿತ್ತಬಾಂಧವರು ಎಂದು ದೃಢಮನಸಿನಿಂದ ನಂಬಿ ಭಜಿಸುವ ಸುಜೀವರನ್ನು, ಈ ಜನನ ಮರಣಾಖ್ಯವಾದ ದುಃಖಮಯ ಸಂಸಾರ ಬಂಧನದಿಂದ ಬಿಡಿಸಿ, ನಿರ್ದುಷ್ಟವಾದ ಸುಖಸಂಪೂರ್ಣಸ್ಥಾನವೆನಿಸುವಂಥ ನೋಕ್ಷವನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವನು. ಈ ಮಾತಿಗೆ, ವಾಯುದೇವರನ್ನು

ನಂಬಿ ಪರಮಪುರುಷಾರ್ಥವನ್ನು ಪಡೆದ ಸಕಲ ಭಗವದ್ವೈಕ್ಯರೂ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ
ರುನರು. ಆದ್ದರಿಂದ, ಇಂಥ ಮಹಾತ್ಮರನ್ನು ತಪ್ಪದೆ ಪ್ರತಿ ಮುಹೂರ್ತದ
ಲ್ಲಿಯೂ ಧ್ಯಾನಮಾಡುವದು ಮುಮುಕ್ಷುಗಳ ಮುಖ್ಯ ಸಾಧನವಾದುದರಿಂದ,
ಈ ದೇವತಾಸಾರ್ವಭೌಮರ ಧ್ಯಾನಶ್ಲೋಕವು ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ಧ್ಯಾನಶ್ಲೋಕ :—

“ ಯೋ ವಿಪ್ರಲಂಭವಿಪರೀತಮತಿ ಪ್ರಭೂತ |
ನಾದಾನ್ನಿರಸ್ಯ ಕೃತವಾನ್ಭವಿ ತತ್ತ್ವನಾದಂ ||
ಸರ್ವೇಶ್ವರೋ ಹರಿರಿತಿ ಪ್ರತಿಪಾದಯಂತ |
ಮಾನಂದತೀರ್ಥಮುನಿವರ್ಯಮಹಂ ನಮಾಮಿ || ೧ ||

ಶ್ರೀಗುರುಮಧ್ವೇಶಾರ್ಪಣಮಸ್ತು.

ಫಲಶ್ರುತಿ

ಶ್ರೀಮದ್ಧರಿದಾಸಕೂಟದ ಆದಿ ಕವಿಗಳ ಮುಕುಟಮಣಿಯಾದ ಶ್ರೀ
ಶ್ರೀಪಾದರಾಜಯತೀಶ್ವರರು ರಚಿಸಿದ ಈ ಮಧ್ವನಾಮಕ್ಕೆ ಭಗವದಪರೋಕ್ಷಿ
ಗಳಾದ ಶ್ರೀಮಜ್ಜಗನ್ನಾಥದಾಸರಾಯರು ರಚಿಸಿರುವ ಫಲಶ್ರುತಿಯು.

ಪದ :— ಸೋಮ ಸೂರ್ಯೋಪರಾಗದಿ ಗೋಸಹಸ್ರಗಳ |
ಭೂಮಿದೇವರಿಗೆ ಸುರನದಿಯ ತಟದಿ ||
ಶ್ರೀಮುಕುಂದಾರ್ಪಣನೆನುತ ಕೊಟ್ಟ ಫಲವಕ್ಕು |
ಈ ಮಧ್ವನಾಮ ಬರೆದೋದಿದವಗೆ || ೩೦ ||

ಟೀ. ತಾ. :— ಚಂದ್ರ, ಸೂರ್ಯಗ್ರಹಣಗಳೆಂಬ ಮಹಾ ಪರ್ವಣಿ
ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ, ಗೋ, ಭೂ, ಹಿರಣ್ಯ, ವಸ್ತ್ರಾದಿಗಳ ದಾನದಿಂದ ಮಹತ್ಪಲ
ವುಂಟೆಂಬುದು ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಚನವು. ಅಂಥ ಪ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಸ್ರ ಬಳ್ಳೇ

ಪುಷ್ಪವಾದ ಕರುಸಹಿತ ಗೋವುಗಳನ್ನು ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಸಂಪನ್ನರಾದ ಸಾಧು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ “ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು ಪ್ರೇರಣಯಾ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ ” ಎಂಬ ಅನುಸಂಧಾನದಿಂದ, ಲೋಕಪಾವನಿ ಹಾಗೂ ಮಹಾ ಮಂಗಲಸ್ವರೂ ಪಿಣಿಯಾದ ಭಾಗೀರಥಿ (ಗಂಗಾ) ನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ದಾನಮಾಡಿದ ಮಹಾ ಪುಣ್ಯಾಂಶದಷ್ಟು ಫಲವು, ಈ ಮಧ್ವ ನಾಮವನ್ನು ಸದ್ಭಕ್ತಿಭಾವನೆಯ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ನಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ನೆರೆಹೊರೆಯು ಕೇಳುತ್ತಂತೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಪಠಿಸುವ ಸುಜೀವರಸ ಸತ್ಯವಾಗಿ ಲಭಿಸುವದು ಏಕೆಂದರೆ-ಯಾವ ಕರ್ಮಜದೇವತಾಗಣಪ್ರವಿಷ್ಟರಾಗಿದ್ದು, ಬಹು ಪುರಾತನದವರೆನಿಸಿದ ಧ್ರುವಮಹರಾಜರ ಅಂಶದಿಂದ, ಬ್ರಹ್ಮಾವಿಷ್ಟರಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀವಾದರಾಯರ ಶುದ್ಧವಾಕ್ಯಧೆಯಿಂದ ವಿರಚಿತವಾದ, ವಾಯುದೇವರ ಮಹಾತ್ಮ್ಯವರ್ಣನೆಯ ಈ ಶ್ರೀಷ್ಠ ಕವನದಲ್ಲಿ, ಅವತಾರತ್ರಯ ಸಹಿತರಾದ ಪ್ರಧಾನ ವಾಯುದೇವರು ಪೂರ್ಣ ಸನ್ನಿಹಿತರಾಗಿ ನೆಲೆಸಿಹರು. ಇಂಥ ಭವತಾರಕವಾದ ಪದ್ಯವನ್ನು ತ್ರಿಕರ್ಣಶುದ್ಧಿಯಿಂದ ಪಾಡುವ ಸುಜೀವರಿಗೆ ಮಹಾದುರ್ಲಭವಾದ ಮೋಕ್ಷವೇ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿ, ಸಹಸ್ರ ಗೋದಾನಗಳ ಫಲವು ಲಭಿಸುವದೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದು ಹೆಚ್ಚಿನದಲ್ಲ.

ಪವ :— ಪುತ್ರರಿಲದನರು ಸತ್ತುತ್ರೈದುನರು ಸ |

ವೃತ್ರದಲಿ ದಿಗ್ವಿಜಯವಾಹುದು ಸದಾ ||

ಶತ್ರುಗಳು ಬೀಳ್ವರಪಮೃತ್ಯು ಬರಲಂಜುವದು |

ಸೂತ್ರನಾಮಕನ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮಾತ್ರದಿ || ೩೧ ||

ಟೀ. ತಾ. :— ಸಕಲ ಜೀವರೂಪಿಗಳಲ್ಲಿದ್ದು ಅವರವರ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಹಂಸಮಂತ್ರಜಪವನ್ನು ಆಯಾ ಜೀವರ ಅಜನ್ಮಮರಣಪರ್ಯಂತ ಅಖಂಡವಾಗಿ ಏಕಪ್ರಕಾರ ಮಾಡುತ್ತ, ಜಗತ್ಸಾತ್ರವನ್ನು ಪಿಡಿದು ಭವಾಖ್ಯ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ನರಗೊಂಬಿಗಳನ್ನು ನಾನಾವಿಧವಾಗಿ ಕುಣಿಸುತ್ತಿರುವ ಸೂತ್ರ ನಾಶಕ ಪ್ರಾಣದೇವರ ನಿತ್ಯ ಸ್ಮರಣೆಯ ಪುಣ್ಯದಿಂದ, ಸುತವಿಹೀನರಾದವರಿಗೆ ಪಿತನನ್ನು ಸದ್ಗತಿಗೆ ಕಳಿಸತಕ್ಕಂಥ ಬಹು ಯೋಗ್ಯ ಪುತ್ರರು ಜನಿಸುವರು. ಅಥವಾ-ಸರ್ವಜೀವರಲ್ಲೂ ತಾವಿದ್ದು ಆ ಜೀವರೊಡನೆ ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ಸಹಿತಾಗಿ

ತಾವೂ ಜನಿಸುವ ವ್ಯಾಜದಿಂದ (ಹ. ಕ. ಸಾರ ಸಂ. ೨,೧೨- ಶ್ಲೋ. ೪,೩೧) ಆ ಪಿತರಾದ ಸುಜೀವರಿಗೆ ತಾವೇ ಪುತ್ರರೆನಿಸಿ, ತಮ್ಮ ಸಜ್ಜಾಸ್ತ್ರವೆಂಬ ತೀರ್ಥದ ಸ್ನಾನ, ಪ್ರಾಶನಗಳನ್ನಿತ್ತು ಅವರನ್ನು ದ್ಧಾರಗೈದು ತನ್ನೂಲಕ ಪುನ್ನಾಮ ನರಕವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನೇನರು. ಹೀಗೆ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಪರಮಾನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾದ ಅವರ ಭಕ್ತಮಹಾಶಯರಿಗೆ ಐಹಿಕವೇನು ! ಪಾರ ತ್ರಿಕವೇನು ! ಸರ್ವತ್ರದಲ್ಲೂ ದಿಗ್ವಿಜಯವೇ-ಸುಖಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಭೋಗವೇ ಸಥೈವಸಿದ್ಧವಾಗಿ ಲಭಿಸುವದು. (ಹ. ಕ. ಸಾರ ೨-೧) ಆದುದರಿಂದ, ಗರುಡದೇವರ ಗ್ರಹದಲ್ಲಿದ್ದವನಿಗೆ ಉರುಗನ ಭಯವುಂಟೆ? ಎಂಬಂತೆ ವಾಯು ದೇವರ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಎಂದಿಗಾದರೂ ವೈರಿಗಳ ಭಯವು ಇದ್ದೀತೇ ? ಸರ್ವಥಾ ಇರಲಾರದು. “ ಅರಿಗಳೇ ಸಖರಕ್ಕು, ಅತಿ ವಿಷಾಮೃತವಕ್ಕು | ಉರಗ ಪೂಮಾಲ್ಯಕ್ಕು ಉರಿ ತಣ್ಣಗಕ್ಕು || ಶರಥಿ ಗೋಷ್ಠದವಕ್ಕು ಶರ ಘಾತ ತೃಣವಕ್ಕು | ನರಹರಿಯ ನಾನುವನು ನಂಬಿ ಪರಿಪರಿಗೆ ” ಎಂದು ಶ್ರೀಮದ್ವಿಜಯದಾಸನಾರ್ಯರು ಹಾಡಿದ ಹಿಂದುಕ್ತಿಯಂತೆ, ವೈರಿಗಳೇ ಇಲ್ಲದಿರುತ್ತರು. ಇದ್ದುದಾದರೆ ಅವರು ಬಾಳದೆ ಬಿದ್ದು ಹೋಗುವರು. ಇನ್ನು ಅಧ್ಯಾತ್ಮದೃಷ್ಟಿಯ ಅಂತರಂಗದ ವೈರಿಗಳಾದ ಕಾಮಾದಿಗಳ ಪದ್ವಿಕಾರಗಳೂ, ಈಷಣತ್ರಯಗಳೂ, ಅಹಂಮನಕಾರಗಳೂ, ಸುಜೀವರ ಉದ್ಭವಿಗೇ ಪ್ರತಿ ಬಂಧಕ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳೇ ಆಗಿದ್ದಾಗ್ಯೂ, ಅವೆಲ್ಲವೂ, ಅನಿಲದೇವರ ಒಲುಮೆಯ ಮಹಾ ಪ್ರಸಾದರೂಪದ ಪ್ರಚಂಡವೇಗವುಳ್ಳ ವಾಯ್ವಾಸ್ತ್ರದಿಂದ, ದಶದಿಕ್ಪು ಗಳಿಗೆ ಹಾರಿಹೋಗುವವು. ಶ್ರೀಹರಿ ವಾಯುಗಳ ಸದ್ಭಕ್ತರಿಗೆ ಪ್ರಾರಬ್ಧವಶ ದಿಂದ ಘಟಿಸುವ ದುಷ್ಕರ್ಮಗಳ ದೋಷಮೂಲಕವಾದ ಅಪಮೃತ್ಯುವೂ ಕೂಡ ಪರಿಹಾರವಾಗುವದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಮೋಕ್ಷಾಪ್ತಿ ಪರಮಪುರುಷಾರ್ಥರೂಪದ ಮಹ ದೈಶ್ವರ್ಯವೂ ಲಭಿಸುವದು. ಈ ಮಾತಿನನಿದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಪುರಾಣಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯ ಅಜಾಮಿಳನೆಂಬ ವಿಪ್ರೋತ್ತಮನೂ ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಪದ್ಯದ ಫಲಶ್ರುತಿಕಾರರೂ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿರುವರು. ಆದುದರಿಂದಲೇ, ಶ್ರೀಮಜ್ಜಗನ್ನಾಥದಾಸನಾರ್ಯರು ತಮಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಅಪಮೃತ್ಯುವಿನ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ರುದ್ರಾದಿ ಅನ್ಯ ದೇವತೆ ಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸದೆ “ ಅಪಮೃತ್ಯು ಪರಿಹರಿಸು ಅನಿಲದೇವ || ” ಎಂದು ಭಕ್ತಿಭಾವದಿಂದ ಅಪಮೃತ್ಯುವಿಗೆ ಮೃತ್ಯುಸ್ವರೂಪರಾದ ವಾಯುದೇವರನ್ನೇ

ಮೊರೆಹೊಕ್ಕು ಆರಾಧಿಸಿ ಆ ಮಹದ್ವಿಪತ್ತಿನಿಂದ ಪಾರಾದರು. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ಮಹಾ ಭಯಂಕರರಾದ ಯಮಭಟರೂ ಕೂಡ ನಾಯುಭಕ್ತರ ಸಮಾಪದಲ್ಲಿ ಹಾಯಲು ಹೆದರುವರು. ಮರಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರಿ ವಾಯುಗಳ ಸ್ಮರಣೆಯ ಧ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಒಡಗದಿರುವದೂ, ಅವರ ನಾಮಗಳನ್ನು ಜಿಹ್ವೆಗೆ ಬಾರದಿರುವದೂ, ಒಂದು ವಿಧದ ಅಪಮೃತ್ಯುವೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು. ಅದಕ್ಕೇನೆಂದು ಮರಣವೆಂದೂ ಅನ್ನಬಹುದು. ಆದಕಾರಣದಿಂದ, ಶ್ರೀಹರಿವಾಯುಗಳ ಪಾದಪದ್ಮ ಸ್ಮರಣೆಯ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅವರ ನಾಮೋಚ್ಚಾರಣೆಯನ್ನು ಗೈಯುತ್ತ ಪ್ರಾಣೋತ್ತಮಣವಾಗುವದೇ ಶ್ರೀಹರಿವಾಯುಗಳ ಶರಣರ ಸುಲಕ್ಷಣವು. ಅಂತೆಯೇ, ಈ ಮಹದ್ವ್ಯಾಧಿವನ್ನು ತಮಗೆ ಕೊನೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸೆಂದು ಶ್ರೀಪುರಂದರದಾಸಮಹರಾಯರು ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು “ಕರುಣಿಸೋ ಕೃಷ್ಣ ಕರುಣಿಸೋ | ಯನ್ನ | ಮರಣಕಾಲದಿ ನಿನ್ನ ಸ್ಮರಣೆ ಬರುವಂತೆ ||” ಎಂದು ಕಡುಬೈದಿದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು. ಆದರೆ, ಈ ನಾಮಸ್ಮರಣೆ, ಉಚ್ಚಾರಣೆಗಳ ಭಾಗ್ಯವು ಸರ್ವರಿಗೂ ಲಭ್ಯವಾಗದೆ, ಪಾರಬ್ಧ ಬತ್ತಿದ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮರಿಗಷ್ಟೇ ದೊರೆಯತಕ್ಕದ್ದಾಗಿದೆ. ಈ ಮಾತಿಗೆ ಅಜಾಮಿಹ ನೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮನೇ ಪ್ರಬಲ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿರುವನು.

ಪದ :— ಶ್ರೀಪಾದರಾಜರುಸುರಿದ ಮಧ್ವನಾಮ ಸಂ |

ತಾಪವನು ಕಳೆದು ಸೌಖ್ಯವನೀವುದು ||

ಶ್ರೀಪತಿ ಜಗನ್ನಾಥವಿಠಲನ ತೋರಿ ಭವ |

ಕೊಪಾರದಿಂದ ಕಡೆಹಾಯಿಸುವದು || ೩೨ ||

ಟೀ. ತಾ. :— ಶತಸಂಖ್ಯಾಕರಾದ ಪುಣ್ಯಶ್ಲೋಕ ಆದಿ ಮಹರಾಯರಲ್ಲಿ ಆದಿಯವರಾದ ಧ್ರುವರಾಜರ ಅಂಶದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಾವಿಷ್ಟರಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಪಾದರಾಜ (ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ) ಯತಿರಾಜರು, ಮಹಾಪರೋಕ್ಷಿಗಳಾಗಿ ವಾಯುದೇವರ ಅಸದೃಶವಾದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವರ್ಣನ ರೂಪದ ಈ ಪ್ರಾಕೃತ-ಕನ್ನಡ-ಪವಮಾನಸ್ತುತಿಯನ್ನು, ಗೀರ್ವಾಣಭಾಷೆಯ ಪರಿಜ್ಞಾನವಿರದ ಶ್ರೀಹರಿ ವಾಯುಗಳ ಭಕ್ತರೋದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಸುಹೃದಯಾಂತಃಕರಣದಿಂದ ವಿರಚಿಸಿದರು. ಅದುದರಿಂದ, ಭಗವದ್ಭಕ್ತರಾದವರು ಪ್ರತಿದಿನದಲ್ಲಿ

ತ್ರಿಕಾಲಗಳಲ್ಲೂ ತಪ್ಪದೆ ದೇವನಾಡಿಯ ಈ ಪದ್ಯವನ್ನು ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪಠಿಸುವದರಿಂದ, ಐಹಿಕದಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ, ಆದಿತ್ಯವಿಕ, ಆದಿಭೌತಿಕಗಳೆಂಬ ತಾಪತ್ರಯಗಳು ನಿವಾರಣವಾಗಿ, ಪುರುಷಾರ್ಥಸಾಧನವು ಕೈಗೂಡಿ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಭೋಗಾನಂತರ ಸ್ವಬಿಂಬಾತ್ಮಕ “ಜಗನ್ನಾಥ ವಿಠಲ”ನ ಸಂದರುಶನವಾಗಿ ಜನನಮರಣಲಕ್ಷಣದ ಈ ಸಂಸಾರಸಾಗರೋತ್ತಾರಣದದ್ವಾರ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವದು.

ವಿಶೇಷಾಂಶ : — ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಿದಂತೆ, ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಇಕ್ಷ್ವಾತ್ಯುಸ್ತೌರೂ, ಭಗವದ್ಭಕ್ತಾಗ್ರೇಸರರೂ ಆದ ಧ್ರುವಮಹರಾಯರ ಅವತಾರರಾದ ಶ್ರೀಪಾದರಾಜರ ಸೇವೆಯ ಲಾಭವು ತಮಗೆ ಸುದೈವದಿಂದ ಲಭಿಸಿ, ತನ್ಮೂಲಕವಾಗಿ ಶ್ರೀಹರಿ ವಾಯು ಗುರುಗಳ ಅನುಗ್ರಹವು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅಧಿಕವಾಗಲಿ, ಎಂಬ ಶ್ರೇಯೋಭಿಲಾಷೆಯಿಂದಲೇ ಶ್ರೀಮಜ್ಜಗನ್ನಾಥದಾಸರಾಯರು ಪ್ರಾಕೃತಪದ್ಯರೂಪದ ಈ ವಾಯುಸ್ತುತಿಗೆ ಫಲಶ್ರುತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿ, ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಪಾದರಾಜರಂತರ್ಗತ ವಾಯ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿ “ಶ್ರೀ ಜಗನ್ನಾಥ ವಿಠಲ” ಗರ್ವಿಸಿ ಕೃತಾರ್ಥರಾದರು. || ೩೨ ||

ಶ್ರೀಗುರುಮಧ್ಯೇಶಾರ್ಪಣಮಸ್ತು

ಪರಿಶಿಷ್ಟ ೧.

ವಾಯುದೇವರ ಪ್ರಸಿದ್ಧರೂಪ, ನಾಮಗಳು

ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದೊಳಗೆ ಸೃಷ್ಟ್ಯರಾವ ಅನಂತಜೀವರ ಚತುರ್ವಿಧ ಶರೀರಗಳಲ್ಲೂ ಅನೇಕ ರೂಪಗಳಿಂದಿರುವದರಿಂದ, ಶ್ರೀಹರಿ ರಮಾರೂಪಗಳ ಅನಂತತ್ವದ ತರುವಾಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವಾಯುದೇವರೂಪಗಳೂ ಅನಂತವಾಗಿಯೇ ಇರುವವು. ಅಂಥವುಗಳಲ್ಲಿ ಜಗತ್ಪಾಲಕತ್ವದಿಂದ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವಾದ “**ಪ್ರಾಣಾದಿಪಂಚ, ನಾಗಾದಿಪಂಚ**”-ಈ ದಶರೂಪಗಳೂ ಹಾಗೂ ಜಗತ್ತಿನ ಧಾರಣಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರುವ ಕೇವಲ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ “**ವಾಯುಕೂರ್ಮಾದಿಪಂಚ**” ರೂಪಗಳೂ-ಹೀಗೆ, ಒಟ್ಟು ಪಂಚದಶರೂಪಗಳು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವವು. ಈ ಪ್ರಾಣಾದಿಪಂಚ, ನಾಗಾದಿಪಂಚರೂಪಗಳು ಪ್ರಾಣಿಸಮೂಹದ ಭೌತಿಕ ಶರೀರಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ವವಿಧದ ಅಂತರ್ಬಾಹ್ಯ ವ್ಯಾಪಾರಗಳಿಗೂ, ಪಂಚವಿಧದ ಅವಿದ್ಯಾ, ಕುಮೋಹಗಳನ್ನು ಸುಜೀವರಿಗೆ ಬಿಡಿಸುವಂಥ, ದುರ್ಜೀವರಿಗೆ ಬಂಧಿಸುವಂಥ ರೀತಿಯಿಗಳಿಗೂ ಕಾರಣವಾಗಿಹವು. ಈ ಜಗತ್ತಿನ ಧಾರಣಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರುವ ವಾಯುದೇವರ “**ಸೂತ್ರ, ಕೂರ್ಮ, ಶ್ವಾಸ, ಅಣೋರಣೋಯಾನ್, ಮಹತೋ ಮಹಿಯಾನ್**” ನಾಮಕರೂಪಗಳ ವಿಸ್ತಾರವಿವರಣೆಯು ೧೫ನೇ ಪುಟದಲ್ಲಿ ಆಗಿರುವದು.

ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಸ್ವರೂಪ ಶರೀರಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಇರತಕ್ಕ ಬಿಂಬನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಕೊನೆಗೆ ಆ ಜೀವರಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಗತಿಗಳ್ನೀಯುವ, ಲಿಂಗಶರೀರದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮ, ವಾಣಿ, ಭಾರತೀಯರನ್ನೊಡಗೊಂಡಿರುವ, ಲಿಂಗಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ದೇವತೆಗಳಿಗಾವಾಸಸ್ಥಾನವಾದ ಅನಿರುದ್ಧ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಾದಿ ತತ್ವೇಶರಿಗೆ ನಿಯಾಮಕರಾಗಿರುವ, ಮತ್ತು ಸರ್ವ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಬಾಹ್ಯ ಭೌತಿಕದೇಹಗಳಲ್ಲಿದ್ದು, ಅಲ್ಲಿರುವ ಚತುರ್ವಿಂಶತಿ ತಾತ್ವಿಕ ದೇವ, ಸ್ಥಿತೃರಿಗೆ ನಿಯಮನಮಾಡುತ್ತ, ಆ ದೇಹಿಗಳಿಂದ ಅವರವರ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸುವ ವಾಯುದೇವರು ಕ್ರಮವಾಗಿ ‘**ಮಾತರಿತ್ವ, ಸೂತ್ರ, ಪನಮಾನ,**’ ಮತ್ತು ‘**ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣ**’ ರೆಂದು ಕರೆಸುವರು. ಜೀವರನ್ನು ಬಾಹ್ಯಶರೀರದಲ್ಲಿ

ಹೊಗಿಸುವ ಹಾಗೆಯೇ ಹೊರಗೆ ಹೊರಡಿಸುವ ಮತ್ತು ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ತಿಗೆ 'ಚೇಷ್ಟಾಪ್ರದಃ' ಅರ್ಥಾತ್, ಚಲನವಲನಾದಿ ಸರ್ವಕ್ರಿಯಾಕಾರಕರೂಪವು 'ಪ್ರಾಣ' ನಾಮಕವೆಂದೂ, ಜೀವಕೋಟಿಯ 'ಧಾರಣಾಪ್ರದಃ' ಅರ್ಥಾತ್, ಸಂರಕ್ಷಕ ರೂಪವು 'ಧರ್ಮ' ನಾಮಕವೆಂದೂ, ಈ ಜಗತ್ತಿಗೆ 'ಸತ್ತಾಪ್ರದಃ' ಅರ್ಥಾತ್, ಕ್ಷೇಮವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ರೂಪವು 'ವಾಯು' ನಾಮಕವೆಂದೂ, ಸಮಸ್ತ ಜೀವರಿಗೆ ಅವರವರ ಯೋಗ್ಯ 'ಗತಿಪ್ರದಃ' ಅರ್ಥಾತ್, ಚಿರಸುಖ, ಸುಖದುಃಖ, ದುಃಖಸ್ಥಾನದಾಯಕ ರೂಪವು 'ಮುಕ್ತಿ-ಭಕ್ತಿ' ನಾಮಕವೆಂದೂ ಕರೆಸುವವು.

ಹೀಗೆ, ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಸ್ಥಿತಿಕಾಲದಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ವಾಯುದೇವರ ಸರ್ವ ಕಾರ್ಯರೂಪಗಳು ಮಹಾಪ್ರಳಯವಾಗಲು ಮೂಲರೂಪದಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯವಾಗುವವು. ವಾಯುದೇವರ ಮೂಲರೂಪಕ್ಕೂ ಅವತಾರರೂಪಗಳಿಗೂ ಕಿಂಚಿತ್ಪ್ರೇದವುಂಟು. ಅವು ಯುಗಧರ್ಮಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ "ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿಃ ಸ್ರಾಯಶೋ ಮಾರುತಸ್ವ" (ಶ್ರೀಮದ್ಭಾರತ ತಾತ್ಪರ್ಯ, ನಿರ್ಣಯ) ಎಂಬ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಉಕ್ತಿಯಂತೆ ಅಷ್ಟಷ್ಟು ಗುಣ ಧರ್ಮಗಳಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾಗುವವು.

ವಾಯುದೇವರ ಮೂಲ ಹಾಗೂ ಅವತಾರರೂಪಗಳ ನಾಮಗಳು ಬಹುವಾಗಿದ್ದು, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದವುಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ನಿತ್ಯಪಠಣಕ್ಕಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದವುಗಳನ್ನು ದಪ್ಪಾಕ್ಷರಗಳಿಂದ ತೋರಿಸಿದೆ. ಆ ವಿವರ:- ಅಗ್ನಿಜಾಸಂಗ, ಅಜಸಮಧನ್ಯ, ಅಣುಮಹದ್ರೂಪ, ಅನಿದ್ರಾ, ಅನಿಮಿಷೇಶ, ಅನಿಲ, ಅನುಮಾನಯತಿ, ಅಪರಬ್ರಹ್ಮ, ಅಸಾನ, ಅನಾನವಪ್ರತಿನ, ಅಮಿತವಿಕ್ರಮ, ಅನ್ಯುತ, ಅಲವಬೋಧ, ಅನ್ಯಯಧಿಸತಿ, ಅಸುಪತಿ, ಅಖಣಾತ್ಮಸಮ, ಆದಿಗೋಪಾ, ಆನಂದ, ಆನಂದತೀರ್ಥ, ಅಂಜನೇಯ, ಇಂದ್ರಪದಭೋಕ್ತ, ಈರ, ಉದಾನ, ಉದ್ಗೀಘ, ಋಜು, ಋಜುಗಣೇಶ, ಕಪಿವರ, ಕರಣನಿಯಾಮಕ, ಕಲಿಭಂಜನ, ಕವಿ, ಕವಿಗೇಯ, ಕಾಳರಮಣ, ಕಿರ್ವಾರಧ್ವಂಸೀ, ಕೀಚಕಾಂತಕ, ಕೊರ್ಮ, ಕೌಂತೇಯ, ಕೃಕಳ, ಕೃಷ್ಣಸೇವಾಂಗ, ಕೃಷ್ಣೇಶಾ, ಗತಿಪ್ರದಾ, ಗದಾಪಾಣಿ, ಗಂಧವಾಹಾ, ಗರಳಭುಕ್, ಗಾಯನಾಚಾರ್ಯ, ಗೀರ್ವಾಣಸೇನಾಪತಿ, ಗುಣಪೂರ್ಣಾ,

ಗುರುವರ, ಗೋಜ, ಘನ್ನವೈಷ್ಣವ, ಚತುರಧೀ, ಚತುರ್ಧಶಲೋಕೇಶ,
 ಚಿತ್ತ, ಚೇತನಚೈತನ್ಯ, ಚೇತನಾಚೇತನವಿಶಿಷ್ಟ, ಜಗಚ್ಛಕ್ತಿ, ಜಗತ್ಪ್ರಾಣ,
 ಜಗದ್ಗುರು, ಜಡಚೇತನನಿಲಯ, ಜಾನ, ಜಿತಕಾಮ, ಜಿತಮಿತ್ರ,
 ಜೀವಾಭಿತಾನಿ, ಜೀವೇಶ, ಜ್ಞಾನ, ತತ್ವಜ್ಞ, ತ್ರಯೀಶಮಯ,
 ತ್ರಿಭುವನೇಶ, ತ್ರಿವತುರಾತ್ಮಕ, ತ್ರೈಲೋಕಾಚಾರ್ಯ, ದಕ್ಷಿಣಾಕ್ಷಿನಾಸ,
 ದಗ್ಧಲಿಂಗ ದಭ್ರಚೇತನ, ದಶಪ್ರಮತಿ, ದಿವಿಜೇಂದ್ರ, ದುರಾಗಮ
 ಧ್ವಸ್ತ, ದೇವದತ್ತ, ದೇವೇಶ, ದೋಷವರ್ಜಿತ, ದ್ವಾತ್ರಿಂಶಲ್ಲಕ್ಷಣೋಪೇತ,
 ದ್ರೌಪದಿಕಾಂತ, ಧನಂಜಯ, ಧನಂಜಯಕೇತನ, ಧೃತಿ, ನಂದ,
 ನಭಸ್ವತ್, ನಾಗ, ನಿರಂಜನ, ನಿರ್ಭಯ, ನೀತಭಕ್ತಿಜ್ಞಾನಬಲಪೂರ್ಣ,
 ಪರಮಗುರು, ಪರಮೇಷ್ಟಿಪದಾರ್ಹ, ಪರಿಶುದ್ಧಾತ್ಮ, ಪರಿಸರ, ಪವನ,
 ಪವನಸುಕುಮಾರ, ಪವನಾನ, ಪಿಂಗಾಕ್ಷ, ಪುಷ್ಪಿಬುದ್ಧಿ, ಪೂರ್ಣ,
 ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞ, ಪೂರ್ಣಬೋಧ, ಪೂರ್ವದೇವ, ಪೃಷ್ಠದತ್ತ, ಪ್ರಚುರಧೀ,
 ಪ್ರಜಾಪತಿ, ಪ್ರಜ್ಞ, ಪ್ರಥಮಾಂಗ, ಪ್ರಥುಧೀ, ಪ್ರಧಾನವಾಯು,
 ಪ್ರಭಂಜನ, ಸ್ಲವಂಗನಾಥ, ಪ್ರಾಣ, ಪ್ರಾಣಸಂಚಕ, ಬಕಧ್ವಂಸಿ,
 ಬಲ, ಬುದ್ಧಿದೇವ, ಬ್ರಹ್ಮತಿ, ಬ್ರಹ್ಮಪದಭೋಕ್ತ, ಭಕ್ತಿ, ಭಗವತ್ಪಾರ್ಥ್ಯ,
 ಸಾಧಕ, ಭರತ, ಭವರೋಗಭೇಷಜ, ಭಾಗವತೋತ್ತಮ, ಭಾರತೀಶ,
 ಭಾವೀಬ್ರಹ್ಮ, ಭೀಮ, ಭೀಮಸೇನ, ಭೂತತ್ರಯವಪುಸ, ಮಧ್ವ,
 ಮನೋಜವ, ಮಂಜುಳಮೂರ್ತಿ, ಮರುತ, ಮರುತಾತ್ಮಜ, ಮಹ
 ತತ್ವಶರೀರ, ಮಹಾಗುರು, ಮಹಾಧ್ಯಾತ, ಮಹಾನ್ಮರುತ, ಮಹಾಪ್ರಭು,
 ಮಹಾಬಲ, ಮಹಾಮತಿ, ಮಹಾವ್ಯಾಕರಣಾಂಬೋಧಿ, ಮಹಾಹೃತ,
 ಮಹಾಜ, ಮಾತರಿಶ್ವ, ಮಾಧ್ಯಗೇಹ, ಮಾರುತ, ಮರುತಾತ್ಮಜ,
 ಮಾರುತಿ, ಮುಕ್ತಿ, ಮುಕ್ತಿಸ್ವದ, ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣ, ಮೂರವತಾರಿ,
 ಮೂಲಗುರು, ಮೇಧಾ, ಯತೀಶ್ವರ, ಯೋಗ, ಯೋಗಾಧ್ಯಾರ್ಯ,
 ರಾಮಸೇವಕ, ರಾಮಕಾರ್ಯಾಸಕ್ತ, ರಾಮಾಯಣಕರ್ತ, ರೋಚನ,
 ರೋಮಕೋಟಿಲಿಂಗ, ಲೋಕಾಧಾರಕ, ವಜ್ರಂಗ, ವಾತ, ವಾಯು
 ಕುಮಾರ, ವಾಸುದೇವ, ವಿಜಾತ, ವಿಜಿತಾತ್ಮ, ವಿಜ್ಞಾತ, ವಿಜ್ಞಾನ
 ತತ್ವನಾನಿ, ವಿಜ್ಞಾನಿ, ವಿಭೀಷಣ, ವಿಭು, ವಿಮುಕ್ತಿಗ, ವಿಶ್ವಚೇಷ್ಟಕ,

ವಿಶ್ವವಿಠು, ವಿಷಭೋಕ್ತ, ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತಿ, ವೀತಭಯ, ವೈಕೋದರ,
ವೈಜನನಾಶನ, ವೈರಾಗ್ಯ, ವೈರಾಗ್ಯನಿಧಿ, ವೈಷ್ಣವಾಗ್ರಣಿ, ವೈಷ್ಣವಾ
ಚಾರ್ಯ, ವ್ಯಾನ, ವ್ಯಾಸಶಿಷ್ಯ, ಶತಾನಂದ, ಶರ್ವಪಿತ, ಶಿರಿತನುಜ,
ಶೀತಾಸಂಶೋಧಕ, ಶೀತಾಶೋಕಾಪಹರಣ, ಶುಚಿ, ಶುಚಿಷದ್ಭೋತ,
ತ್ವಸನ, ಶ್ವಾಸಪತಿ, ಶ್ರೀಶಸದನ, ಸಂಕರ್ಷಣಭವ, ಸತ್ಪ್ರಚುರ,
ಸತ್ಪಾತ್ಮಕಶರೀರ, ಸದಮಲಲಕ್ಷಣ. ಸದಾಗತಿ, ಸಂಜೀವ, ಸಪ್ತ
ವಿಂಶತಿರೂಪಕ, ಸಮಾನ, ಸಮಸಮವರ್ತಿ, ಸತ್ಪ್ರಭಾವ, ಸವಿಾರ,
ಸದ್ವೈಷ್ಣವಾಚಾರ್ಯ, ಸವಿಾರಕುನಾರ, ಸವಿಾರಣ, ಸಂವೋದ,
ಸರ್ವಜ್ಞ, ಸರ್ವಜೀತಕ, ಸಶಾಸ್ತ್ರವಕ್ತ, ಸಾನುಗ, ಸುಖತೀರ್ಥ,
ಸುಖ, ಸುರಗುರು, ಸುರಪಕ್ಷ, ಸುರರಕ್ಷ, ಸುರಸಾರ್ವಭೌಮ, ಸುರಾ
ಧ್ಯಕ್ಷ, ಸುಹೃತ್ಪಾತ್ರ, ಸೂತ್ರನಾಮಕ, ಸ್ಮೃತಿ, ಸ್ವರವರ್ಣವೇದಸ್ಥ,
ಸ್ವಾಮಿಕಾರ್ಯಧುರಂಧರ, ಸ್ಥಿತಿ, ಹನುಮ, ಹನುಮಂತ, ಹಂಸರಾಟ್,
ಹರಪಿತ, ಹರಿ, ಹರಿಕಾರ್ಯಪ್ರವರ್ತಕ, ಹಂಗೀತಾಚಾರ್ಯ, ಹರಿದಾ
ಸವರ, ಹರಿಪ್ರತಿಬಿಂಬ, ಹರಿಪ್ರಥಮಾಂಗಾ, ಹರಿಮತೇ, ಹಿರಣ್ಯವದನ.

ಶ್ರೀಗುರುಮಧೇಶಾರ್ಪಣಮಸ್ತು.

ಪರಿಶಿಷ್ಟ ೨.

ಜೀವಕೋಟಿಯಲ್ಲಿ ವಾಯುದೇವರ ಶ್ರೇಷ್ಠತ್ವವು.

ವಾಯುದೇವರು ಜೀವಕೋಟಿಪ್ರವಿಷ್ಟರೆನಿಸಿದಾಗ್ಯೂ, ಈಶನಾದ ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ಪ್ರಥಮಾಂಗರೂ, ಅರ್ಥಾತ್, ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಪ್ರತಿಬಿಂಬರೂ ಆದುದರಿಂದ, ಅವರ ರೂಪ, ಗುಣ, ವ್ಯಾಪಾರಗಳು ಅವರ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಬಿಂಬನಾದ ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ರೂಪ, ಗುಣ, ಕ್ರಿಯೆಗಳ (ವಿಷಮ) ಲಾಕ್ಷಣಿಕ ಸಾಮ್ಯತ್ವವುಳ್ಳವು ಆಗಿವೆ. ಅದರಿಂದಲೇ, ಅವರು ಈಶಕೋಟಿಯ ಶ್ರೀಹರಿ ರಮಾದೇವಿಯರಿಗೂ ಜೀವಕೋಟಿಯ ರುದ್ರಾದಿದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಗರಾಗಿ, ಆ ಜೀವಕೋಟಿಯ ಜೀವರಿಂದ ಅವರವರ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ, ಈಶಕೋಟಿಯವರಿಂದ ಅವರ ಗತಿಗಳನ್ನು ಕೊಡಿಸುತ್ತಾರೆ; ತಥಾ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಇಂಥ ಅಸದೃಶ ಮಹಿಮೋಪೇತರಾದ ವಾಯುದೇವರ ಅನೇಕ ಲೋಕವಿಲಕ್ಷಣ ವ್ಯಾಪಾರಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪಮತಿಗೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯಾದಷ್ಟರ ವಿವರಣೆಯು:—

(೧) ವಾಯುದೇವರ ಶರೀರವು ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪರತತ್ವ, ಶ್ರೀರಮಾದೇವಿಯ ಅನ್ಯತ್ವತತ್ವಗಳಿಂದುತ್ಪನ್ನವಾದ ಮಹತತ್ವದಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿದ್ದು, ಆ ತತ್ವಕ್ಕೆ ಇವರೇ ಅಭಿಮಾನಿಗಳಾಗಿರುವರು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ನಿಯಾಮಕರೂ ಆಗಿರುವರು. ಅಂತೆಯೇ, ಇವರ ಶರೀರವು ಇವರ ಪೂರ್ಣ ಆಧೀನದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು, ಇವರ ಇಚ್ಛೆಗೆ ಪೂರ್ಣ ಅನಕೂಲವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದಕಾರಣ, ಇವರು ಸದಾ ಪೂರ್ಣ ತೃಪ್ತರೂ, ನಿರ್ದೋಷರೂ, ಸರ್ವಜ್ಞರೂ ಆಗಿದ್ದು, ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸಮೀಚೀನ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಬಾಹ್ಯ ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೆಷ್ಟೂ ದೃಷ್ಟಿಯಿರದೆ, ಸರ್ವದಾ ಅಂತರ್ಮುಖಿಗಳಾಗಿ ಶ್ರೀಹರಿಯಾಧ್ಯಾನದಿಂದ ತೃಪ್ತರಾಗಿರುವರು. ಹೀಗೆ ಅವಧೂತಶ್ರೇಷ್ಠರಾದುದರಿಂದ, ಇವರ ಶರೀರದ ಮಹತತ್ವವು ವಿಜ್ಞಾನತತ್ವವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಈ ವಿಜ್ಞಾನಪೂರ್ಣರಾದುದರಿಂದಲೇ, ಶ್ರೀಹರಿಯ ಮಂತ್ರಿತ್ವ, ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಪ್ರಭುತ್ವಗಳು ಇವರಿಗೆ ಲಭಿಸಿರುತ್ತವೆ. ಇವರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ಅವಧೂತ ಧರ್ಮವು ಯೋಗ್ಯ ಜೀವರಿಗೆ ಸಿದ್ಧಿಯೈದುವದು. ವಿಜ್ಞಾನತತ್ವಕ್ಕೂ ಇವರೇ ಅಭಿಮಾನಿಗಳಾದುದರಿಂದ, ಅದಾದರೂ ಈ ಮಹಾತ್ಮರ ಪರಮಾನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ಸುರರಿಗೆ ಲಭಿಸುವದು.

(೨) ಸ್ವತಃ ತಾವು ಮುಕ್ತರಾಗದೆ ಇರುವಾಗ್ಗೇನೆ, ಕಡಿಮೆಯ ಜೀವರ ಸಾಧನವನ್ನು ಪೂರ್ತಿಗೈಸಿ ಅವರಿಗೆ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನೀಯುವರು.

(೩) ಯದ್ಯಪಿ ದಗ್ಧಪಟದಂತಾಗಿದ್ದರೂ, ಇನ್ನೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕಡೆಗಾಗದಿರುವ ತಮ್ಮ ಲಿಂಗದೇಹ ಸಹಿತರಾಗಿಯೇ ಅನ್ಯ ಜೀವರ ಸ್ವರೂಪ ದೊಳಗೆ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸೇವಾರ್ಥವಾಗಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿರುವರು. ಇದು ಅತಿ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಸಂಗತಿಯು. ಹೀಗಿರಲು ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅನುಗ್ರಹವೇ ಕಾರಣವು.

(೪) ಇವರು ರುದ್ರಾದಿ ತತ್ವೇಶರಂತೆ ಇಂದ್ರಿಯಾಭಿಮಾನಿಗಳಷ್ಟೇ ಆಗಿರದೆ, ಯಾವತ್ತೂ ಜೀವಸ್ವಾಮಿತ್ವದ ಅಧಿಕಾರದಿಂದ ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯಗಳ ಸ್ವತಂತ್ರ ನಿಯಾಮಕರೂ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಬರೇ ಅಭಿಮಾನತ್ವದಲ್ಲಿ ಫಲದಾತ್ಯತ್ವ ಶಕ್ತಿಯಿರುವದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಪೂರ್ಣ ಸ್ವಾಮಿತ್ವಪೂರ್ವಕವಾದ ನಿಯಾಮಕತ್ವ ದಲ್ಲಿ ಫಲದಾತ್ಯತ್ವಶಕ್ತಿಯೂ ಇರುವದು.

(೫) ಇವರ ಮೂಲ ಹಾಗೂ ಅವತಾರಗಳ ಶರೀರಗಳು ಶುಕ್ಲ ಕೋಣಿತ ಸಂಬಂಧ ರಹಿತವಾದವು. ಇವರು ಭೂತತ್ರಯ ವಪುಷರು. ಈ ಮಾತಿನ ನಿದರ್ಶನಾರ್ಥವಾಗಿ-ಮಹಾ ಪುಷ್ಪಾಂಗರಾದ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಓರ್ವ ಚಿಕ್ಕಬಾಲಕನ ಹೆಗಲಮೇಲೆ ಹತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋದರೆಂದು ಶ್ರೀಸುನು ಧ್ವಜಯ ಮಹಾಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಯೂಪಿಸಿರುವದು ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ಆದರಿಂದ, ಇವರು ಪರಶುಕ್ಲತ್ರಯರೆನಿಸುವರು. ಪರ ಅಂದರೆ ಶ್ರೇಷ್ಠ, ಶುಕ್ಲ ಅಂದರೆ ಕಾಂತಿ; ಪರಶುಕ್ಲ ಅಂದರೆ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ತೇಜಸ್ಸುಳ್ಳ; ಅರ್ಥಾತ್, ಸತ್ವ ಪ್ರಾಚುರ್ಯದ ಶರೀರವುಳ್ಳವರೆಂಬಭಿಪ್ರಾಯವು. ಪರಶುಕ್ಲತ್ರಯರು ಅಂದರೆ ೧. ಶ್ರೀರಮಾದೇವಿಯರು, ೨. ವಾಯುದೇವರು. ೩. ಭಾರತಾದೇವಿಯರು. ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಪ್ರತಿಬಿಂಬರಾದುದರಿಂದ, ಬಿಂಬನಂತೆ ಕಿಂಚಿನ್ನೂನವಾದ ಅವ ಯವ ಸೌಂದರ್ಯವುಳ್ಳವರು. ಅಂತೆಯೇ ದ್ವಾತ್ರಿಂಶತ್ಸಲ್ಲಕ್ಷಣೋಪೇತರಾಗಿ ರುವರು ಶ್ರೀಹರಿಯಂತೆ ಚತುರ್ಭುಜಗಳಿದ್ದು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಶಂಖ, ಚಕ್ರ, ಗದಾ, ವೇದಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪರಬ್ರಹ್ಮನ ಪ್ರತಿಬಿಂಬರೂ, ಪ್ರಥ ಮಾಂಗರೂ ಆದುದರಿಂದ, ಅಪರಬ್ರಹ್ಮರೆನಿಸಿ ರುದ್ರಾದಿ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪರೇ ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಂತೆಯೇ, “ ತ್ವಮೇವ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಂ

ಬ್ರಹ್ಮಾಸಿ | ತ್ವಮೇವ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಂ ಬ್ರಹ್ಮವದಿಷ್ಯಾಮಿ ” ಎಂದು ವೇದದಲ್ಲಿ ಘಂಟಾಘೋಷವಾಗಿರುವುದು. ಇವರಿಗೆ ಗರ್ಭವಾಸದ ದುಃಖವೂ ಇಲ್ಲ. ಅಂತೆಯೇ ಅಯೋನಿಜರೆನಿಸುವರು. ಈ ವಚನಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಹೇಗೆ ಅವತರಿಸಿದರು ? ಎಂಬ ಶ್ರೀಸುಮಧ್ವವಿಜಯದ ವಿವರಣವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಬಹುದು. ಇವರ ಶರೀರದೊಳಗಿನ ಸತ್ವಾದಿ ತ್ರಿಗುಣಗಳಿಗೂ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡೋತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಗುಣತ್ರಯಗಳಿಗೂ ಅತ್ಯಂತ ಭೇದವಿರುವುದು. ಇವರ ಶರೀರಗತಗುಣಗಳು ಅತಿಸೂಕ್ಷ್ಮ, ಶುದ್ಧವಾದವು. ಹಾಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಗುಣಗಳಲ್ಲ. ಇವರಿಗೆ ಈ ಗುಣಗಳು ಬಂಧಕವಾಗಿರದೆ ಸಹಾಯಕವಾಗಿರುವವು. ಹೀಗಿರುವದರಿಂದೇ, ಇವರ ಶರೀರವು ಲೋಕವಿಲಕ್ಷಣವಾದದ್ದು. ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮಾಡತಕ್ಕ ತಮ್ಮ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ಈ ಗುಣತ್ರಯದ ಕಟ್ಟಿನಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಿರದೆ, ಕೇವಲ ಶ್ರೀರಮಾನಾರಾಯಣರ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿಯೇ ಆಯಾಸವಿಲ್ಲದೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವರು.

(೬) ಇವರು ಅವತಾರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ತಮ್ಮ ಮೂಲರೂಪದ ಗುಣಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತೋರಬಲ್ಲರು. ಜರಾಸಂಧನ ಸಂಹಾರಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭೀಮಸೇನದೇವರು ತಮ್ಮ ಮೂಲರೂಪದ ಬಲವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಆ ದೈತ್ಯನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದರೆಂದು ಶ್ರೀಮದ್ಭಾ. ತಾ. ನಿರ್ಣಯದ ಉಕ್ತಿಯುಂಟು. ಆದರೆ, ಯುಗಪರತ್ವದಿಂದ, ಅವತಾರಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಲರೂಪದ ಗುಣಗಳ ಅನವಶ್ಯಕವಾಗಿರುವ ಕಾರಣ, ಅವನ್ನು ಕೆಂಚಿನ್ನೂಯವಾಗಿ ತೋರುವರು. ಈ ಮಾತಿಗೆ ಶ್ರೀಮದಾಂಜನೇಯರ ಹಾಗೂ ಭೀಮಸೇನದೇವರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಜ್ಞಾನಮೋಹನಾರ್ಥವಾಗಿ ತೋರಿದ ಶಕ್ತಿಪ್ರಯೋಗವೇ ದೃಷ್ಟಾಂತವಾಗಿದೆ.

(೭) ಇವರು ಮಾಡತಕ್ಕ ವಿಶಿಷ್ಟ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನೂ ಸ್ವಪ್ರಯೋಜನಾರ್ಥವೇಯಿಂದ ಮಾಡದೆ, “ ನಾಹಂ ಕರ್ತಾ ಹರಿಃ ಕರ್ತಾ ” ಎಂಬ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಬಿಂಬಪ್ರತಿಬಿಂಬ ರೂಪಗಳಿಂದ ಕಾಣುತ್ತ, ಅಂತೇ ಮಾಡಿದ್ದೆಲ್ಲವನ್ನೂ “ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು ಪ್ರೇರಣಯಾ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ” ಎಂಬ ಪೂರ್ಣ ಅನುಸಂಧಾನದಿಂದ ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿ, ತಾವು ನಿಷ್ಕಾಮಕರಾಗಿರುವರು. ಇದರಿಂದೇ, ಇವರು ಸರ್ವಜ್ಞರೂ, ಅಯೋಗ್ಯೇಚ್ಛಾರಹಿತರೂ ಎನಿಸಿ ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ತಿನಿಂದ ಮಾನ್ಯರಾಗಿಹರು.

(೮) ಇವರ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ಜೀವಾಚ್ಛಾದಿಕಾ, ಪರಮಾಚ್ಛಾದಿಕಗಳೆಂಬ ಅಜ್ಞಾನ ಲಕ್ಷಣದ ಪಡೆಗಳು ಇರುವದಿಲ್ಲ. ದಗ್ಧ ಲಿಂಗರಾದುದರಿಂದ ಜೀವಾಚ್ಛಾದಿಕವೆಂಬ ಅಜ್ಞಾನದ ತೆರೆಯು ಹರಿದುಹೋಗಿರುವದು. ಜಾತಾಪರೋಕ್ಷಿಗಳಾದುದರಿಂದ ಪರಮಾಚ್ಛಾದಿಕಾಖ್ಯ ತೆರೆಯೂ ಬಯಲಾಗಿ, ಇವರಿಗೆ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಸರ್ವದಾ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿರುವನು. ಮತ್ತು ಸರ್ವದಾ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸನ್ನಿಧಾನವಿಶೇಷ ಪಾತ್ರತ್ವದಿಂದ, ಶುದ್ಧ ಸತ್ಯಗುಣಪ್ರಾಚುರ್ಯರಾದ ಇವರಿಗೆ ಅಜ್ಞಾನ, ಸಂಶಯ (ಮೋಹ) ಜ್ಞಾನ, ವಿಸರೀತಜ್ಞಾನ, ಭಯ, ಶೋಕಾದಿಗಳು ಯಾವಕಾಲಕ್ಕೂ, ಎಂಥ ಪ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲೂ ಬಾರವು. ಇವರು ತಮ್ಮ ಬಾಹ್ಯಶರೀರದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಕಾಶಯುತ ವ್ಯಾಪ್ತಿರೂಪದಿಂದಲೂ, ಲಿಂಗದೇಹದಲ್ಲಿ ಅಣುಸ್ವರೂಪದಿಂದಲೂ ಇದ್ದು ಜ್ಞಾನಾನಂದಾದಿಗಳು ಯಾವಾಗ್ಯೂ ತಿರೋಧಾನವಾಗದೆ ಇರುತ್ತಾರೆ.

(೯) ಅಧಿಕಸಾಧನದಿಂದ ಅಧಿಕ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ಕಂಡಿರುವದರಿಂದ, ಇವರು ಜೀವಕೋಟಿಯೊಳಗೆ ಕೇವಲ ಶ್ರೇಷ್ಠರೆಂಬುದು ಅವರ ೨೦೦ ಬ್ರಹ್ಮಕಲ್ಪಗಳ ಸಾಧನದಿಂದಲೇ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವದು.

(೧೦) ಇವರು ಬ್ರಹ್ಮಪಟ್ಟದ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಭಜಿಸಿ ಅದನ್ನು ಪಡೆಯುವದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಅದು ಕೇವಲ ಶ್ರೀರಮಾನಾರಾಯಣರ ಪರಮಾನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ಅಪ್ರಾರ್ಥಿತವಾಗಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವದು. ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದೊಳಗೆ ಈ ಪದವಿಗೆ ಸಮಾನವಾದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸೌಭಾಗ್ಯವು ಮತ್ತೊಂದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿದ್ದಾಗ್ಯೂ, ಇದನ್ನೂ ಕೂಡ ಅವರು ಅಪೇಕ್ಷಿಸದೆ ಇರುವದರಿಂದ ಅವರಂಥ ನೈಷ್ಠಿಕ ವಿರಕ್ತರು ಮತ್ತಾರೂ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೆಂದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು. ರುದ್ರಾದಿ ಶ್ರೇಷ್ಠದೇವತೆಗಳಿಗೆ ದೃಢವೈರಾಗ್ಯವು ಇವರನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವದು.

(೧೧) ಶ್ರೀರಮಾತ್ಮಕವಿರಜಾಸ್ಥಾನವು ಇವರಿಗೆ ಒಟ್ಟಿಗೆ ತ್ರಿವಾರ ಲಭಿಸುವದರಿಂದ, ಶ್ರೀರಮಾದೇವಿಯರ ಅನುಗ್ರಹವು ಬಹು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ, ಅದರಿಂದೇ ಶ್ರೀರಮಾಲಿಂಗಿತನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸರ್ವಾಂಗಸಾಯುಜ್ಯಭೋಗವನ್ನು ಭೋಗಿಸುವರು. ಸರ್ವಾಂಗಸಾಯುಜ್ಯಭೋಗವೆಂದರೆ:— ಪರಮಾತ್ಮನ

ಅಂಗಾಂಗಗಳಲ್ಲಿದ್ದು ಕೊಂಡು ತದ್ವಾರ ತಮ್ಮ ನೈಜ ಸುಖಾನುಭವವನ್ನನು ಭವಿಸೋಣವು. ಮುಕ್ತಬ್ರಹ್ಮರು ತಮ್ಮ ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯಗಳ ಭೋಗಗಳನ್ನು ಪೂಲಬಿಂಬನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಆಯಾ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಭೋಗದ್ವಾರ ತಂತಮ್ಮ ಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರವಾಗಿ ಭೋಗಿಸುವರು. ಮಿಕ್ಕ ಮುಕ್ತತತ್ವೀಶರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ತತ್ವಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿದ್ದು ತಂತಮ್ಮ ಸುಖಗಳನ್ನಷ್ಟೇ ಭೋಗಿಸುವರು. ಉಳಿದ ಭೋಗಗಳು ಇವರಿಗಿಲ್ಲ. ಇವರದು ಸಾಯುಜ್ಯಭೋಗವೆನಿಸುವದು.

(೧೨) ವಾಯುದೇವರ ಹಾಗೂ ಇವರ ನೀತ ಸತಿಯಾದ ಭಾರತಾ ದೇವಿಯರ ದಾಂಪತ್ಯವು ಶ್ರೀರಮಾನಾರಾಯಣರಂತೆಯೇ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಹೊಂದ ದಂಥಾದ್ದು. ಅದು ಅವತಾರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೈದುವದಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ತಾರತಮ್ಯ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಸತಿಪತಿಯರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಅನ್ಯರಿಗೆ ಸ್ಥಾನವಿರದೆ ಪತಿಯ ಕೆಳಗೇನೆ ಈ ಸತಿಯಿಗೆ ಸ್ಥಾನವುಂಟು. ಇದೇ ನೀತದಾಂಪತ್ಯವೆನಿಸುವದು. ಹೀಗಿರಲು ಈ ಸತಿ ಪತಿಯರ ಶರೀರಗಳ ನಿರ್ವಾಣದ ತತ್ವವು ಒಂದೇ ಆಗಿರುವದೇ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವು. ಇಂಥ ದಾಂಪತ್ಯವು ರುದ್ರಾದಿ ಮಿಕ್ಕ ದೇವತೆಗಳದಲ್ಲ. ಈ ತಾರತಮ್ಯದ ಕ್ರಮವು ಈ ದಂಪತಿಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಅವತಾರಗಳಲ್ಲಿ ದೋಷಮೂಲಕ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಅನ್ಯಸಂಬಂಧವಾಗುವದುಂಟು. ಈ ಮಾತಿಗೆ ಶಚ್ಯಾದಿದೇವಿಯರು ದೃಷ್ಟಾಂತರು.

(೧೩) ಬಿಂಬನ ಗುಣ. ರೂಪ, ಕ್ರಿಯಗಳ ಸಾದೃಶ್ಯವು ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ನಲ್ಲಿ ಯತ್ನಿಂಚಿತ್ತಾದರೂ ಇರುವದು ಅನುಭವಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದು “ ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಕ ಹರಿಗೆ ತಾ ಸಾ | ದೃಶ್ಯರೂಪವ ಧರಿಸಿ ಪವನ ” ಎಂದು ವಾಯುದೇವರ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೇಳಿದ ಶ್ರೀಜಗನ್ನಾಥದಾಸರಾಯರ ಉಕ್ತಿಯಂತೆ, ಈ ಜಗತ್ತಿನ ವ್ಯಾಪಾರಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣತಕ್ಕ ಈ ಉಭಯತರ ಕ್ರಿಯಗಳ ಸಾಮ್ಯತ್ವವು ಬಹುವಾಗಿರುವದು.

ಇದೇ ವಿಷಯವಾಗಿ ಮಹಾಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸರಾಯರ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಕೇಪಲ ಪಾತ್ರರಾಗಿದ್ದ ಕನಕದಾಸರು “ ಅರಸಿನಂತೆ ಬಂಟಿನು | ಹನುಮ ಕಾಯ | ಭೊರೆಯಂತೆ ಮಹಧೀರನು || ” ಎಂಬ ಪದ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದು, ಅದರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರಿ ವಾಯುದೇವರ ಬಿಂಬ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ಕ್ರಿಯಗಳ ಸಾಮ್ಯವನ್ನು ಸರಸವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಶ್ರೀಹರಿ ವಾಯುದೇವರ ಕ್ರಿಯಾಸಾಮ್ಯತ್ವ.

ಜಿಂಬನಾದ ಭಗವಂತನ ವ್ಯಾಪಾರಗಳು.

೧. ಜೀವರ (ಸೂಕ್ಷ್ಮ) ಸೃಷ್ಟಿ, ಸ್ಥಿತಿ, ಲಯ ಕರ್ತನು.
೨. ಅಣೋರಣೀಯಾನ್ ಮಹತೋ ಮಹೀಯಾನ್
೩. ಅನಂತಕೋಟಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಗಳ ನಾಯಕನು.
೪. ಒಂದೊಂದು ರೋಮಕೂಪದಲ್ಲಿ ಕೋಟಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ

ಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿಹನು.

೫. ಅನಂತ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಗಳ ಅಶೇಷವಿಶೇಷ ಚ್ಚಾನಪೂರ್ಣ
೬. ಕೂರ್ಮನಾಗಿ ಮಹಶೇಷಗಾಧಾರನಾಗಿಹನು.
೭. ಕಾಲ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಸ್ಥಾಪನೆಗೈಯ್ದನು.
೮. ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ವೇದವನ್ನು ತಂದನು.
೯. ಹತವೀರ್ಯರಾದ ಸುರರಿಗೆ ಅಮೃತವನ್ನು ಷಿಸಿದನು.
೧೦. ವನಚರವಾದ ವರಹರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿದನು.
೧೧. ನೃಸಿಂಹನಾಗಿ ಹಿರಣ್ಯ ಕಶ್ಯಪನ ಉದರ ಬಗೆದನು.
೧೨. ವಾಮನನಾಗಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಯಾಚಿಸಿದನು.
೧೩. ನೈಷ್ಠಿಕ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದ ಪರಶುರಾಮದೇವರು.

ಪ್ರತಿಜಿಂಬರಾದ ವಾಯುದೇವರ ವ್ಯಾಪಾರಗಳು.

- ಜೀವರ (ಸೂಕ್ಷ್ಮ) ಸೃಷ್ಟಿ, ಸ್ಥಿತಿ, ಲಯ ಕರ್ತರು.
- ಅಣೋರಣೀಯಾನ್ ಮಹತೋ ಮಹೀಯಾನ್.
- ಪ್ರಕೃತ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ನಾಯಕರು.
- ಒಂದೊಂದು ರೋಮದಿಂದ ಕೋಟಿಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದರು.

ಶ್ಲೋಕ

ಪ್ರಕೃತ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಅಶೇಷವಿಶೇಷ ಚ್ಚಾನಪೂರ್ಣ.

ಕೂರ್ಮರಾಗಿ ಹರಿಕೂರ್ಮಗೆ ಪೀಠರಾಗಿರುವರು.

ಕಾಲ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರಿಮತ ಸ್ಥಾಪನೆಗೈಯ್ದರು.

ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಹಾರಿ ಚೂಡಾರತ್ನವನ್ನು ತಂದರು.

ಮೃತರಾದ ಕಪಿಗಳನ್ನು ಸಂಜೀವಿಸಿಯಿಂದ ಬದುಕಿಸಿದರು

ವನಚರವಾದ ಕಪಿರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿದರು.

ಭೀಮರಾಗಿ ದುಶ್ಯಾಸನನ ಉದರ ಬಗೆದರು.

ಭೀಮಸೇನರಾಗಿ ಅನ್ನವನ್ನು ಯಾಚಿಸಿದರು.

ನೈಷ್ಠಿಕ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದ ಹನುಮಂತದೇವರು.

೧೪. ಭೂವಿಜ್ಞಾನದ ಶ್ರೀಶೀತಾದೇವಿಯ ಪತಿಯು.

೧೫. ಪರಶುರಾಮದೇವರು ಹಾಗೂ ರಾಮದೇವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮೊಳಗೆ ಕಪಟ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿದರು.

೧೬. ಭ್ರಾತೃ ಸತಿಸಹಿತ ಶ್ರೀರಾಮದೇವರು ವನವಾಸಿಯಾಗಿದ್ದರು.

೧೭. ಮಂದರಾದ್ರಿಯನ್ನು ಕಿಂಬಿರಳಂದೆತ್ತಿ ಹಿಡಿದನು.

೧೮. ಮಹಾ ಕಾಳಿಸರ್ಪನ ಹೆಡೆಯನ್ನು ತುಳಿದನು.

೧೯. ದಹಿಸುವ ಕಾಡಾಗ್ನಿಯನ್ನು ನುಂಗಿದನು.

೨೦. ಕಲಿಯಂಶದ ಕಂಸಾದಿಗಳನ್ನು ಮರ್ದಿಸಿದನು.

೨೧. ಕರಡಿಯ ಸಹವಾಸಮಾಡಿ ಮಗನನ್ನು ಪೆತ್ತನು.

೨೨. ಮುನಿವೇಶವನ್ನು ತಾಳಲು ವೇದವ್ಯಾಸನಾದನು.

೨೩. ವೇದವ್ಯಾಸನಾಗಿ ವೇದವಿಭಾಗದಾಗಾಡಿ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ, ಭಾರತ, ಭಾಗವತಾದಿ ಸಚ್ಚಾಸ್ತ್ರ ರಚಿಸಿದನು.

ಅಗ್ನಿಜಳಾದ ಶ್ರೀದ್ರೌಪದಾದೇವಿಯರ ಸುತಿಗಳು.

ಅಂಜನೇಯರು ಹಾಗೂ ಭೀಮಸೇನದೇವರು ತಂತಮ್ಮೊಳಗೆ ಕಪಟ ಶಕ್ತಿಯಾಟವನ್ನು ಅಡಿದರು.

ಭ್ರಾತೃಗಳು ಸತಿಸಹಿತ ಭೀಮಸೇನದೇವರು ವನವಾಸಗೈದರು.

ದ್ರೋಣಾದ್ರಿಯನ್ನು ಒಕ್ಕೈಯಿಂದ ನೆಗಹಿ ತಂದರು.

ಮಹಾ ಸರ್ಪಗಳ ಹೆಡೆಗಳನ್ನು ತುಳಿದೊರಿಸಿದರು.

ದಹಿಸುವ ಕಾಲಕೂಟವನ್ನು ಅರಗಿಸಿಕೊಂಡರು.

ಕಲಿಯಂಶದ ದುರ್ಯೋಧನಾದಿಗಳನ್ನು ಮರ್ದಿಸಿದರು.

ರಾಕ್ಷಸಿಯ ಸಹವಾಸಮಾಡಿ ಮಗನನ್ನು ಪಡೆದರು.

ಸನ್ಯಾಸವನ್ನು ವಹಿಸಲು ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರಾದರು.

ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರಾಗಿ ಕುಮತಗಳ ವಿದ್ವಂಸಮಾಡಿ ಸೂತ್ರ ಭಾಷ್ಯ, ನಿರ್ಣಯಾದಿ ಸದ್ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರು.

ಶು
ಭಿ
ಶು

ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣ, ಭಾರತಾದಿ ಪುರಾಣಗಳ ವಾರ್ಮಿಕ ವಿಮರ್ಶೆಯಿಂದ, ಶ್ರೀಹರಿ ವಾಯುದೇವರ ಮಧ್ಯದ ಕ್ರಿಯಾಸಾಮ್ಯಗಳು ಇನ್ನೂ ಅನೇಕವಾಗಿ ಕಾಣಬರುವವು. ಅದರೆ, ಗ್ರಂಥ ವಿಸ್ತಾರದ ಭಯದಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆనే ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದೆ.

ಶ್ರೀಗುರುಮಧ್ವೇಶಾರ್ಪಣಮಸ್ತು.

ಪರಿಶಿಷ್ಟ ೩.

ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯ ವರ್ಯರು ವಿರಚಿಸಿದ ಮೂಲ ೩೭ ಮಹದ್ಗ್ರಂಥಗಳ ಅತಿ ಸಂಕ್ಷೇಪ ವಿಷಯನಿರೂಪಣೆ

(ಈ ಗ್ರಂಥಗಳು ಅವುಗಳ ರಚನೆಯ ಕ್ರಮವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.)

ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಸ್ವಕಲ್ಪನೆಯ ಶಬ್ದಗಳಿಂದಲ್ಲದೆ, ಕೇವಲ ವೇದಾದಿ ಸಚ್ಚಾಸ್ತ್ರ ವಚನಗಳಿಂದಲೇ ತಮ್ಮ ಮೂಲ ಮೂವತ್ತೇಳು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ರಚಿಸಿ, ಅಂಥ ಪ್ರತಿಯೊಂದರಿಂದಲೂ ಶ್ರೀಹರಿಸವೋತ್ತಮತ್ವಪೂರ್ವಕವಾಗಿ, “ಶ್ರೀಮನ್ನದ್ವೈತೇ ಹರಿಃ ಪರತರಃ” ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ತತ್ವಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು, ಅದ್ವೈತವಾದಿ ೨೧ ಕುಮತಗಳ ಖಂಡನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ, ಪ್ರತಿಪಾದನಗೈದು ಸುಭದ್ರವಾಗಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಇವರ ಈ ಮಹದ್ಗ್ರಂಥಗಳು ರುದ್ರಾದಿದೇವತೆಗಳಿಂದಲೂ ಪೂಜ್ಯವಾಗಿದ್ದು, ಅವುಗಳ ರಚನೆಯ ಕ್ರಮ, ಹೇಸರು, ಶ್ಲೋಕ ಸಂಖ್ಯೆ, ಆಯಾ ಗ್ರಂಥಗಳ ಸಂಕ್ಷೇಪ ವಿಷಯವಿವರಣೆಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಆ ವಿವರ :—

ಕ್ರಮ.	ಗ್ರಂಥ	ಶ್ಲೋ. ಸಂಖ್ಯೆ	ಕ್ರಮ.	ಗ್ರಂಥ	ಶ್ಲೋ. ಸಂಖ್ಯೆ
೧.	ಗೀತಾ ಭಾಷ್ಯ.	೧೩೫೫	೫.	ಪ್ರಮಾಣಲಕ್ಷಣ.	೫೪
೨.	ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ ಭಾಷ್ಯ.	೨೧೫೦	೬.	ಕಥಾಲಕ್ಷಣ.	೨೫
೩.	ಅಣುಭಾಷ್ಯ.	೩೩	೭.	ಉಪಾಧಿಖಂಡನ.	೨೧
೪.	ಅನುವ್ಯಾಖ್ಯಾನ.	೧೯೫೫	೮.	ಮಾಯಾವಾದಖಂಡನ.	೨೦

ಕ್ರಮ	ಗ್ರಂಥ	ಶ್ಲೋ. ಸಂಖ್ಯಾ	ಕ್ರಮ	ಗ್ರಂಥ	ಶ್ಲೋ. ಸಂಖ್ಯಾ
೯.	ಪ್ರಪಂಚಮಿಥ್ಯಾ ತ್ವಾನುಮಾನಖಂಡನ.	೧೧	೨೪.	ಷಟ್ಪ್ರಶ್ನೋಪನಿಷದ್ಭಾಷ್ಯ.	೪೪
೧೦.	ತತ್ತ್ವಸಂಖ್ಯಾನ.	೧೧	೨೫.	ತಳವಕಾದೋಪನಿಷದ್ಭಾಷ್ಯ.	೪೭
೧೧.	ತತ್ತ್ವವಿವೇಕಾ.	೧೩	೨೬.	ಗೀತಾತಾತ್ಪರ್ಯನಿರ್ಣಯ.	೧೩೦೦
೧೨.	ತತ್ತ್ವದ್ವೈತ.	೧೨೩	೨೭.	ನ್ಯಾಯವಿವರ್ಣ.	೫೧೨
೧೩.	ಕರ್ಮನಿರ್ಣಯ.	೨೬೮	೨೮.	ನ್ಯಸಿಂಹನಖಸ್ತುತಿ.	೫
೧೪.	ವಿಷ್ಣು ತತ್ತ್ವವಿವರ್ಣಯ.	೫೪೦	೨೯.	ಯಮಕಭಾರತ.	೧೦೪
೧೫.	ಋಗ್ವಾಷ್ಯ.	೮೭೫	೩೦.	ದ್ವಾದಶಸ್ತೋತ್ರ.	೧೭೪
೧೬.	ಐತರೇಯೋಪನಿಷದ್ಭಾಷ್ಯ.	೧೭೦೦	೩೧.	ಕೃಷ್ಣಾಮೃತಮಹಾರ್ಣವ.	೨೮೬
೧೭.	ತೈತ್ತರೇಯೋಪನಿಷದ್ಭಾಷ್ಯ.	೨೬೫	೩೨.	ತಂತ್ರಸಾರ.	೪೬೨
೧೮.	ಬೃಹದಾರಣ್ಯಕೋಪನಿಷದ್ಭಾಷ್ಯ.	೧೯೦೦	೩೩.	ಸದಾಚಾರಸ್ತುತಿ.	೪೪
೧೯.	ಈಶಾವಾಸ್ಯೋಪನಿಷದ್ಭಾಷ್ಯ.	೫೬	೩೪.	ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತತಾತ್ಪರ್ಯ.	೪೩೦೦
೨೦.	ಕಾಠಕೋಪನಿಷದ್ಭಾಷ್ಯ.	೧೭೧	೩೫.	ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾಭಾರತತಾತ್ಪರ್ಯನಿರ್ಣಯ.	೬೬೧೬
೨೧.	ಛಾಂದೋಗ್ಯೋಪನಿಷದ್ಭಾಷ್ಯ.	೧೨೫೦	೩೬.	ಯತಿಪ್ರಣವಕಲ್ಪ.	೨೮
೨೨.	ಅಥರ್ವಣೋಪನಿಷದ್ಭಾಷ್ಯ.	೧೨೧	೩೭.	ಜಯಂತಿನಿರ್ಣಯ.	೧೭
೨೩.	ಮಾಂಡೂಕೋಪನಿಷದ್ಭಾಷ್ಯ.	೧೨೯	೩೮.	ಒಟ್ಟು ಶ್ಲೋಕಸಂಖ್ಯಾ:—	೨೭,೦೧೬

ಗ್ರಂಥಗತ ವಿಷಯ ಸಂಕ್ಷೇಪ ನಿರೂಪಣ

೧. ಗೀತಾಭಾಷ್ಯ:— ಇದೇ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಪ್ರಥಮ ಗ್ರಂಥವು. ಇದು ಭಗವದ್ಗೀತೆಗೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನರೂಪವಾಗಿದ್ದು, ಸತ್ಕರ್ಮಗಳದ್ವಾರ ಮನಶುದ್ಧಿ, ತದ್ವಾರ ಭಕ್ತಿ, ವೈರಾಗ್ಯ, ಪರಮಾತ್ಮನ ರೂಪ ಚಿಂತನ, ಶಾಸ್ತ್ರ ಜನ್ಯ ಪರಮಾತ್ಮನ ಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನ, ಅಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನ, ಹೀಗೆ ಒಂದರಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಈ ಕ್ರಮದಿಂದ ಕ್ರಮೇಣ ಲಭ್ಯವಾಗಿ, ಅವು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯೈದಿದ ಬಳಿಕ, ಪರಮಾತ್ಮನ ವಿಶೇಷಾನುಗ್ರಹರೂಪದ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ, ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿ ಯಾಗುವದೆಂಬ ವಿಷಯವು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ.

೨. ಸೂತ್ರಭಾಷ್ಯ:— ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಮದ್ವೇದವ್ಯಾಸದೇವರು ರಚಿಸಿದ ೫೬೪ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಗಳಿಗೆ, ಅನ್ಯರು ರಚಿಸಿದ ೨೧ ಕುಭಾಷ್ಯಗಳ ಖಂಡನ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ, ಯಥಾರ್ಥವಾದ ದ್ವೈತವಾದವೇ ಸಿದ್ಧಾಂತ ರೂಪ ನಾದದ್ದೆಂದು ಜ್ಞಾನಶ್ರೇಷ್ಠರು ಮೆಚ್ಚುವಂತೆ ರಚಿಸಿದ ಉದ್ಗ್ರಂಥವಿದು.

೩. ಅಣುಭಾಷ್ಯ:— ಸೂತ್ರಗಳ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಅತಿ ಸಂಕ್ಷೇಪ ವಾಗಿ ರಚಿಸಿ, ನಿತ್ಯಪಾರಾಯಣಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾದಿದ್ದು, ಅದರ ಒಂದೊಂದು ಪದದಿಂದಲೂ ಅನೇಕ ಸೂತ್ರಾರ್ಥಗಳು ಕ್ರೋಢಿಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಬಹು ಚಮ ತ್ಕಾರದಿಂದ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿರುವವು.

೪. ಅನುವ್ಯಾಖ್ಯಾನ:— ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಗಳ ವಿಷಯಗಳನ್ನೇ ಹೆಚ್ಚು ವಿಶದಪಡಿಸಿ, ಪರಮತಖಂಡನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸ್ವ (ದ್ವೈತ) ಮತವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿ ಸಿದ್ಧವಾದಿ ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ ಇದು ಅರ್ಥಗಾಂಭೀರ್ಯದಿಂದ ಅತಿ ಗಹನವಾದ ಗ್ರಂಥವಾದುದರಿಂದಲೇ, ಇದಕ್ಕೆ ಟೀಕಾರೂಪವಾಗಿ “ಶ್ರೀಮನ್ಯಾಯಸುಧಾ” ಎಂಬ ಬೃಹದ್ಗ್ರಂಥವು ಶ್ರೀಮಜ್ಜಯ ತೀರ್ಥಾಖ್ಯ ಟೀಕಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

೫. ಪ್ರಮಾಣಲಕ್ಷಣ:- ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಕಾಣತಕ್ಕ ವಸ್ತುತ್ರಯಗಳಾದ ಈಶ, ಜೀವ, ಜಡಗಳ ನಿಜ ಸ್ವರೂಪಜ್ಞಾನವಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಆಗಮ, ಅನುಮಾನ, ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ, ಈ ಮೂರು ಪ್ರಮಾಣಗಳ ಅಧಾರವು ಅತ್ಯವಶ್ಯಕವಾದದ್ದು. ಈ ಪ್ರಮಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಆಗಮ (ವೇದ)

ದಿಂದೇ ನಿಶ್ಚಯವಾದ ಜ್ಞಾನವು ಲಭಿಸುವದು. ಇದಕ್ಕೆ ಅನ್ಯ ಪ್ರಮಾಣಗಳ ಸಹಾಯ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಅಂತೇ, ಇದು ಅತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದವ್ದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, ಅನುಮಾನ, ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಗಳು ಸ್ವತಂತ್ರ ಪ್ರಮಾಣಗಳೆನಿಸುವವಿಲ್ಲ. ಅವು ಆಗಮದ ಸಾಪೇಕ್ಷಸಹಾಯಕವಾದವು. ಆಗಷ್ಟೇ, ಅವು ನಿಶ್ಚಯಿಕವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಡುವವು. ಆಗಮದ ಅನುಕೂಲತೆಯಿಲ್ಲದಿರಲು ಇವು ಅಗ್ರಾಹ್ಯಗಳೇ ಸರಿ.

೩. ಕಥಾಲಕ್ಷಣ:— ಈ ಗ್ರಂಥವು ಭಾಗತ್ರಯಗಳುಳ್ಳದ್ದು. ೧ನೇ ವಾದಕಥಾ ಎಂಬುದು, ಗುರು ಶಿಷ್ಯರ ಪ್ರಶೋತ್ತರ ರೂಪವಾಗಿದ್ದು, ಕೇವಲ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು (ಪರ) ತತ್ವನಿರ್ಣಯಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಮಾಡಲ್ಪಡುವ ವಾದವು. ೨ನೇ ಜಲ್ಪಕಥಾ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ, ನ್ಯಾಯಾನ್ಯಾಯದ ವಿಚಾರವೇನಿರದೆ, ಕೇವಲ ಜಯಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿಯೇ ಮಾಡುವ ವಾದವು. ೩ನೇ ವಿತಂಡಕಥಾ ಎಂಬುದು, ಸ್ವಮತವನ್ನು ಹೇಳದೆ ವಾದಿಯ ಮತವನ್ನು ಮಾತ್ರ ನಿಗ್ರಹಿಸುವ ವಾದವು. ಇದನ್ನೇ ಪಾಖಂಡಿಯು ತನ್ನ ಮತಸ್ಥಾಪನೆಗಾಗಿ ಅನುಸರಿಸಿರುವನು.

೪. ಉಪಾಧಿಖಂಡನ:— ಜೀವತ್ವವೆಂಬ ಉಪಾಧಿಯಮೂಲಕ, ಒಂದೇ ವಸ್ತುವಾದ ಬ್ರಹ್ಮನು ಜೀವ, ಜಡಾತ್ಮಕ ಭಿನ್ನ ರೂಪನಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಆ ಉಪಾಧಿ ನಾಶದಿಂದ ಆ ಭಿನ್ನತ್ವವೂ ನಾಶ ಹೊಂದುವದು. ಆದರಿಂದ, ಭೇದವು ನ್ಯಾವಹಾರಿಕವೇ ವಿನಾ ಸತ್ಯವಾದದ್ದಲ್ಲ, ಎಂದು ವಾದಿಯ ಮತವು. ಆದರೆ, ಉಪಾಧಿಯು ಸತ್ಯವಾಗಿದ್ದ ಭೇದವನ್ನಷ್ಟೇ ಮಾತ್ರ ತೋರಿಸಬಲ್ಲದೇ ವಿನಾ, ಇರದಿದ್ದ ಭೇದವನ್ನು ಹೊಸದಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿಸಲಾರದೆಂದೂ, ಈಶ, ಜೀವ, ಜಡಾತ್ಮಕ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲ ಕೇವಲ ಸತ್ಯವಾದದ್ದೆಂದೂ, ಇವುಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಭೇದವು ಸರ್ವದಾ ಇರತಕ್ಕದ್ದೇ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಸಿದ್ಧವಾದದ್ದೆಂದೂ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಮೂಲಕವಾಗಿ, ಅದ್ವೈತಮತವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಖಂಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

೫. ಮಾಯಾನಾದಖಂಡನ:— “ಬ್ರಹ್ಮನೊಬ್ಬನೇ ಸತ್ಯ, ಮಿಕ್ಕಾದ್ದೆಲ್ಲ ಮಿಥ್ಯ” ಎಂದೂ, ಆ ಬ್ರಹ್ಮನು ನಿರಾಕಾರ, ನಿರ್ಗುಣ, ನಿಷ್ಕ್ರಿಯ, ನಿರವೇದ್ಯ, ಅನಿರ್ವಾಚ್ಯ, ಅತವನ, ಬೌದ್ಧಮತದ ಶೂನ್ಯಸದೃಶ

ನಾದವನೆಂದೂ ಹೇಳುವ ಅದ್ವೈತಮತದ ಶುಷ್ಕವಾದವನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಖಂಡಿಸಿ, ಬ್ರಹ್ಮನಂತೆ ಜೀವರೂ, ಜಡಗಳೂ ಸತ್ಯ ಹಾಗೂ ನಿತ್ಯವಾದವೆಂದೇ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿ ಸಿದ್ಧಮಾಡಿರುವರು.

೯. ಪ್ರಪಂಚಮಿಥ್ಯಾತ್ವಾನುಮಾನಖಂಡನ :- ವಾದಿ (ಅದ್ವೈತ) ಯು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ತನ್ನ ಮತವನ್ನು ವಿವಿಧ ಅನುಮಾನಗಳಿಂದ ಹೇಳಲೋದ್ದನ್ನು ಸಚ್ಚಾಸ್ತ್ರ ವಚನಗಳಿಂದೇ ಪೂರ್ಣ ಖಂಡಿಸಿ, ಸತ್ಯನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನ ಸೃಷ್ಟಿಯು ಸರ್ವಥಾ ಮಿಥ್ಯಾ ಆಗಿರದೆ ಸತ್ಯ ಹಾಗೂ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಯೋಜಕವಾದದ್ದೆಂದು ಸಿದ್ಧಮಾಡಿರುವರು. ಅನುಮಾನವು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತೋಚುವಂತೆ ಊಹಿಸಲು ಶಕ್ಯವಾಗಿರುವದರಿಂದ, ಅದು ಸ್ವತಂತ್ರ ಪ್ರಮಾಣವಲ್ಲ. ಆಗಮಸಾಪೇಕ್ಷಿತವಾದುದರಿಂದ ಅದು ಅಸವರ್ಥ ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿರುವದು. ಅಂತೇ, ಅದು ಆಗಮದ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಅಗ್ರಾಹ್ಯವು.

೧೦. ೧೧. ೧೨. ತತ್ವಸಂಖ್ಯಾನ, ತತ್ವವಿವೇಕ, ತತ್ವದ್ಯೋತ :- ಇವು ಮೂರೂ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ, ಸತ್ಯವಾದ ಈ ಪ್ರಪಂಚವು ೨೫ ತತ್ವಗಳಿಂದ ಪೂರ್ಣವಾಗಿದ್ದು, ಆ ತತ್ವಗಳ ವರ್ಣನೆಯದ್ವಾರಾ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ಸ್ವತಂತ್ರ, ಅತವನ, ಕೇವಲ ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ತತ್ವವು “ಪರಾಖ್ಯ ಶ್ರೀಮಹಾವಿಷ್ಣುತತ್ವವೇ” ಎಂದು ಸಿದ್ಧಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

೧೩. ಕರ್ಮನಿರ್ಣಯ :- ಯಜ್ಞ, ಯಾಗಾದಿ ನಿತ್ಯ ಹಾಗೂ ನೈಮಿತ್ತಿಕ ಸದಾಚಾರಗಳ ವಿಧ್ಯುಕ್ತ ವರ್ಣನೆಯು ಈ ಗ್ರಂಥವಲ್ಲಿದೆ.

೧೪. ವಿಷ್ಣುತತ್ವನಿರ್ಣಯ :- ಶ್ರೀಮನ್ಯಾಯಸುಧಾದಂತೆ ಇದರಲ್ಲಿ ೨೧ ಕುಮತಗಳ ಖಂಡನೆಯ ಮೂಲಕ ಶ್ರೀಮಹಾವಿಷ್ಣುಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವಾದಿ ದ್ವೈತಮತದ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ನಿರ್ಣಾಯಕವಾಗಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಂತೆಯೇ ಈ ಗ್ರಂಥವು ‘ಅಣುಸುಧಾ’ ಎಂದು ಕರೆಸುತ್ತದೆ.

೧೫. ಋಗ್ವಿಷ್ಣು :- ಋಗ್ವೇದದೊಳಗಿನ ಮುಖ್ಯ ಮುಖ್ಯ ಭಾಗಗಳಿಗೆಲ್ಲ ದ್ವೈತವೇ ಕೇವಲ ಸತ್ಯವಾದ ಅರ್ಥವೆಂದೂ ಋಗ್ವೇದವು ಶ್ರೀಹರಿ ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವವನ್ನೇ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವದೆಂದೂ ಸಿದ್ಧಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

೧೬. ಐತರೇಯೋಪನಿಷದ್ಭಾಷ್ಯ:— ಶ್ರೀಹರಿಯು ಮಾಡುವ ತಾರತಮ್ಯ, ಪಂಚಭೇದಯುತ ಸೃಷ್ಟಿ, ಸ್ಥಿತಿ, ಲಯಗಳ ವಿಸ್ತಾರ ವರ್ಣನೆಯು ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ತ್ರಿಕರ್ಣಶುದ್ಧನಾಗಿ ಅರಣ್ಯ ಅಥವಾ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು. ನಿದಾನ ಇದರ ಅರಣ್ಯ ಭಾಗವನ್ನಾದರೂ ಹೀಗೆ ಪಠಣಗೈಯತಕ್ಕದ್ದು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ, ಮಹಾನರ್ಥವು ಸಂಭವಿಸುವದು “ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ” ಭಾಗಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟು ನಿರ್ಬಂಧದ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟು ಇಲ್ಲ. ಇದರ ಪಠಣವನ್ನು ಗರ್ಭಿಣಿಸ್ತ್ರೀಯರು ಕೇಳತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ. ಕೇಳಿದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಗರ್ಭಶ್ರಾವದ ಭಯವುಂಟು.

೧೭. ತೈತ್ತರೇಯೋಪನಿಷದ್ಭಾಷ್ಯ:— ಶ್ರೀಹರಿಯು ಪಂಚಾರ ದ್ವರ್ಣ, ಸುಸ್ವರ, ಉದಾತ್ತ, ಅನುದಾತ್ತ, ಪ್ರಚಯ, ಸ್ವರಿತ, ಸಂಧಿ, ವಿಸರ್ಗ, ಬಿಂದು, ನಾದ, ಘೋಷಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಭೂಃ, ಭುವಃ, ಸ್ವಃ ಹಾಗೆಯೇ ಭೂರ್ಭುವಸ್ವಹಾದಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಅನ್ನಮಯಾದಿ ಪಂಚ ಕೋಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ತನ್ನ ಮ, ತದ್ರೂಪ, ತಚ್ಛಬ್ದವಾಚ್ಯನಾಗಿರುವನು. ಸರ್ವಮುಕ್ತ ಜೀವರ ಆನಂದದಲ್ಲಿ ತಾರತಮ್ಯವಿದೆ ಎಂದು ಸಿದ್ಧಮಾಡಿ, ಕೈಮುತ್ಯನ್ಯಾಯದಿಂದ ಈ ಜಗತ್ತಿನ ಜೀವರ ಆನಂದದಲ್ಲಿಯೂ ಆ ತಾರತಮ್ಯ ವುಂಟೆಂದು ತೋರಿಸಿ, ಶ್ರೀರಮಾದಿ ತೃಣಾಂತ ಜಗತ್ತಿನ ಆನಂದವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೂಡಿಸಿ ತೂಗಿ ನೋಡಿದರೆ, ಅದು ಶ್ರೀಹರಿಯ ಆನಂತಾಂಶದ ಆನಂದದಲ್ಲಿ ಏಕಾಂಶಕ್ಕೂ ಕೂಡ ಸಮವಾಗಲಾರದೆಂದು ಸಿದ್ಧಮಾಡಿ, ಇಂಥ ಅಖಂಡ ಹಾಗೂ ಅಪ್ರಾಕೃತವಾದ ಆನಂದವು ಶ್ರೀಹರಿಯಸ್ವರೂಪಭೂತ ಗುಣವಾದುದರಿಂದ, ಅದು ಆತನಿಂದೇ ಸಮಸ್ತ ಜೀವರಿಗೂ ದತ್ತವಾಗುವಂಥಾದ್ದು ಎಂಬುದರಿಂದ ಶುದ್ಧಾನಂದವು ಆತನ ಗುಣವೇ ಎಂದು ಸಿದ್ಧಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

೧೮. ಬೃಹದಾರಣ್ಯಕೋಪನಿಷದ್ಭಾಷ್ಯ:— ಅದ್ವೈತಿಗಳು ಆದರಿ ಸುವ “ ಅಹಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ಮಿ, ತತ್ಸಮಸಿ ” ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರುತಿಗಳೂ ಕೂಡ ದ್ವೈತಾರ್ಥವನ್ನೇ ಬೋಧಿಸುವವು. ವಿನಾ ಅದ್ವೈತಾರ್ಥವನ್ನು ಸರ್ವಥಾ ಹೇಳುವದಿಲ್ಲೆಂದು ಸಪ್ತನಾಣವಾಗಿ ಸಿದ್ಧಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ವಿರಾಡ್ರೂಪದ ಮೇಲೆ ಸರ್ವ ತತ್ವೇಶರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ, ವಾಯುದೇವರ ಜೀವೋತ್ತಮತ್ವವನ್ನು ಸಿದ್ಧಮಾಡಿ ತೋರಿ

ಸಿದ ಮಹಾಮಹಿಮೆಯು ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿದ್ದು, ಉದ್ಗ್ರೇಭನಾಮಕ ಈ ವಾಯುದೇವರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರಿಯು ತನ್ನ ಮಕ್ಕನಾಗಿ ಸಕಲ ದೇವತೆಗಳಿಂದಲೂ ಸ್ತುತ್ಯನಾಗಿರುವನೆಂಬುದನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ.

೮೯. ಈಶಾನಾಸ್ಯೋಪನಿಷದ್ಭಾಷ್ಯ:- ಜಗದೀಶನಾದ ಶ್ರೀ ಜನಾರ್ದನನಿಗೆ ಈ ಜಗತ್ತು ಆವಾಸಸ್ಥಾನವಾಗಿದೆಯೇ ವಿನಾ ಈ ಜಗತ್ತೇ ಜನಾರ್ದನನಲ್ಲ ಎಂಬ ದ್ವೈತಮತ ಪ್ರತಿಪಾದನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅದ್ವೈತ ಮತದ ಖಂಡನ ಮಾಡಿರುವರು ಮತ್ತು ಶ್ರೀಹರಿಯು ಕೊಟ್ಟಿರುವುದೇ ತೃಪ್ತನಾಗಿ ದೃಢ ವೈರಾಗ್ಯದಿಂದ ಆತನನ್ನು ನಿಶ್ಚಲಭಕ್ತಿದ್ವಾರ ಭಜಿಸಿ ಸೇವಿಸಿ, ಮುಕ್ತನಾಗಬೇಕು, ಎಂಬ ನಿರೂಪಣೆಯು ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿದೆ.

೯೦. ಕಾಶಕೋಪನಿಷದ್ಭಾಷ್ಯ:- ನಾಚಕೇತುನಾಮದ ಋಷಿಯು ಯಮದೇವರನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸಿ, ಅವರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪದುಪದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಯು ನಾಚಕೇತಾಗ್ನಿ ಎಂದು ಕರೆಸುವಂತೆಯೂ, ಪಿತೃಯಜ್ಞ ಕ್ರಿಯೆವು ತನ್ನ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿ ಸಾಂಗವಾಗುವಂತೆಯೂ, ಯಮಾಖ್ಯ ಪಿತೃದೇವರಿಂದ ವರ ಪಡೆದನು. ಅಂತೆಯೇ, ಶ್ರಾದ್ಧ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಈ ಉಪನಿಷತ್ತನ್ನು ಪಠಿಸುವರು. ಈ ನಾಚಕೇತು, ಯಮ ದೇವರ ಸಂವಾದದಿಂದ, ಯೋಗ್ಯ ಜೀವರಂಗಷ್ಟೇ ಈ ಪರತತ್ವ ವಿಷಯ ವನ್ನು ಬೋಧಿಸಬೇಕಾದ್ದು. ಅನರ್ಹರಿಗೆ ಸರ್ವಥಾ ಹೇಳಿಕೂಡದೆಂದು ಬೋಧ ನಾಗುತ್ತದೆ.

೯೧. ಛಾಂದೋಗ್ಯೋಪನಿಷದ್ಭಾಷ್ಯ:- ಇಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ದೃಷ್ಟಾಂತ ಗಳಿಂದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಉಪಾಸನಾ, ಹಾಗೂ ಆತನ ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವದ ಪ್ರತಿ ಪಾದನಾ, ಇವು ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಪಂಚಭೇದ, ತಾರತಮ್ಯಯುಕ್ತ ಸುಜ್ಞಾನ, ತದ್ವಾರ ಭಕ್ತಿ, ವೈರಾಗ್ಯಗಳು, ತದ್ವಾರ ಭಗವದಪರೋಕ್ಷ, ಅದರಿಂದ ಭಗವದನುಗ್ರಹವಾಗಿ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವದನ್ನೂ, ಶ್ರೀವಾಯುದೇವರ ಜೀವೋತ್ತಮತ್ವದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನೂ ಬಹು ಚನ್ನಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ.

೯೨. ಅಥರ್ವಣೋಪನಿಷದ್ಭಾಷ್ಯ:- ಇದು ಸಟ್ಟಂಡಗಳುಳ್ಳದ್ದು. ವೇದಾದಿ ಸಕಲ ಸಚ್ಚಾತ್ಮಗಳೂ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನೇ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೈನ ಪ್ರತಿ ಪಾದಿಸುವವೆಂದೂ, ಮತ್ತು ಸರ್ವ ಅಕ್ಷರವಾಚ್ಯ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಯಥಾರ್ಥ

ಜ್ಞಾನವೇ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಮೂಲ ಸಾಧನವೆಂದೂ ಸ್ಥಾಪಿಸಿರುವದೇ ಪರವಿದ್ಯವೆನಿಸುವದು. ಇವೇ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಅನ್ಯರನ್ನು ಮುಖ್ಯತ್ವೇನ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ಅದು ಅಪರವಿದ್ಯವೆನಿಸುವದು. ಇದು ಯಥಾರ್ಥವಾದದ್ದಲ್ಲ. ಇದನ್ನೇ ಶ್ರೀಹರಿಪರಮಾಡಿ ಹೇಳಿದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ಆಗ್ಗೆ ಅದು ಪರ (ಶ್ರೇಷ್ಠ) ವಿದ್ಯವೆನಿಸುವದು. ಪರಮಾತ್ಮನ ಅವಯವಗಳಿಂದ ವಿವಿಧ ಸೃಷ್ಟಿಯು; ಆತನ ನಾಮ, ರೂಪ, ಗುಣ, ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೂ ಆತನಿಗೂ ಅತ್ಯಂತ ಅಭೇದವು; ಆತನಿಗೂ ಸಕಲ ಜೀವ, ಜಡಗಳಿಗೂ ಅತ್ಯಂತ ಭೇದವು; ಗರುಡ, ಶೇಷ ಮಾರ್ಗಗಳ ಮುಕ್ತಿಯ ಕ್ರಮ ಹಾಗೂ ಆಯಾ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ವರ್ಣನ; ತ್ರಿವಿಧ ಜೀವರ ಗತಿಗಳ ವರ್ಣನ; ಬಿಂಬಾಪರೋಕ್ಷದ ವರ್ಣನ; ಇವೆಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳು ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾಗಿವೆ.

೨೩. **ಮಾಂಡೂಕ್ಯೋಪನಿಷದ್ಭಾಷ್ಯ:-** ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವಾದ ಜಾಗ್ರತ್ಸ್ವಪ್ನ ಸುಷ್ಪಾವಸ್ಥಾತ್ಮಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವ, ತೈಜಸ, ಪಾಂಚನಾಮಕ ಶ್ರೀಹರಿಯ ರೂಪಗಳ ವ್ಯಾಪಾರವರ್ಣನೆಯು, ಮತ್ತು ನಾಲ್ಕನೆಯ ತರ್ಯಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ತುರ್ಯನಾಮಕ ಹರಿಯೇ ಮೋಕ್ಷಪ್ರದನೆಂದು ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯವಾಗಿದೆ.

೨೪. **ಷಟ್ಪ್ರಶ್ನೋಪನಿಷದ್ಭಾಷ್ಯ:-** ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಸೃಷ್ಟಿ; ದೇವತಾ ಸಂಖ್ಯಾ; ವಾಯುದೇವರುತ್ಪತ್ತಿ; ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಸುಸ್ಥಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಂರಕ್ಷಕರು ಯಾರೆಂಬ ವಿಚಾರವು; ಓಂಕಾರ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಜ್ಞಾನದ ಫಲವು; ಪೋಡಶ ಕಲಾಯುಕ್ತವಾದ ಲಿಂಗ ಹಾಗೂ ಜೀವಸ್ವರೂಪ; ಹೀಗೆ ಆರು ವಿಷಯಗಳ ವರ್ಣನೆಯು ಸಿದ್ಧಾಂತರೀತ್ಯಾ ಇಲ್ಲಿ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

೨೫. **ತಳವಕಾರೋಪನಿಷದ್ಭಾಷ್ಯ:-** ಯಕ್ಷಪ್ರಶ್ನೆಯ ನೆವದಿಂದ ಇಂದ್ರದೇವರಿಗೆ ಉಮಾದೇವಿಯರುಪದೇಶ; ಶ್ರೀವಾಯುದೇವರ ಜೀವೋತ್ತಮತ್ವವನ್ನು ಸಿದ್ಧಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿದ ಕ್ರಮವು; ಹಾಗೆಯೇ ಶ್ರೀಹರಿಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವದ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯು ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದೆ.

೨೬. **ಗೀತಾತಾತ್ಪರ್ಯನಿರ್ಣಯ:-** ಭಗವದ್ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನೇ ಹೆಚ್ಚು ವಿಸ್ತಾರಮಾಡಿ ಇದರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

೨೭. **ನ್ಯಾಯವಿವರ್ಣ:-** ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷ ಅಂದರೆ, ಶಂಕಾರೂಪದ, ಉತ್ತರಪಕ್ಷ ಅಂದರೆ, ಸಿದ್ಧಾಂತರೂಪದ ಸೂತ್ರಗಳು ಹೀಗೇ

ಇರತಕ್ಕವು ಎಂದು ನಿರ್ಣಯಮಾಡಿ ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ.

೨೮. ಶ್ರೀನೃಸಿಂಹನಖಸ್ತುತಿ :- ಮಹಾ ದುಷ್ಟ ದೈತ್ಯದ್ವಂಸಕವಾದ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀನೃಸಿಂಹದೇವರ ವಜ್ರಸಪ್ತಶ ನಖಗಳ ಮಹಾ ಶೌರ್ಯದ ವರ್ಣನೆಯೂ, ತತ್ಸ್ಮರಣೆಯಿಂದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಆದಿಭೌತಿಕ ತಾಪಗಳ ವಿನಾಶವೂ, ಭವಜನ್ಯ ದುರಿತಗಳ ಪರಿಹಾರವೂ ಆಗಿ, ಐಹಿಕ, ಪಾರತ್ರಿಕಗಳ ವಿವಿಧ ಭೋಗಗಳ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯುಂಟಾಗುವದೆಂದು ಇದರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ.

೨೯. ಯಮಕಭಾರತ :- ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವವನ್ನು ಸರ್ವೋತ್ತಮ ಭಂದಸ್ಸು, ಅಲಂಕಾರಗಳಿಂದ ಶಬ್ದ, ಶಬ್ದಗಳಿಗೂ ಪ್ರಾಸಬದ್ಧವಾಗಿ ರಚಿಸಿ, ತನಗೆ ಯಮಕ, ಗಮಕಗಳ ಪೂರ್ಣ ಸರ್ವಜ್ಞತೆಯು ಸಹಜವಾಗಿರುವದೆಂಬುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

೩೦. ದ್ವಾದಶಸ್ತೋತ್ರ :- ಆದ್ಯಂತವಾಗಿ ವಿವಿಧರಾಗ, ತಾಳಗಳಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಪರಮೋತ್ಕರ್ಷವನ್ನು ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ ದ್ವಾದಶಾಧ್ಯಾಯಗಳುಳ್ಳ ಅತಿ ಸುಂದರ ಹಾಗೂ ಬಂಧುರವಾದ ಗ್ರಂಥವು.

೩೧. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾಮೃತಮಹಾರ್ಣವ :- ತಿಥಿ, ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ನಿರ್ಣಯಮೂಲಕವಾಗಿ ಸಕಲ ವಿಧ್ಯುಕ್ತಕ್ರಿಯೆಗಳ ನಿರೂಪಣೆಯು ಇದರಲ್ಲಿದೆ.

೩೨. ತಂತ್ರಸಾರ :- ಶ್ರೀಹರಿಯ ವಿವಿಧ ಪೂಜ್ಯಾದಿ ವಿಧ್ಯುಕ್ತ ಸತ್ಕ್ರಿಯೆಗಳ ವಿಸ್ತಾರವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಇದರಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

೩೩. ಸದಾಚಾರಸ್ತುತಿ :- ಬೆಳಗಿನಿಂದ ರಾತ್ರಿಯವರೆಗೆ ಮಾಡತಕ್ಕ ನಿತ್ಯ, ನೈಮಿತ್ತಿಕ ಕರ್ಮಗಳ ಸಾಧ್ಯಂತ ನಿರೂಪಣೆಯು ಇದರಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದೆ.

೩೪. ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತತಾತ್ಪರ್ಯನಿರ್ಣಯ :- ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಅನ್ಯರು ಮಾಡಿದ ಅಪದ್ಧಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಖಂಡಿಸಿ, ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ದ್ವೈತಾರ್ಥವನ್ನು ಸಂಧಿಗ್ಧ ಶ್ಲೋಕಗಳ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

೩೫. ಶ್ರೀಮನ್ನಹಾಭಾರತತಾತ್ಪರ್ಯನಿರ್ಣಯ :- ಭಾಷಾತ್ರಯ ಹಾಗೂ ದಶಾರ್ಥಗಳುಳ್ಳ ಶ್ರೀಮನ್ನಹಾಭಾರತ, ರಾಮಾಯಣ, ಹರಿವಂಶಾದಿ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ತೋರುವ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಬರುವ ಸಂದೇಹಗಳನ್ನೂ, ಮೂಲದಲ್ಲಿಂದೆ ಅನ್ಯರಿಂದ ಸ್ವಾರ್ಥಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಸೇರಿಸಿದ

ಅಸದ್ಧ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿ, ಸಂಶಯಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಮಾಡಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ ಅತಿಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಗ್ರಂಥವು. ಇದರ ಅವಲೋಕನವನ್ನು ಮಾಡದೆ ಪುರಾಣಗಳ ಗರ್ಭಿತವಾದ ಭಾವ ತಿಳಿಯುವದಿಲ್ಲ. ಈ ಗ್ರಂಥವು ಸುರುವಿಗೆ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ನಿವರಿಸುತ್ತ ಸಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಸೋತ್ತಮ ಗ್ರಂಥವೆನಿಸುವದು.

೩೩. ಯತಿಪ್ರಣವಕಲ್ಪ :—ಸನ್ಯಾಸಿಗಳ ವಿಧ್ಯುಕ್ತ ವ್ಯತಥಾರಣ, ಆಚರಣೆಗಳ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಇದರಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತಾರಮಾಡಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

೩೪. ಜಯಂತಿನಿರ್ಣಯ :—ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾಷ್ಟಮಿಯ ತಿಥಿನಿರ್ಣಯವನ್ನೂ ಆ ದಿನದ ವಿಧ್ಯುಕ್ತ ಆಚರಣೆಯನ್ನೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಚನ್ನಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಮುಮುಕ್ಷು ಜೀವರ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಇಷ್ಟು ಗ್ರಂಥಗಳ ಜ್ಞಾನವು ಸಾಕೆಂದೆನಿಸಿ, ಶ್ರೀಮತ್ಸರ್ವಜ್ಞಾಚಾರ್ಯರು ಮಹಾ ಪ್ರಮೇಯಯುತವಾದ ಈ ಸದ್ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. ಆದರೆ, ಈ ಗ್ರಂಥಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯ ಜೀವರಿಗೆ ಬೋಧವಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲೆಂದು ಆಚಾರ್ಯವರ್ಯರ ಅನುಗ್ರಹ ವಿಶೇಷಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾದ ಶ್ರೀಮಟ್ಟೀಕಾಚಾರ್ಯರು, ಶ್ರೀಮದ್ವ್ಯಾಸರಾಯರು, ಶ್ರೀಕುದ್ರಾಘವೇಂದ್ರಗುರುವರ್ಯಾದ್ಯರು ಇವುಗಳಿಗೆ ಟೀಕಾ, ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ, ಭಗವದ್ಭಕ್ತರಿಗೆ ಅನರ್ಘ್ಯವಾದ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿರುವರು.

ವಿಶೇಷಾಂಶ :—ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಕಾಲನಿರ್ಣಯವು ಇವೂ ವರೆಗೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಆಗದಿರುವದರಿಂದ, ಅವರು ೧೩ನೇ ಶತಮಾನವಲ್ಲಿದ್ದರೆಂದಿಷ್ಟೇ ಈಗ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅವರು ಆಗಿನ ವಿಳಂಬಿ ಸಂವತ್ಸರವ ಅಸ್ತಿಜ ಶುದ್ಧ ದಶಮಿಯ ಶುಭಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ವತರಿಸಿ, ೭೯ ವರ್ಷ, ೪ ತಿಂಗಳು ಅಂದರೆ, ೨೫ನೇ ಪಿಂಗಳ ಸಂ. ಮಾಘ ಶು. ೯ ವರೆಗೆ ಈ ಭೂಮಿಯಮೇಲಿದ್ದು, ತಮ್ಮ ಅವತಾರದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಯಥಾಸಾಂಗಗೊಳಿಸಿ, ಶ್ರೀನರ ನಾರಾಯಣರ ಆವಾಸವಾದ ಬದರಿಕಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಮದ್ವೇದವ್ಯಾಸ ದೇವರ ಸೇವಾರ್ಥವಾಗಿ ಬಿಜಯಂಗೈದರು. ಈ ಮಹಂತರು ಅದ್ವೈತ ಅಲ್ಲಿರುವರೆಂದೂ ಇವರು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯವೃಂದಕ್ಕೆ “ಐತರೇಯೋಪನಿಷತ್” ಪಾಠವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ ಅದೃಶ್ಯರಾದರೆಂದೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯುಂಟು.

“ ಪ್ರಕರಣ ” ಅಂದರೆ:— ಯಾವಗ್ರಂಥದ ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಗ್ರಂಥಗಳ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಸಾಧನವಾಗುವದೋ ಅಂಥ ಗ್ರಂಥವು. ಇವು ೧೦ ಗ್ರಂಥಗಳು. ಒಟ್ಟು ಶ್ಲೋಕ ಸಂಖ್ಯಾ:— ೧೦೮೬.

“ ಉಪನಿಷತ್ತು ” ಅಂದರೆ:—ವೇದಗಳೊಳಗಿನ ಪರಮರಹಸ್ಯವಾದ ಪರ (ಪರಬ್ರಹ್ಮ) ತತ್ವವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲು ಹೊರಟ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಗ್ರಂಥವು ಇವು ಅನೇಕವಾಗಿದ್ದು, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಈ ವೇದಿನ ೧೦ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವಾದವು.

“ ಭಾಷ್ಯ ” ಅಂದರೆ:—ಮೂಲಗ್ರಂಥದ ವಿಷಯವನ್ನು ಟೀಕಾರೂಪದಿಂದ ಅರ್ಥವಿಸ್ತಾರಗೊಳಿಸಿ ನಿರೂಪಿಸುವದು. ಉಪನಿಷದ್ಭಾಷ್ಯಸಹಿತಾಗಿ ಇವು ಒಟ್ಟು ೧೫ ಗ್ರಂಥಗಳು. ಶ್ಲೋಕ ಸಂಖ್ಯೆಯು ೧೨,೦೮೧ ಅದೆ.

“ ನಿರ್ಣಯ ” ಅಂದರೆ:— ಸಂದಿಗ್ಧವಾದ ವಿಷಯದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸಿ ಸಿದ್ಧಾಂತರೂಪದಿಂದ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಮಂಡಿಸುವದು. ಇವು ಒಟ್ಟು ೩ ಗ್ರಂಥಗಳಿದ್ದು, ಶ್ಲೋಕ ಸಂಖ್ಯಾ-೧೨೨೧೬ ಅದೆ.

“ ಕಲ್ಪ ” ಅಂದರೆ:—ವಿಧ್ಯುಕ್ತನೇಮವು. ಹೀಗೆಯೇ ಇರತಕ್ಕದ್ದೆಂಬ ಬಂಧನ, ಕಟ್ಟಿನಿಂದ ಬದ್ಧವಾದದ್ದು. ಇವು ೨. ಶ್ಲೋಕ ಸಂಖ್ಯಾ-೧೬.

“ ಯಮಕ ” ಅಂದರೆ:— ಬಹುಪ್ರಾಸ, ಅಲಂಕಾರಯುತವಾದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಾವ್ಯವು. ಇದು ೧ ಅದೆ. ಶ್ಲೋಕ ಸಂಖ್ಯೆಯು ೧೦೪.

“ ಸ್ತುತಿ, ಸ್ತೋತ್ರ ” ಅಂದರೆ:—ನುತಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿರುವ ವಸ್ತುವಿನ ಮಹಾ ಮಹಿಮಾತ್ಮಕ ಗುಣಗಾನವು ಇವು ೨. ಶ್ಲೋಕ ಸಂಖ್ಯಾ-೧೭೯.

“ ತಂತ್ರ ” ಅಂದರೆ:— ವಿಧ್ಯುಕ್ತವಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪೋಷಣೋಪಚಾರ ಪೂಜಾದಿ ಸತ್ಕ್ರಿಯಗಳು. ಇದು ೧. ಗ್ರಂಥ. ಶ್ಲೋಕ ಸಂಖ್ಯಾ ೪೬೨.

“ ಸ್ಮೃತಿ ” ಅಂದರೆ:— ಶ್ರುತಿ (ವೇದ) ಗಳನ್ನು ಶ್ರುತಗೈದು ತತ್ಪ್ರಕಾರಣಿಯಿಂದ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿಟ್ಟ ಗ್ರಂಥವು. ಈ ಸ್ಮೃತಿಗಳು ಸ್ವಾಯಂಭುವಾದಿ ಜ್ಞಾನವರ್ಯರಿಂದ ಪ್ರೋಕ್ತವಾದವು. ಇದು ೧. ಶ್ಲೋಕ ಸಂಖ್ಯಾ ೪೪.

ಶ್ರೀಗುರುಮಧ್ವೇಶಾರ್ಪಣಮಸ್ತು.

ಪರಿಶಿಷ್ಟ ೪.

ವಾಯುದೇವರ ಅಗಾಧ ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ಶ್ರೀಮಜ್ಜಗನ್ನಾಥದಾಸ ವರ್ಯರು ಶ್ರೀಮದ್ಧರಿಕಥಾಮೃತಸಾರದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಅಮೌಲ್ಯವಾದ ಶಬ್ದ ಸೌಂದರ್ಯ, ಅರ್ಥಗಾಂಭೀರ್ಯ, ಹಾಗೂ ವಾಗ್ಮಾಧುರ್ಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಪದ್ಯರೂಪವಾಗಿ ರಚಿಸಿದ್ದು, ಅವುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸುವನರಿಂದ ಗ್ರಂಥಗತ ಟೀಕಾ ತಾತ್ಪರ್ಯಗಳನ್ನು ಪುಷ್ಟಿಗೈಸಿದಂತಾಗಿ ಬಾಂಧುರ್ಯವು ಹೆಚ್ಚಿ, ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಪಠಿಸುವದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕ ಆದರವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವ ದೆಂಡೆಣಿಸಿ ಅವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದು. ಈ ಪದ್ಯಗಳ ವಿವರವು ಮೂಲ ಗ್ರಂಥದ ಸಂಧಿಗಳ ಕ್ರಮವನ್ನನುಸರಿಸುವುದು.

“ಅರು ಮೂರೆರಡೊಂದು ಸಾವಿರ | ಮೂರೆರಡುಶತ ಶ್ವಾಸ ಜಪಗಳ |
ಮೂರುವಿಧ ಜೀವರೊಳಗಿಲ್ಲ ಜಕಲ್ಪ ಪರಿಯಂತಾ || ತಾ ರಚಿಸಿ ಸತ್ವರಿಗೆ ಸುಖ
ಸಂ | ಸಾರಮಿಶ್ರರಿಗಧಮ ಜನರಿಗೆ | ಪಾರ ದುಃಖಗಳೀವ ಗುರುಪವನಾನ
ಸಲಹೆಮ್ಮ || ”;—“ಕ್ಷಿತಿಯೊಳಗೆ ಮಣಿಮಂತ ಮೊದಲಾ | ದತಿ ದುರಾತ್ಮರು
ಒಂದಧಿಕ ವಿಂ | ಶತಿ ಕುಭಾಷ್ಯವ ರಚಿಸೆ ನಡುವನೆಯೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ||
ಸತಿಯ ಜಠರದೊಳವತರಿಸಿ ಭಾ | ರತಿರಹುಣ ಮಧ್ವಾಭಿಧಾನದಿ | ಚತುರ
ದಶ ಲೋಕದೊಳು ಮೆರದಪ್ರತಿಮಗೊಂದಿಸುವೆ || ”;—“ಪೇಳಲೇನು ಸವೀರ
ದೇವನು | ಕಾಳಕೂಟವನುಂಡು ಲೋಕವ | ಪಾಲಿಸಿದ || ”;—“ಮಾತರಿಶ್ವನ
ದೇಹರಥದೊಳು | ಸೂತನಾಗಿಹ ಸರ್ವಕಾಲದಿ || ”;—“ಈ ಶರೀರ ಚತುಷ್ಪ
ಯಗಳೊಳು | ಕೋಶಧಾತುಗ ಭಾರತಿಪತಿ ಪ್ರಾ |ಣೇಶ ಇವತ್ತೊಂದುಸಾವಿರ
ದಾರುನೂರಿನಿಜ || ಶ್ವಾಸರೂಪಕ ಹಂಸಭಾಸ್ಕರ | ಭೇಶರೊಳಗಿದ್ದ ವರ ಕೈವಿಡಿ
ದೀಸರೋಜಭವಾಂಡದೊಳು ಸರ್ವತ್ರತುಂಬಿಹನು || ”;—“ಸ್ತಂಭರೂಪದ
ಲಿಪ್ಪ ದಕ್ಷಿಣ | ಅಂಬಕದಿ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಗುಣರೂ | ಪಾಂಭ್ರಣೆಯು ತಾನಾಗಿ
ಇಪ್ಪಳು ವತ್ಸರೂಪದಲೀ || ಪೊಂಬಸುರಪದಯೋಗ್ಯ ಪವನ ತ್ರಿ | ಯಂಬಕಾದಿ
ಸಮಸ್ತ ದಿವಿಜ ಕ | ದಂಬ ಸೇವಿತನಾಗಿ ಸರ್ವ ಪದಾರ್ಥಗಳ ತೋರ್ಪಾ || ”;
“ಮಧ್ವನಾಡಿಯ ಮಧ್ಯದಲಿ ಹೃ | ತ್ವದ್ವಮೂಲದಿ ಮೂಲಪತಿ ಪದ | ಪದ್ಧ
ಮೂಲದಲಿಪ್ಪ ಪವನನ ಪಾದಮೂಲದಲೀ || ಪೊದ್ದಿ ಕೊಂಡಿಹಜೀವ || ”;—“ಈರೆ

ರಡು ದೇಹಗಳೊಳಿದ್ದು ಸ । ಮೊರದೇವನು ಶ್ವಾಸಜಪ ನಾ । ನೂರಧಿಕವಾಗಿಪ್ಪ
 ಎಂಭತ್ತಾರುಸಾಹಸ್ರಾ ॥ ತಾ ರಚಿಸುವನು ದಿವಸವಂದಕೆ । ಮೂರುವಿಧ
 ಜೀವರೊಳಗಿದ್ದು ಖ । ರಾರಿಕರುಣಾಬಲವದೆಂತುಟೊ ಪವನರಾಯನೊಳು ॥”;

“ ಭಾರತೀಶನು .... ಸರ್ವಜೀವರೊಳಿದ್ದು .... ಅವರವರ ಸಾಧನ । ಪೂರೈಸಿ
 ಭೂ ನರ್ಕ ಸ್ವರ್ಗವ । ಸೇರಿಸುವ ಸರ್ವಜ್ಞ..... ॥ ”;-“ ಚೇತನ । ರಾಶಿಯೊಳು
 ಜಾಗ್ರತನಾಗಿ....ಪೋಷಿಸುತ ಮೂ । ಲೇಶನಂಭ್ರಿಸರೋಜಮೂಲದಪ್ಪ ಕಾಣಿ
 ಸದೆ ॥ ”;-“ .... ಗುರುವರಿಯ .... ದುರಿತಗಳ ಪರಿಹರಿಸುವನು ಚಿಂತಿಸುವ
 ಸಜ್ಜನರ ॥ .... ತನೋಧಿಕಾರಿಗ । ಳಿರವಂತು ಸೋಹಮುಪಾಸನೆ ಮಾಳ್ವ
 ನವರಂತೆ ॥ ”;-“ಅನಿಲದೇವನು ವಾಙ್ಮನೋಮಯ । ನೆನಿಸಿ ಪಾವಕ ವರುಣ
 ಸಂಕ್ರಂ । ದನ ಮುಖಾದ್ಯರೊಳಿದ್ದು....ನಮ್ಮನು ಸಡಾಸಂಕ್ರೈಸುವನು.... ”;

“ ಪರಮವಿಷ್ಣು ಸ್ವತಂತ್ರ ಮಾಯಾ । ತರುಣಿ ವಕ್ಷಸ್ಥಳನಿವಾಸಿಯು । ಸರಸಿ
 ಜೋದ್ಭವ ಪ್ರಾಣರೀವರು ಸಚಿವರೆನಿಸುವರು ॥ ”;-“ಕಮಲಸಂಭವಪವನರೀ
 ವರು । ಸಮರು ಸಮವರ್ತಿಗಳು ರುದ್ರಾ । ದ್ಯಮರಗಣ ಸಂಸೇವಿತ ಪರಬ್ರಹ್ಮ
 ನಾಮಕರು ॥ ”;-“ ಮಾತರಿಶ್ವ....ಜೀವರೊಳಗಾವಕಾಲದಲಿ ॥ ನೀತಭಕ್ತಿ
 ಜ್ಞಾನಬಲರೂಪಾತಿಶಯದಿಂದಿದ್ದು ॥ ”;-“ ಭಕ್ತಿಯೋಗ್ಯರ ಮಧ್ಯದಲಿ ಸ ।
 ದ್ಭಕ್ತಿ ವಿಜ್ಞಾನಾದಿ ಗುಣದಿಂ । ದುತ್ತನೋತ್ತಮ ಬ್ರಹ್ಮವಾಯುವಾಣಿಭಾರ
 ತಿಯು ॥ ”;-“ಋಜುಗಣಕೆ ಭಕ್ತ್ಯಾದಿಗುಣ ಸ । ಹಜವೆನಿಸುವವು....ವೃಜಿನ
 ವರ್ಜಿತರಿವರೊಳಗೆ ತ್ರಿಗು । ಣಜವಿಕಾರಗಳಲ್ಲವೆಂದಿಗು ॥ ”;-“ (ಶ್ರೀ
 ಹರಿಯ)....ಅಚ್ಚಿನ್ನ ಭಕ್ತರು ನಾಲ್ವರೆನಿಪರು ಭಾರತಿ ಪ್ರಾಣಾ । ಪೊನ್ನೊಡಲ
 ವಾಗ್ದೇವಿಯರು.... ॥ ”;-“ ಹೀನಸತ್ಕರ್ಮಗಳೆರಡು ಪವ । ಮಾನದೇವನು
 ಮಾಳ್ವನಿದಕನು । ಮಾನವಿಲ್ಲ.... ॥ ”;-“ದೇವ ಋಷಿ ಪಿತೃ ನೃಪ ನರರೆನಿಸಿ
 ಐವರೊಳು ನೆಲಸಿದುರ್ ಅವರ ಸ್ವ । ಭಾವಕರ್ಮವನಾಡಿ ಮಾಡಿಪ ಒಂದು
 ರೂಪದಲಿ ॥ ಭಾವಿಬ್ರಹ್ಮನು ಕೂರ್ಮರೂಪದಿ । ಈವಿರಿಂಚಾಂಡವನು ಬೆನ್ನಿಲಿ ।
 ತಾವಹಿಸಿಲೋಕಗಳ ಪೊರೆವನು ದ್ವಿತಿಯರೂಪದಲೀ ॥ ”;-“ ಗುಪ್ತನಾಗಿದ್ದ
 ನಿಲದೇವ ವ್ತಿ । ಸಪ್ತಲೋಕದ ಜೀವರೊಳಗೆ ತ್ರಿ । ಸಪ್ತಸಾವಿರದಾರುನೂರು
 ಶ್ವಾಸಜಪಗಳನು ॥ ಸುಪ್ತಿ ಸ್ವಪ್ನದಿ ಜಾಗ್ರತೆಗಳಲಿ । ಅಪ್ತನಂದದಿ ಮಾಡಿ ಮಾ

ಡಿಸಿ । ಕ್ಲಪ್ತಭೋಗಗಳೇವ ಪ್ರಾಂತಕೆ ತೃತೀಯ ರೂಪದಲೀ ॥ ”;—“ ಶುದ್ಧ ಸತ್ವಾತ್ಮಕಶರೀರ....ಲಿಂಗದೇಹವು । ಬದ್ಧವಾಗದು ದಗ್ಧಪಟದೋಪಾದಿ ಇರು ತಿಹುದು ॥ ಸಿದ್ಧಸಾಧನ ॥ ”;—“ ಋಜು ಎಂ । ದೆನಿಸಿ .... ದ್ವಿನವಶೀತಿಯ ಪ್ರಾಂತಭಾಗದಿ । ಅನಿಲಹನುಮದ್ಭೀಮರೂಪಡಿ । ದನುಜರೆಲ್ಲರ ಸದದು ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯನೆನಿಸಿದನು ॥ ”;—“ ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಕಹರಿಗೆ ತಾ ಸಾ । ದೃಶ್ಯರೂಪವ ಧರಿಸಿ ಬ್ರಹ್ಮ ಸ । ರಸ್ವತೀ ಭಾರತಿಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿ ಪವನಾನಾ ॥ ಶಾಶ್ವಿತ ಸುಭಕ್ತಿಯಲಿ ಸುಜ್ಞಾನ । ನಸ್ವರೂಪನ ರೂಪ ಗುಣಗಳ । ....ಪೊಗಳುವಶ್ರುತಿ ಗಳೊಳಗಿದುರ್ ॥ ”;—“ ಪೇಟೆ ಕುಕ್ಕುಟೆ ಜಲಟವೆಂಬ ತ್ರಿ । ಕೋಟೆರೂಪವ ಧರಿಸಿ ಸತತ ನಿ । ಶಾಟರನು ಸಂಹರಿಸಿ ಸಲಹುವ ಸಕಲಸಜ್ಜನರಾ ॥ ”—“ ಈ ಸಮೀರಗೆ ನೂರುಜನ್ಮ ಮ । ಹಾ ಸುಖಪ್ರಾಪ್ತಭೋಗ ಪ್ರ । ಯಾಸವಿಲ್ಲದೆ ಐದುವನು ಲೋಕಾಧಿಪತ್ಯವನು ॥ ”;—“ ....ತನ್ನೊ ಶದ ಅಮರರೊಳಿದ್ದು ಮಾಡುವನವರಸಾಧನವ ॥ ....ಪೊಂಬಸುರಪದವೈ ದುವನು ಗುರುಪವನಾನ ಸತಿಯೊಡನೆ ॥ ”;—“ ಅನಿಮಿಷರ ನಾಮದಲಿ ಕರೆಸುವ । ಅನಿಲದೇವನು.... (ಶ್ರೀಹರಿಯುಪಾಸನೆಯ) ಅನ್ಯಕ್ತಾದಿ ಪೃಥ್ವಿಪರ್ಮಂತಗೈಯುವನು॥”;—“ಮಹಿತ ಋಜುಗಣಕೆ....ಜ್ಞಾನಭಕುತಿಯು । ದ್ರುಹಿಣಪದಪರ್ಮಂತ ವೃದ್ಧಿಯು । ಬಹಿ ರುಪಾಸನೆಯುಂಟನಂತರ ಬಿಂಬದರ್ಶನವು ॥ ”;— “ ....ವಾರಿಜಾಸನ ವಾಯು ವಾಣಿ । ಭಾರತಿಯರಿಗೆ ಮಹಾಪ್ರಳಯದಿ । ಬಾರದಜ್ಞಾನಾದಿದೋಷವು ಹರಿ ಕೃಪಾಬಲದಿ ॥ ”;—“ ಸತ್ವಸತ್ತ್ವ ಮಹಾಸುಸೂಕ್ಷ್ಮವು । ಸತ್ವಸತ್ವಾತ್ಮಕ ಕಳೇ ವರ । ಸತ್ಯಲೋಕಾಧಿಪನೊಳಗೆ ಅತ್ಯಲ್ಪ ವೆರಡುಗುಣಾ ॥....ಹರಿಪ್ರೀ । ತೃರ್ಥ ವಾಗಿ ಜಗದ್ವ್ಯಾಪಾರಗಳಮಾಡುವನು ॥ ”;—“ ಪ್ರಾಣದೇವನು ತ್ರಿವಿಧರೊ ಳಗೆ ಪ್ರವೀಣ ತಾನೆಂದೆನಿಸುತ....ಜ್ಞಾನ ಭಕ್ತಿ ಸುರಗಿ ಮಿಶ್ರ । ಜ್ಞಾನ ಮಧ್ಯಮ ಜೀವರಿಗೆ ಅ । ಜ್ಞಾನ ಮೋಹ ದ್ವೇಷಗಳ ಕೊಡುತಿಪ್ಪ ದೈತ್ಯರಿಗೆ ॥ ” “ಮಾರುತನ ಗದೆಯಿಂದ ಲಿಂಗ । ಶರೀರಪೋದಾನಂತರದಿ ತಮೋ । ದ್ವಾರ ಯೈದಿ ಸ್ವರೂಪದುಃಖಗಳನುಭವಿಸುತಿಹರು (ದುರ್ಜೀವರು) ॥ ”.

ಶ್ರೀಗುರುಮಧ್ವೇಶಾರ್ಪಣಮಸ್ತು.

ಪರಿಶಿಷ್ಟ ೫.

ಗಾಯನಾಚಾರ್ಯರೆಂದು ಹೆಸರಾದ ವಾಯುದೇವರ ಮಹಾನುಹಾತ್ಮ್ಯಗಳನ್ನು “ ಹರಿಗೀತಿಯಂ ಪರಮಾದರತಃ ” (ದ್ವಾ. ಸ್ತೋ) ಎಂಬ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಉಕ್ತಿಯಂತೆ, ಗಾನದಿಂದ ಪಾಡುವುದು ಅವರಿಗೆ ಬಹು ಪ್ರೀತಿಕರವಾದುದೆಂದು ಭಗವದ್ವಾಸವರ್ಯರು ರಚಿಸಿ ಪಾಡಿರುವ ಕೆಲವು ಸುವ್ವಾಲಿ, ಪದಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ.

ಸುವ್ವಾಲಿ. ರಾಗ. ಪೂರ್ವಿ. ರೂಪಕತಾಳ.

ಗುರುಮಧ್ವರಾಯರ ಭಾಗ್ಯ | ಹರಮುಖ್ಯ ನಿರ್ಜರರಿಂದ | ವರಣೀಸಲ
ಳವಲ್ಲಮ್ಮ | ಸುವ್ವಿಸುವ್ವಾಲಿ || ಪ || ಇಂದಿರಿಯು ಮೂರು ರೂಪ | ದಿಂದ
ತಾನೇ ಪಡಿದ | ಕೆಂದು ವೇದಗಳು ಸಾರುವವು | ಸುವ್ವಿಸುವ್ವಾಲಿ || ಮಂದ
ಮತಿಗಳಿವರ | ಮಂದಿಯಂದದಿ ತಿಳಿದು | ಅಂಧಃಕೂಸದೊಳು ಬೀಳುವರು |
ಸುವ್ವಿಸುವ್ವಾಲಿ ||ಗ|| ನೂರಾತೊಂಬತ್ತೆಂಟುಕಲ್ಪ | ಘೋರ ತಪವಗೈದು |
ಮೂರು ರೂಪಗಳ ತಾಳಿದನು | ಸುವ್ವಿಸುವ್ವಾಲಿ || ಎರಿ ಈ ಕಲ್ಪವನ್ನು |
ವಾರೀಜಾಸನನಾಗಿ | ಈರೇಳು ಲೋಕಗಳಾಳುವನು || ಸುವ್ವಿಸುವ್ವಾಲಿ ||೨||
ಎಪ್ಪತ್ತೊಂದು ಮಹಾಯುಗಕೆ | ಬಪ್ಪರೊಬ್ಬೊಬ್ಬ ಮನು | ತಪ್ಪದೆ ಲೋಕ
ಗಳಾಳುವರು | ಸುವ್ವಿಸುವ್ವಾಲಿ | ಸುಪ್ಪಸಿದ್ಧರಾದ ಈ ದ್ವಿ | ಸಪ್ತ ಮನುಗಳ
ಕಾಲ | ಅಪ್ಪಗೆ ಒಂದೇ ದಿವಸವು || ಸುವ್ವಿಸುವ್ವಾಲಿ ||೩|| ಈ ರೀತಿ ಮಾನ
ದಿಂದ | ನೂರುವತ್ಸರ ಬಾಳಿ | ನಾರಾಯಣನ ನಾಮ ಭಜಿಸನು | ಸುವ್ವಿ
ಸುವ್ವಾಲಿ || ಧೋರ ಪ್ರಳಯಕಾಲದಲಿ | ಮಾರಮಣನ ದಯದಿಂದ | ಬಾರದು
ಅಜ್ಞಾನವೀತನಿಗೆ | ಸುವ್ವಿಸುವ್ವಾಲಿ ||೪|| ಈತನಲಿ ನಾಲ್ಕುತ್ತುಕಲ್ಪ | ಓತು
ಶಿಷ್ಯತ್ವ ಗೈದು | ಭೂತನಾಥಪರೋಕ್ಷಯೈದಿಹನು | ಸುವ್ವಿಸುವ್ವಾಲಿ || ಆತ
ನಿಗೆ ಮುಂದೆ ಶಿರಿ | ನಾಥನ ಪರಿಯಂಕಪದ | ಈತನ (ಮುಂದಿನ) ಕಲ್ಪದಲ್ಲಾ
ಗುವದು | ಸುವ್ವಿಸುವ್ವಾಲಿ ||೫|| ಎಲ್ಲದೇವತೆಗಳು | ಬಲ್ಲದ ಗುರುವೆಂದಿವ |
ನಲ್ಲಿ ಉಪದೇಶಗೊಂಬುವರು | ಸುವ್ವಿಸುವ್ವಾಲಿ || ಋಲ್ಲ ಮಾಯ್ಯಳ ಗೆದ್ದು |
ವಲ್ಲಭ ವೇದವ್ಯಾಸ | ರಲ್ಲಿ ಅದ್ಯಾಪಿ ವಾಸಿಸನು | ಸುವ್ವಿಸುವ್ವಾಲಿ ||೬||

ಪಾನೀಯಜಜಾಂಡದೊಳು | ನಾನಾ ಜೀವಿಗಳೊಳು | ತಾನೇ ಚೇತನನಾಗಿ
ಹೆನು | ಸುವ್ವಿಸುವ್ವಾಲಿ || ಏನು ಪೇಳಲಮ್ಮನ್ನಾ | ಪ್ರಾಣರಾಯನೊಲಿದ
ಮೇಲೆ | ಪ್ರಾಣೇಶವಿಠಲ ತಾನೇ ಒಲಿವನು | ಸುವ್ವಿಸುವ್ವಾಲಿ ||೭|| ಶ್ರೀಗುರು
ಮಧ್ವೇಶಾರ್ಪಣಮಸ್ತು.

ತತ್ವಸುವ್ವಾಲಿ. ರಾಗ-ಶಂಕರಾಭರಣ. ತಾಳ. ಝಂಪಿ.

ತ್ರಿದಶರೊಂದಿತರೂಪ | ಸುದತಿಯಿಂದೊಡಗೂಡಿ | ಪದುಮಜಾಂಡ
ದೊಳು ಸರ್ವತ್ರ || ಸರ್ವತ್ರ ಭಕುತರ | ಬದಿಗನಾಗಿದ್ದು ಸಲಹೊವಿ ||೧|| ಕೋಟಿ
ತ್ರಯ ಸ್ವರೂಪ ದಾಟಿಸು ಭವಾಬ್ಧಿಯ ನಿ | ಶಾಖೆ ಕುಲವೈರಿ ಭಯಹಾರಿ ||
ಭಯಹಾರಿ ರಣದೋಳ್ಳಿ | ರೀಟಿಯನು ಕಾಯ್ದಿ ಧ್ವಜನಾಗಿ ||೨|| ಮೂರೇಳು
ಸಾವಿರದ ಆರುನೂರು ಮಂತ್ರ | ಈರೇಳು ಜಗದ ಜೀವರೊಳು || ಜೀವರೊಳು
ಮಾಡಿ ಉ | ದ್ಧಾರಗೈ ಸುವಿಯೋ ಸುಜನರ ||೩|| ಪವಮಾನರಾಯನೇ ತ್ರಿವಿಧ
ಜೀವರೊಳಿದ್ದು | ವಿವಿಧವ್ಯಾಪಾರಾ ನೀ ಮಾಡಿ | ನೀ ಮಾಡಿ ಮಾಡಿಸುತ |
ಅವರವರ ಗತಿಯ ಕೊಡುತ್ತಿಟ್ಟಿ ||೪|| ಸತ್ಯಲೋಕಾಧಿಪ ಬಳಿತ್ಥಾದಿ ಶ್ರುತಿವಿನುತ |
ಮೃತ್ಯುಂಜಯಾದಿ ಸುರಪೂಜ್ಯ || ಸುರಪೂಜ್ಯ ಭಕುತರಪ | ಮೃತ್ಯು ಪರಿಹರಿಸಿ
ಸಲಹಯ್ಯ ||೫|| ಮಿಶ್ರ ಜೀವರೊಳಿದ್ದು ಮಿಶ್ರ ಜ್ಞಾನನನಿತ್ತು | ಮಿಶ್ರ ಸಾಧನವ
ನೀ ಮಾಡಿ || ನೀ ಮಾಡಿ ಮಾಡಿಸುತ | ಮಿಶ್ರ ಗತಿಯನ್ನೇ ಕೊಡುತ್ತಿಟ್ಟಿ ||೬||
ಅನಿಲದೇವನೆ ದೈತ್ಯ | ದನುಜ ರಕ್ತಸರೊಳಿ | ದ್ವನುಚಿತೋಚಿತ ಕರ್ಮ ನೀ
ಮಾಡಿ || ನೀ ಮಾಡಿ ಮಾಡಿಸುತ | ದಣಿಸುವಿಯೊ ತಮದಿ ದಿವಿಜೇಶ ||೭|| ಈ
ಶಕ್ತಿ ಲೋಕದೊಳು | ಮೇಶಾದ್ಯರಿಗೆ ಉಂಟೇ? | ವಾಸವಾದ್ಯಮರಾರನುದಿನ ||
ಅನುದಿನದಲ್ಲಿ ತ್ವ | ದ್ವಾಸ್ಯನೀಡೆಂದು ನುತಿಸೋರು ||೮|| ಅಖಣಾಶ್ವನೆ ನಿನ್ನ
ಸೋಕಲರಿಯವು ದೋಷ | ಶ್ರೀಕಂಠಮುಖ್ಯ ಸುರರೇಗೆ || ಸುರರಿಗಿಲ್ಲವು ಭಾರ |
ತೀಕಾಂತಾನಿನಗೆ ಬಹವೆಂತೋ ||೯|| ಮಾತರಿಶ್ವನೆ ಎನ್ನ ಮಾತುಲಾಲಿಸಿ ಜಗ |
ನ್ನಾಥ ವಿಠಲನ ಮನದಲ್ಲಿ || ಮನದಲ್ಲಿ ತೋರಿ ಭವ | ಭೀತಿಯನು ಬಿಡಿಸೋ
ಭವ್ಯಾತ್ಮಾ ||೧೦|| ಶ್ರೀಗುರುಮಧ್ವೇಶಾರ್ಪಣಮಸ್ತು.

ತತ್ವಸುವ್ವಾಲಿ. ರಾಗ. ಶ. ಭ. ತಾಳ. ಝಂಪಿ.

ಕಲಿಮುಖ್ಯ ದೈತ್ಯರುಪಟಳವ ಪರಿಹರಿಸು ಮ | ತ್ವಲದೈವ ಗುರುವೇ
ಕಾರುಣ್ಯ || ಕಾರುಣ್ಯಸಿಂಧು ನಿ | ನೊಲಿಮೆಯನುನೋಡಿ ಹರಿಕಾಯ್ವ ||೧||

ಮಧ್ವಾಖ್ಯಾ ಎಂಬುವ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಶ್ರುತಿಪ್ರತಿಪಾದ್ಯ . ಮಧ್ವಮುನಿಗೇಯ ತನ
ಕೀರ್ತಿ . ತನಕೀರ್ತಿಯನ್ನರು | ದ್ರಾಢ್ಯರಿಗಶಕ್ಯ ತುತಿಸಲ್ಕೆ ||೨|| ವಾಯು
ಹನುಮದ್ವಿಮ | ರಾಯ ಮಧ್ವರ ನಾಮ | ಬಾಯೊಳುಳ್ಳವಗೆ ಜನ್ಮಾದಿ ||
ಜನ್ಮಾದಿ ರೋಗಭಯ | ವೀಯನೆಂದೆಂದೂ ಭಗವಂತಾ ||೩|| ಹುಣಸಿ ಬೀಜದಿ
ಪಿತನ ಋಣವತಿದ್ವಿದ ಪೂರ್ಣ | ಗುಣವಂತ ಗುರುವೇ ದಯ ಮಾಡು || ದಯ
ಮಾಡಿ ನೀಯನ್ನ | ಋಣ ಮೂರರಿಂದ ಉದ್ಧರಿಸು ||೪|| ಬುದ್ಧಿ ಬಲ ಕೀರ್ತಿ
ಪರಿಶುದ್ಧಭಕ್ತಿ ಜ್ಞಾನ | ಸದ್ವೈಯಾರ್ಜಾಡ್ಯ ಆಯುಷ್ಯ || ಆಯುಷ್ಯ ನಿತ್ಯ
ಅಭಿ | ವೃದ್ಧಿಗೈಸುವಿಯೋ ಪವನಾನ ||೫|| ಮಾತರಿಶ್ವನೆ ನಿನ್ನ ಪ್ರೀತಿ
ಯೊಂದೇ ಜಗ | ನೃಧವಿಠಲನ ಕರುಣಕ್ಕೆ || ಕರುಣಕ್ಕೆ ಕಾರಣ್ಯಮ
ಯಾತನವು ಬರಲೂ ನಾನಂಜೆ ||೬|| ಶ್ರೀಗುರುಮಧ್ವೇಶಾರ್ಪಣಮಸ್ತು.

ವಿಶೇಷಾಂಶ :— ೭ನೇ ನುಡಿಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯ :— ವಾಯುಸೇವರು
ಮಧ್ಯಗೇಹಾಚಾರ್ಯರಲ್ಲಿ ಪುತ್ರತ್ವೇನ ಅವತರಿಸಿ, ಸಾಹುಕಾರನ ಸಾಲವನ್ನು
ಹುಣಸಿಬೀಜದ ರೂಪದಿಂದಿತ್ತು ತಂದೆಯ ಐಹಿಕ ಋಣವನ್ನೂ, ಪುತ್ರರಾದುದ
ರಿಂದ ಪುನ್ನ ಮನರಕವನ್ನು ಅವರಿಗೆ ತಪ್ಪಿಸಿ ಪಾರತ್ರಿಕ ಋಣವನ್ನೂ ತೀರಿಸಿ
ದಂತೆ, ಈ ಜೀವರಲ್ಲಿದ್ದು ಅವರೊಡನೆ ನೀವೂ ಜನಿಸುವದರಿಂದ ಹೇ, ಸುರ
ಗುರುಗಳೇ ! ನಿಮಗೆ ನಮ್ಮ ಪುತ್ರತ್ವದ ಬಾಂಧವ್ಯವೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿ ಅಂತೇ,
ನಮ್ಮನ್ನೂ ನೀವು ಐಹಿಕ, ಪಾರತ್ರಿಕ ಋಣಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತರನ್ನುಮಾಡಿ
ಪುನ್ನ ಮನರಕದಿಂದುದ್ಧರಿಸಬೇಕಾದ್ದು ಜಗತ್ಪಿತೃಗಳಾದ ನಿಮ್ಮ ಭಾರವು;
ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ಹೀಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ್ದಾರೆ ದಾಸರಾಯರ ಈ ಅನು
ಸಂಧಾನವು ಸರ್ವ ಸುಜೀವರ ಅನುಕರಣಕ್ಕೆ ದೃಢವಾಗಿ ಬರಲೆಂಬುದೇ
ಅವರಪೇಕ್ಷೆಯು

ಜೀವರಲ್ಲಿದ್ದು ಅವರೊಡನೆ ಶ್ರೀಹರಿಯೂ. “ ಜನರೊಳಗಿದ್ದು ಜನಿ
ಸುವ ಜಗದುದರ ತಾನು ” ಎಂಬ (ಶ್ರೀಮದ್ಧರಿ. ಕ. ಸಾ. ಸಂ. ೨-೪)
ವಚನದಂತೆ, ಶ್ರೀಹರಿಯ ಕೇವಲ ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಸರ್ವದಾ ಸೇವೆಗೈಯುತ್ತಿರ
ತಕ್ಕ ವಾಯುದೇವರೂ ಶ್ರೀಹರಿಯೊಡನೆಯೇ ಜನಿಸಿ ಬರತಕ್ಕವರಾದ್ದರಿಂದ
ಮೇಲೆ ದಾಸರಾಯರು ಹಾಗೆ ಪ್ರಯೋಗಮಾಡಿರುವರು.

ಶ್ರೀಗುರುಮಧ್ವೇಶಾರ್ಪಣಮಸ್ತು

ಮಂಗಳ

ಶಿಷ್ಯಸಾಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಗ್ರಂಥ ಪರಿಸಮಾಪ್ತಿಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟದೇವತಾಸ್ತವನರೂಪದ ಮಂಗಳವನ್ನು ಪಾಡುವದು ಆ ಗ್ರಂಥ ಕಾರನಿಗೂ, ಅದನ್ನು ಪಠಿಸುವವರಿಗೂ ಮಹಾ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವಾದುದರಿಂದ, ಈಗ ಈ ಸದ್ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಆರಾಧ್ಯರೂ, ಭಕ್ತಜನರ ಇಷ್ಟದೇವತಾಶ್ರೇಷ್ಠರೂ ಆದ ಶ್ರೀಪ್ರಧಾನವಾಯುದೇವರ ಸ್ತುತಿಗೈಯಲು, ಅವರ ತ್ರಿರೂಪಗಳನ್ನೂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ನೋಡಿ ಭಕ್ತ್ಯಾದರಗಳು ಹೆಚ್ಚಿನಿಂದದಿಂದ ವೈಯುಬ್ಧಿ, ಅವರ ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಿದ ಶ್ರೀ ಪಂಡಿತಾಚಾರ್ಯವರ್ಯರ ಶ್ರೀಮದ್ವಾಯುಸ್ತುತಿಯ ಶ್ಲೋಕದ್ವಯಗಳನ್ನೇ ನಾನು ಇಲ್ಲಿ, ಸೋತ್ತಮರ ಉಚ್ಚಿಷ್ಟವು ಸ್ವಾವರರಿಗೆ ಮಹಾಪ್ರಸಾದವೆನಿಸುವದರಿಂದ, ಪುನಶ್ಚರಣಗೈದು ಕೈಕೊಂಡಿದ್ದ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ನಿರ್ವಿಘ್ನದಿಂದ ಕೊನೆಗಾಣಿಸಿದ ಪರಮಾನುಗ್ರಹರೂಪದ ಉಪಕಾರಾತಿಶಯಕ್ಕಾಗಿ, ಶ್ರೀಹರಿ. ವಾಯು. ಗುರುವರ್ಯರ ಪಾದಪದ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ನನ್ನ ತನು ಮನಗಳನ್ನು ದೃಢವಾಗ್ಯರ್ಪಿಸಿ ಕೃತಾರ್ಥನಾಗುವೆನು.

“ನಾತರ್ಮೇ ನಾತರಿಶ್ವನ್ ಪಿತರತುಲಗುರೋ ಭ್ರಾತರಿಷ್ಟಾಪ್ತ ಬಂಧೋ | ಸ್ವಾಮಿನ್ ಸರ್ವಾಂತರಾತ್ಮನ್ನಜರ ಜರಯಿತರ್ಜನ್ ಮೃತ್ಯಾಮಯಾನಾಂ || ಗೋವಿಂದೇ ದೇಹಿ ಭಕ್ತಿಂ ಭವತಿ ಚ ಭಗವನ್ನೂರ್ಜಿತಾಂ ನಿರ್ನಿಮಿತ್ತಾಂ | ನಿರ್ನಾಜಾಂ ನಿಶ್ಚಲಾಂ ಸದ್ಗುಣ ಗಣ ಬೃಹತೀಂ ಶಾಶ್ವತೀ ಮಾಶು ದೇವ ” ||೧||

“ವಂದೇ ತಂ ತ್ವಾ ಸುಪೂರ್ಣಪ್ರಮತಿಮನುದಿನಾ ಸೇವಿತಂ ದೇವವೃಂದೈಃ | ವಂದೇ ವೃಂದಾರುಮಿಶೇ ಶ್ರೀಯ ಉತ ನಿಯತಂ ಶ್ರೀಮದಾನಂದತೀರ್ಥಂ || ವಂದೇ ಮಂದಾಕಿನೀ ಸತ್ಸರಿದಮಲ ಜಲಾಸೇಕ ಸಾಧಿಕೃಸಂಗಂ | ವಂದೇಹಂ ದೇವ ಭಕ್ತ್ಯಾಭವಭಯ ದಹನಂ ಸಜ್ಜನಾನೋದಯಂತಂ ” ||೨||

(ಶ್ರೀಮದ್ವಾಯುಸ್ತುತಿ ೧೪, ೪೦ ನೇ ಶ್ಲೋಕಗಳು).

“ಏಕವಿಂಶತಿ ಮತಪ್ರವರ್ತಕ | ಕಾಕುಮಾಯುಳ ಕುಹಕಯು ಕುತಿ ನಿ | ರಾಕರಿಸಿ ಸರ್ವೋತ್ತಮನು ಹರಿಯಂದು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದಾ || ಶ್ರೀಕಳತ್ರನಸದನ ದ್ವಿಜಪ ಪಿ | ನಾಕಿಸನ್ನುತ ಮಹಿಮ ಪರಮಕೃ |

ಪಾಕಟಾಕ್ಷದಿ ನೋಡು ಮಧ್ವಚಾರ್ಯ ಗುರುವರ್ಯಾ ||೩||

(ಶ್ರೀ ಮಧ್ವರಿಕಥಾಮೃತಸಾರ, ಸಂಧಿ ೨೩-೧.)

ಅರ್ಥ:—ನನ್ನನ್ನು (ಪರ್ಯಾಯದಿಂದ ಈ ಜಗತ್ತನ್ನು) ಸಂರಕ್ಷಿಸುವ ಜನನಿಯೂ, ಶಿಕ್ಷಿಸುವ (ನಿಯಮನಮಾಡುವ) ಜನಕನೂ (ಸಾತ್ವಿಕ ಜೀವರಿಗೆ) ಹಿತೋಪದೇಶಗೈಯುವ ಅಸದೃಶ ಗುರುವೂ, (ಜೀವಸಮೂಹಕ್ಕೆ) ನಿಜ ಪ್ರೇಮದ ಜೇಷ್ಠ ಭ್ರಾತೃವೂ, (ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಬಹು) ಪ್ರೇಮದೋರುವ ಇಷ್ಟ ಮಿತ್ರನೂ, (ತನ್ನವರಿಗೆ ಸತ್ಸಾಧನಮಾಡಿಸುವಲ್ಲಿ) ರಹಸ್ಯದ ಆಪ್ತನೂ, (ಮುಮುಕ್ಷುವರ್ಗಕ್ಕೆ) ಅತ್ಯಗತ್ಯದ ಬಂಧುವೂ, (ಚತುರ್ದಶಲೋಕಗಳ) ಸ್ವಾಮಿಯೂ, (ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ತಿನ) ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯೂ, ಜರಾದಿ ವಿಕಾರ ವಿರಹಿತನೂ, (ಯಾವಾಗ್ಯೂ ಮೂವತ್ತೇ ವರ್ಷ ಪ್ರಾಯದವರಾದ ತ್ರಿದಶರಿಗೆಲ್ಲ ಉತ್ತಮನಾದುದರಿಂದ ಅಖಣಾಶ್ಮಸಮ) ಶರೀರದ ಯುವಕನೂ, ಜನನ, ಮರಣ, ಮತ್ತು ತನು ಮನಗಳ ರೋಗಾದಿಗಳನ್ನು ಕಳೆಯುವವನೂ, ಶಾಶ್ವತ ವಾದ ಹಾಗೂ ಅಖಂಡೈಶ್ವರ್ಯರೂಪದ ವಿಜ್ಞಾನ, ಸದ್ಭಕ್ತಿ, ಸುದೃಢ ವೈರಾಗ್ಯಾದಿ ಸದ್ಗುಣಸಂಪನ್ನನೂ, ವೇದಾದಿಸಚ್ಚಾಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನೂ ಆದ ಹೇ, ಭಾವೀಬ್ರಹ್ಮದೇವರೇ! ನನಗೆ (ಈ ವಾಚ್ಯದಿಂದ ಸಕಲ ಮುಮುಕ್ಷು ವರ್ಗಕ್ಕೆ) ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ, ನಿಮ್ಮಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ಶ್ರೀಮದಿಂದಿರಾಕಾಂತನಾದ ಮುಕುಂದನಲ್ಲಿ, ಪ್ರತಿಕ್ಷಣದಲ್ಲೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನೊದುವಂಥ ನಿಷ್ಕಾಮಕ ವಾದ, ಅಹಂಮಮಕಾರ ವಿರಹಿತವಾದ, ದೃಢವಾದ, ಹಾಗೂ ಶ್ರೀಹರಿಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವ ಪೂರ್ವಕವಾದ ತಾರತಮ್ಯ, ಪಂಚಭೇದಗಳ ಸಮೀಚೀನ ಜ್ಞಾನಾದಿ ಉತ್ತಮ ಗುಣಗಳಿಂದ ಪೂರ್ಣವಾದ, ಶಾಶ್ವತಸದ್ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರಿ. ||೧||

“ ಸಮಸ್ತ ಚೇತನಸಮೂಹದಲ್ಲಿರುವ ಹೇ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಾಖ್ಯ ಪ್ರಧಾನ ವಾಯುದೇವರೇ! ಸರಸ್ವತಿ, ಭಾರತಿ, ಗರುಡ, ಶೇಷ, ರುದ್ರಾದಿ ಸರ್ವದೇವ, ದೇವಿಯರಿಂದ ನಿರಂತರದಲ್ಲೂ ಮಹಾರೇವೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವ, ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಅಶೇಷ ವಿಶೇಷಜ್ಞಾನವುಳ್ಳ, ನಿಮ್ಮ ಪಾದಪದ್ಮಗಳಿಗೆ ಭಕ್ತ್ಯಾತಿಶಯದಿಂದ ದಂಡವತ್ಪ್ರಣಾಮಗೈಯುವೆನು. ನಿಮಗೆ ಸರ್ವದಾ ಸರ್ವತ್ರದಲ್ಲೂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿದ್ದು, ನಿಮ್ಮ ಸರ್ವಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣನಿಗೂ ತರುವಾಯ ಶ್ರೀರಮಾದೇವಿಗೂ, ನೇಮದಿಂದ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಿರುವ ಶ್ರೀಮದಾ

ನಂದತೀರ್ಥಾಖ್ಯರಾದ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಸದ್ಭಕ್ತಿ ಪುರಸ್ಕರವಾಗಿ ಸದಾ ವಂದಿಸುವೆನು. ಶ್ರೀಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ಪಾದೋದ್ಭವಿಯಾದ, ಅಂತೆಯೇ, ಪರಮಪಾವನೆಯೂ, ಸುಮಂಗಲೆಯೂ ಆದ ಶ್ರೀಭಾಗೀರಥೀದೇವಿಯ ನಿರ್ಮಲೋದಕದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯಶಃ ಮಾಡಿದ ಮಜ್ಜನದರಿಂತಲೂ, ನಿಮ್ಮ ಪಾದಸೇವಾ ಎಂಬುದರಿಂದ, ತೀರ್ಥವೆಂದು ಕರೆಸುವ, ನಿಮ್ಮಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಸಿದ್ಧಾಂತರೂಪದ ದ್ವೈತಶಾಸ್ತ್ರದ ಶ್ರವಣ, ಪಠಣ, ಹಾಗೆಯೇ ಪರರಿಗೆ ಶ್ರವಣಗೈಸೋಣವೆಂಬ ಕ್ರಿಯಾರೂಪದ ಅಭ್ಯಂಗನದಿಂದ, ಅತ್ಯಧಿಕವಾದ ಪಾವಿತ್ರೈಕತೆಯ ಫಲ (ಮೋಕ್ಷ)ವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವ ನಿಮಗೆ, ನಿರ್ಮಲವಾದ ಭಕ್ತೈಕವಾಗಿ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ಪ್ರಣಾಮಗೈಯುತ್ತೇನೆ. ದುಸ್ತರವಾದ ಈ ಸಂಸಾರದ ಭಯವನ್ನು ಸುಜ್ಞಾನೋಪದೇಶದಿಂದ ಪರಾಭವ ಗೊಳಿಸುವ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಹರಿ, ವಾಯು, ಗುರುಭಕ್ತರನ್ನು ಐಹಿಕ ಪಾರತ್ರಿಕ ಸುಖಗಳಿಂದ ಆನಂದ ಬಡಿಸುವ ನಿಮಗೆ ಸದ್ಭಕ್ತಿ, ನಿಶ್ವಾಸ, ಆದರಗಳಿಂದ ಸಹಸ್ರ ವಂದನೆಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸುತ್ತೇನೆ ” . ||೨||

“ ಅದ್ವೈತಾದಿ ೨೧ ದುರ್ಮತಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದ ಮಾಯಾ ವಾದಿಗಳ ಕೇವಲ ಆಯೋಗ್ಯವಾದ ಯುಕ್ತಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ವಾಗ್ವಾದದಲ್ಲಿ ತುಂಡು ತುಂಡಾಗಿ ಖಂಡಿಸಿ, ಈ ಪ್ರಪಂಚವು ಸತ್ಯ ಹಾಗೂ ನಿತ್ಯವಾದದ್ದು; ಜೀವ, ಈಶರಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗ್ಯೂ ಅನಂತಾನಂತಾಂಶಗಳ ತಾರತಮ್ಯವಿದ್ದು, ಈಶನೇ ಜಗತ್ತಿಗೆಲ್ಲ ಸರ್ವೋತ್ತಮನು, ಎಂದು ಸಕಲ ಆಗಮಾದಿ ಸಚ್ಚಾಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಸಿದ್ಧ ಮಾಡಿ ಸುಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಶ್ರೀರಮಾರಮಣನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಸರ್ವತ್ರವಾಸ ಸ್ಥಾನರಾಗಿ ಗರುಡ, ಶೇಷ, ರುದ್ರಾದಿವಂದ್ಯರೂ, ಮಹಾಮಹಿಮೆಯ ಪರಮ ಗುರುಗಳೂ ಆದ ಶ್ರೀಮನ್ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯವರ್ಯರೇ ! ನಿಮ್ಮ ಪಾದ ಪದ್ಮಗಳ ದಾಸಾನುದಾಸರಾದ, ನಿಮ್ಮ ಮತವನ್ನು ಹೊಂದಿ ನಿಮ್ಮನ್ನೇ ನಂಬಿರುವ ನಮ್ಮನ್ನು, ಪರಮಾಂತಃಕರಣಪೂರ್ವಕವಾದ ಅನುಗ್ರಹ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ಉದ್ಧಾರಗೈಯಿರಿ. ಇದೇ ನಿಮಗೆ ನಮ್ಮ ಕೊನೆಯ ದೈನೃಹೃದಯದ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯು. ||೩||

ಇತಿ . ಶ್ರೀಮದ್ರಾಘವೇಂದ್ರಗುರ್ವಂತರ್ಗತ ಭಾರತಿರಮಣ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಾಣಾಂತರ್ಯಾಮಿ ರುಕ್ಮಿಣೀಸತ್ಯಭಾಮಾಸಮೇತ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಮಸ್ತು.

